

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA
SPÓŁKA AKCYJNA

**ROCZNE SKONSOLIDOWANE
SPRAWOZDANIE FINANSOWE
GRUPY KAPITAŁOWEJ
BANKU OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.
ZA ROK ZAKOŃCZONY DNIA 31 GRUDNIA 2015
ROKU
WRAZ Z OPINIĄ NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO
REWIDENTA**

Warszawa, marzec 2016

**Spis treści do rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF
zatwierdzonymi przez UE**

	Strona
Roczny skonsolidowany rachunek zysków i strat.....	3
Roczne skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	4
Roczne skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej.....	5
Roczne skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym	6
Roczne skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	7
Dodatkowe noty objaśniające do rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego	9
1. Podstawowe informacje o Banku Ochrony Środowiska S.A. i Grupie Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A.	9
2. Informacje o przyjętych zasadach (polityce) rachunkowości przy sporządzaniu skonsolidowanego sprawozdania finansowego	16
3. Korekty błędów dotyczących poprzednich okresów	37
4. Ważniejsze oszacowania i oceny	39
5. Zarządzanie ryzykiem.....	42
6. Wynik z tytułu odsetek.....	96
7. Wynik z tytułu opłat i prowizji.....	97
8. Wynik na działalności handlowej.....	97
9. Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych	97
10. Wynik z pozycji wymiany.....	98
11. Pozostałe przychody operacyjne	98
12. Pozostałe koszty operacyjne	98
13. Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości	99
14. Ogólne koszty administracyjne	99
15. Świadczenia pracownicze	100
16. Obciążenia podatkowe	100
17. Strata/Zysk przypadająca na jedną akcję.....	101
18. Kasa, środki w Banku Centralnym	101
19. Należności od innych banków	101
20. Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	102
21. Kredyty i pożyczki udzielone klientom	103
22. Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	105
23. Wartości niematerialne.....	107
24. Rzeczowe aktywa trwałe	109
25. Inne aktywa	110
26. Zobowiązania wobec innych banków	111
27. Zobowiązania wobec klientów.....	111
28. Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	112

29. Zobowiązania podporządkowane.....	113
30. Rezerwy.....	115
31. Odroczony podatek dochodowy	119
32. Pozostałe zobowiązania.....	120
33. Aktywa i zobowiązania warunkowe	120
34. Leasing operacyjny	121
35. Działalność maklerska	123
36. Kapitał podstawowy.....	124
37. Kapitał z aktualizacji wyceny	126
38. Zyski zatrzymane.....	128
39. Płatności na bazie akcji	129
40. Informacje dodatkowe do sprawozdania z przepływów pieniężnych	132
41. Charakterystyka instrumentów pochodnych oraz transakcji wymiany walutowej	134
42. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych	140
43. Podział instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej w zależności od sposobu pomiaru wartości godziwej.....	141
44. Sprawozdawczość dotycząca segmentów	144
45. Transakcje z podmiotami powiązаныmi	149
46. Przejęcie i zbycie spółek.....	152
47. Wypłacone i zaproponowane dywidendy	152
48. Zdarzenia po dniu bilansowym.....	153
49. Wynagrodzenie dla podmiotu uprawnionego do badań sprawozdań finansowych	155

Roczny skonsolidowany rachunek zysków i strat

Działalność kontynuowana	Nota	Za rok zakończony	
		31-12-2015	31-12-2014 dane przekształcone
Przychody z tytułu odsetek i o podobnym charakterze	6	659 912	746 228
Koszty z tytułu odsetek i podobne koszty	6	-398 501	-456 786
Wynik z tytułu odsetek		261 411	289 442
Przychody z tytułu opłat i prowizji	7	143 248	133 267
Koszty z tytułu opłat i prowizji	7	-30 523	-30 255
Wynik z tytułu opłat i prowizji		112 725	103 012
Przychody z tytułu dywidend		5 279	4 541
Wynik na działalności handlowej	8	52 319	78 028
Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych	9	17 781	34 930
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń		707	-1 394
Wynik z pozycji wymiany	10	35 700	24 475
Pozostałe przychody operacyjne	11	21 221	14 228
Pozostałe koszty operacyjne	12	-18 775	-20 308
Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości	13	-114 138	-68 202
Ogólne koszty administracyjne	14,15	-431 081	-377 210
Wynik na działalności operacyjnej		-56 851	81 542
Strata/Zysk brutto		-56 851	81 542
Obciążenia podatkowe	16	5 733	-15 975
- część bieżąca		-3 058	-15 589
- część odroczone		8 791	-386
Strata/Zysk netto		-51 118	65 567

Z tego przypadający na:

- udziałowców jednostki dominującej	-51 118	65 567
-------------------------------------	---------	--------

Strata/Zysk na akcję przypadający udziałowcom jednostki dominującej w trakcie okresu (w zł)

- podstawowy	17	-2,24	2,87
- rozwodniony	17	-2,24	2,87

Działalność zaniechana w roku 2015 oraz w roku 2014 nie wystąpiła.

Noty przedstawione na stronach od 9 do 154 stanowią integralną część niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

Wyszczególnienie	Nota	Za rok zakończony	
		31-12-2015	31-12-2014 dane przekształcone
Strata/Zysk netto		-51 118	65 567
Składniki przenoszone do rachunku zysków i strat		-27 563	7 497
Strata/zysk z tyt. wyceny aktywów dostępnych do sprzedaży	40	-25 969	14 861
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przyszłe przepływy pieniężne	40	-9 940	-5 605
Podatek odroczony	31	8 346	-1 759
Składniki nie przenoszone do rachunku zysków i strat		479	-74
Przeszacowanie rezerw z tytułu świadczeń pracowniczych	40	591	-92
Podatek odroczony	31	-112	18
Całkowity dochód ogółem		-78 202	72 990

Z tego przypadający na:

- udziałowców jednostki dominującej	-78 202	72 990
-------------------------------------	---------	--------

Noty przedstawione na stronach od 9 do 154 stanowią integralną część niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Wyszczególnienie	Nota	31-12-2015	31-12-2014	01-01-2014
			dane przekształcone	dane przekształcone
AKTYWA				
Kasa, środki w Banku Centralnym	18	614 897	394 168	892 566
Należności od innych banków	19	158 720	346 963	152 425
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	20	107 182	10 096	7 532
Pochodne instrumenty finansowe	41	206 949	214 877	129 590
Pochodne instrumenty zabezpieczające	41	11 557	21 823	27 146
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	21	14 343 558	12 489 421	12 047 789
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe:	22	5 000 538	5 698 555	4 692 862
– dostępne do sprzedaży		4 072 490	4 708 229	3 704 347
– utrzymywane do terminu zapadalności		928 048	990 326	988 515
Wartości niematerialne	23	147 610	164 898	171 251
Rzeczowe aktywa trwałe	24	89 411	132 023	116 741
Aktywa z tytułu podatku dochodowego	31	49 683	29 882	38 763
- bieżące		3 757	-	6 363
- odroczone		45 926	29 882	32 400
Inne aktywa	25	191 667	169 203	135 542
Aktywa razem		20 921 772	19 671 909	18 412 207
ZOBOWIĄZANIA				
Zobowiązania wobec Banku Centralnego		5	38	21
Zobowiązania wobec innych banków	26	216 404	354 086	443 228
Pochodne instrumenty finansowe	41	152 291	194 090	85 401
Pochodne instrumenty zabezpieczające	41	37 621	41 504	14 872
Zobowiązania wobec klientów	27	15 968 163	14 228 040	13 196 075
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	28	2 318 189	2 594 781	2 733 179
Zobowiązania podporządkowane	29	599 961	566 435	327 155
Rezerwy	30	19 261	9 902	11 196
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	31	397	7 652	3 135
- bieżące		6	6 280	1 374
- odroczone		391	1 372	1 761
Pozostałe zobowiązania	32	140 924	127 613	125 304
Zobowiązania razem		19 453 216	18 124 141	16 939 566
KAPITAŁ WŁASNY				
Kapitał własny przypadający na udziałowców jednostki dominującej:				
Kapitał podstawowy	36	760 291	760 423	760 462
- kapitał zakładowy		228 732	228 732	228 732
- akcje własne		-1 292	-1 160	-1 160
- kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej		532 851	532 851	532 890
Kapitał z aktualizacji wyceny	37	1 421	28 505	21 082
Zyski zatrzymane	38	706 844	758 840	691 097
Kapitał własny razem		1 468 556	1 547 768	1 472 641
Kapitał własny i zobowiązania razem		20 921 772	19 671 909	18 412 207

Noty przedstawione na stronach od 9 do 154 stanowią integralną część niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym

Wyszczególnienie	Kapitał przypadający na akcjonariuszy Banku								
	Kapitał podstawowy (nota 36)			Kapitał z aktualizacji wyceny (nota 37)	Zyski zatrzymane (nota 38)			Niepodzielony wynik finansowy	RAZEM kapitał własny
	Kapitał zakładowy	Akcje własne	Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej		Pozostały kapitał zapasowy	Pozostałe kapitały rezerwowe	Fundusz ogólnego ryzyka		
Stan na 01-01-2015	228 732	-1 160	532 851	28 505	630 808	23 646	48 302	56 084	1 547 768
Wynik netto	-	-	-	-	-	-	-	-51 118	-51 118
Pozostałe całkowite dochody	-	-	-	-27 084	-	-	-	-	-27 084
Całkowity dochód ogółem	-	-	-	-27 084	-	-	-	-51 118	-78 202
Nabycie akcji własnych	-	-132	-	-	-	-	-	-	-132
Opcje menadżerskie	-	-	-	-	-878	-	-	-	-878
Podział wyniku, w tym:	-	-	-	-	60 971	-	-	-60 971	-
Przeniesienie wyniku na pozostałe kapitały	-	-	-	-	63 406	-	-	-63 406	-
Pokrycie straty z lat ubiegłych	-	-	-	-	-2 435	-	-	2 435	-
Stan na 31-12-2015	228 732	-1 292	532 851	1 421	690 901	23 646	48 302	-56 005	1 468 556
Stan na 01-01-2014	228 732	-1 160	532 890	21 082	572 448	23 646	48 302	52 170	1 478 110
Strata z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-	-5 469	-5 469
Stan na 01-01-2014	228 732	-1 160	532 890	21 082	572 448	23 646	48 302	46 701	1 472 641
Wynik netto	-	-	-	-	-	-	-	65 567	65 567
Pozostałe całkowite dochody	-	-	-	7 423	-	-	-	-	7 423
Całkowity dochód ogółem	-	-	-	7 423	-	-	-	65 567	72 990
Nabycie akcji własnych	-	-1 146	-	-	-	-	-	-	-1 146
Opcje menadżerskie	-	-	-	-	2 174	-	-	-	2 174
Realizacja wypłat wynagrodzenia zmiennego w akcjach	-	1 146	-39	-	-	-	-	-	1 107
Różnice kursowe	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Podział wyniku, w tym:	-	-	-	-	56 186	-	-	-56 186	-
Przeniesienie wyniku na pozostałe kapitały	-	-	-	-	66 300	-	-	-66 300	-
Pokrycie straty z lat ubiegłych	-	-	-	-	-10 114	-	-	10 114	-
Stan na 31-12-2014	228 732	-1 160	532 851	28 505	630 808	23 646	48 302	56 084	1 547 768

W latach 2015- 2014 udziały niekontrolujące nie wystąpiły.

Noty przedstawione na stronach od 9 do 154 stanowią integralną część niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

metoda pośrednia	Nota	Za rok zakończony	
		31-12-2015	31-12-2014 dane przekształcone
PRZEPŁYWY PIENIĘŻNE Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ			
Strata/Zysk brutto		-56 851	81 542
Korekty razem:		308 532	-503 588
Amortyzacja	14	52 534	49 133
Odsetki z działalności inwestycyjnej		-42 482	-48 237
Zysk/Strata z tytułu działalności inwestycyjnej – sprzedaż środków trwałych	40	-6 509	483
Odsetki z działalności finansowej		112 157	125 988
Niezrealizowane różnice kursowe z działalności finansowej		21 154	53 722
Dywidendy otrzymane		-5 279	-4 541
Dywidendy otrzymane od papierów wartościowych do obrotu		157	67
Dywidendy otrzymane od papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży		5 122	4 474
Zmiana stanu papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu		-97 086	-2 357
Zmiana stanu aktywów i zobowiązań z tytułu wyceny pochodnych instrumentów finansowych i zabezpieczających	40	-37 428	49 752
Zmiana stanu należności od innych banków	40	211 107	-262 802
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom		-1 854 137	-423 595
Zmiana stanu inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych	40	359 398	-956 869
Zmiana stanu pozostałych aktywów	40	-24 003	-24 774
Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków i Banku Centralnego		-137 715	-89 125
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów		1 740 123	1 031 965
Zmiany stanu rezerw	40	9 950	-1 386
Zmiana stanu innych zobowiązań i podatku dochodowego	40	14 712	415
Zapłacony podatek dochodowy		-13 243	-5 901
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej		251 681	-422 046
PRZEPŁYWY PIENIĘŻNE Z DZIAŁALNOŚCI INWESTYCYJNEJ			
Wpływy		295 602	48 851
Zbycie rzeczowych aktywów trwałych		33 079	88
Zbycie wartości niematerialnych		-	2 337
Wykup papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności		217 529	-
Odsetki otrzymane od papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności		44 994	46 426
Wydatki		-177 553	-63 103
Nabycie papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności		-157 763	-
Nabycie wartości niematerialnych	23	-12 660	-23 467
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych	24	-7 130	-39 636
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		118 049	-14 252

metoda pośrednia	Nota	Za rok zakończony	
		31-12-2015	31-12-2014 dane przekształcone
PRZEPŁYWY PIENIĘŻNE Z DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ			
Wpływy		543 324	1 006 989
Wpływy z obligacji emitowanych przez Grupę		543 324	1 006 989
w tym obligacje podporządkowane		32 500	233 000
Wydatki		-919 833	-1 087 164
Nabycie akcji własnych		-132	-1 146
Wykup obligacji emitowanych przez Grupę		-794 000	-949 600
Odsetki zapłacone od obligacji emitowanych przez Grupę		-125 701	-136 418
w tym od obligacji podporządkowanych		-26 151	-18 029
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		-376 509	-80 175
PRZEPŁYWY PIENIĘŻNE NETTO, RAZEM		-6 779	-516 473
BILANSOWA ZMIANA STANU ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH I EKWIWALENTÓW ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH		-6 779	-516 473
ŚRODKI PIENIĘŻNE I EKWIWALENTY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH NA POCZĄTEK OKRESU		2 457 911	2 974 384
ŚRODKI PIENIĘŻNE I EKWIWALENTY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH NA KONIEC OKRESU) w tym:	40	2 451 132	2 457 911
środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych o ograniczonej możliwości dysponowania	40	514 209	476 572

Noty przedstawione na stronach od 9 do 154 stanowią integralną część niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Dodatkowe noty objaśniające do rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

1. Podstawowe informacje o Banku Ochrony Środowiska S.A. i Grupie Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A.

1.1. Bank Ochrony Środowiska S.A.

Jednostką dominującą Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. jest Bank Ochrony Środowiska S.A. (zwany dalej Bankiem lub BOŚ S.A., lub jednostką dominującą) Bank Ochrony Środowiska S.A. z siedzibą w Warszawie przy ul. Żelaznej 32 został utworzony na podstawie decyzji Prezesa Narodowego Banku Polskiego (NBP) Nr 42 z dnia 15 września 1990 roku i aktu notarialnego z dnia 28 września 1990 roku o utworzeniu Banku. Bank jest wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego Sądu Rejonowego dla miasta stołecznego Warszawy XII Wydział Gospodarczy pod numerem KRS 0000015525 oraz posiada numer statystyczny REGON 006239498.

Według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) działalność Banku została zaklasyfikowana jako PKD 6419Z.

Czas trwania Banku jest nieoznaczony.

Zgodnie ze Statutem BOŚ S.A., misją Banku jest wspieranie przedsięwzięć służących rozwojowi przemysłu i usług w zakresie ochrony środowiska, rozwojowi rynku produktów i usług związanych z ekologią oraz promowanie i kreowanie postaw proekologicznych i inicjatyw na rzecz ochrony środowiska naturalnego.

Według statutu przedmiotem działalności Banku jest gromadzenie środków pieniężnych, udzielanie kredytów, dokonywanie rozliczeń pieniężnych, wykonywanie innych usług bankowych oraz świadczenie finansowych usług konsultacyjno-doradczych.

Do zakresu działania Banku należy:

- przyjmowanie wkładów pieniężnych płatnych na żądanie lub z nadejściem oznaczonego terminu oraz prowadzenie rachunków tych wkładów,
- prowadzenie innych rachunków bankowych,
- udzielanie kredytów,
- udzielanie i potwierdzanie gwarancji bankowych oraz otwieranie i potwierdzanie akredytyw,
- emitowanie bankowych papierów wartościowych,
- przeprowadzanie bankowych rozliczeń pieniężnych,
- wydawanie instrumentu pieniądza elektronicznego,
- udzielanie pożyczek pieniężnych,
- wykonywanie operacji czekowych i wekslowych,
- wydawanie kart płatniczych oraz wykonywanie operacji przy ich użyciu,
- nabywanie i zbywanie wierzytelności pieniężnych,
- przechowywanie przedmiotów i papierów wartościowych oraz udostępnianie skrytek sejfowych,
- prowadzenie skupu i sprzedaży wartości dewizowych,
- udzielanie i potwierdzanie poręczeń,
- wykonywanie czynności zleconych, związanych z emisją papierów wartościowych,
- pośrednictwo w dokonywaniu przekazów pieniężnych oraz rozliczeń w obrocie dewizowym,
- pełnienie funkcji banku depozytariusza.

Do zakresu działania Banku należy ponadto:

- obejmowanie lub nabywanie akcji i praw z akcji, udziałów innej osoby prawnej i jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych,
- zaciąganie zobowiązań związanych z emisją papierów wartościowych,
- dokonywanie obrotu papierami wartościowymi,
- wykonywanie terminowych operacji finansowych,
- dokonywanie, na warunkach uzgodnionych z dłużnikiem, zamiany wierzytelności na składniki majątku dłużnika,
- nabywanie i zbywanie nieruchomości,
- świadczenie usług konsultacyjno-doradczych w sprawach finansowych, w szczególności w zakresie związanym z ekologią,

- świadczenie usług faktoringowych,
- przyjmowanie i przekazywanie zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych z zastrzeżeniem, że przedmiotem czynności mogą być wyłącznie papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa, lub Narodowy Bank Polski, lub inne niedopuszczone do obrotu zorganizowanego instrumenty finansowe oraz obligacje, o których mowa w art. 39p ust.1 ustawy z dnia 27 października 1994 roku o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym, a także wykonywanie takich zleceń na rachunek dającego zlecenie,
- świadczenie usług agenta firmy inwestycyjnej,
- świadczenie usług pośrednictwa ubezpieczeniowego,
- prowadzenie czynności windykacyjnych na zlecenie banków oraz podmiotów, z którymi Bank zawarł umowy o wspólnym finansowaniu lub umowy o realizację działań w ramach programów operacyjnych.

Od dnia 24 stycznia 1997 roku decyzją Zarządu Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW), akcje Banku zostały dopuszczone do obrotu na GPW w Warszawie i zakwalifikowane do działu finanse - sektor bankowy.

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. zostało w dniu 18 marca 2016 roku zatwierdzone przez Zarząd jednostki dominującej do publikacji na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie w dniu 21 marca 2016 roku.

1.2. Wykaz jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. objętych konsolidacją.

Grupę Kapitałową Banku Ochrony Środowiska S.A. na dzień 31 grudnia 2015 roku tworzył Bank Ochrony Środowiska S.A., pełniący rolę dominującą nad jednostkami bezpośrednio zależnymi: Domem Maklerskim BOŚ S.A., BOŚ Eko Profit S.A., BOS Finance AB, BOŚ Invest Management sp. z o.o., BOŚ Nieruchomości sp. z o.o., BOŚ Capital sp. z o.o. (dawniej: BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. Spółka Komandytowo Akcyjna), BOŚ Ekosystem sp. z o.o. oraz jednostka pośrednio zależna (podmiot zależny od BOŚ Eko Profit S.A.) MS Wind sp. z o.o.

Dom Maklerski BOŚ S.A. prowadzi działalność na rynku kapitałowym w szczególności świadczy usługi maklerskie.

BOŚ Eko Profit S.A. - inwestycje kapitałowe w projekty proekologiczne oraz działalność finansowa i doradcza uzupełniająca ofertę usługową Banku.

BOS Finance AB realizuje usługi finansowe w tym związane z emisją euroobligacji.

BOŚ Invest Management sp. z o.o. prowadzi działalność finansową, w tym finansowanie podmiotów Grupy Kapitałowej BOS S.A. oraz realizację ich potrzeby w zakresie najmu powierzchni biurowej i usługowej.

BOŚ Ekosystem sp. z o.o. dostarcza kompleksowych rozwiązań dla gospodarstw domowych w zakresie odnawialnych źródeł energii oraz prowadzi działalność w zakresie pośrednictwa finansowego w obszarze finansowania projektów proekologicznych.

BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. prowadzi działalność w zakresie obrotu i zarządzania nieruchomościami.

BOŚ Capital sp. z o.o. (dawniej: BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. Spółka Komandytowo Akcyjna) prowadzi działalność w zakresie najmu i zarządzania nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi.

MS Wind sp. z o.o. zajmuje się realizacją projektu farmy wiatrowej.

Wykaz jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. objętych konsolidacją na dzień 31 grudnia 2015 r.:

L.p.	Jednostki podporządkowane	Siedziba	Rodzaj działalności	Udział % w kapitale Spółki na dzień	Udział % w głosach na dzień	Metoda konsolidacji
Jednostki zależne bezpośrednio						
1.	Dom Maklerski BOŚ S.A.	Warszawa	Usługi maklerskie	100%	100%	Konsolidacja metodą pełną
2.	BOŚ Eko Profit S.A.	Warszawa	Inwestycje kapitałowe, działalność finansowa i doradcza	100%	100%	Konsolidacja metodą pełną
3.	BOS Finance AB	Sztokholm	Usługi finansowe	100%	100%	Konsolidacja metodą pełną
4.	BOŚ Invest Management sp. z o. o.	Warszawa	Usługi finansowe	100%	100%	Konsolidacja metodą pełną
5.	BOŚ Nieruchomości sp. z o.o.	Warszawa	Działalność w zakresie obrotu zarządzania nieruchomościami	100%	100%	Konsolidacja metodą pełną
6.	BOŚ Capital sp. z o.o. (dawniej: BOS Nieruchomości sp. z o.o. S.K.A.)	Warszawa	Działalność w zakresie najmu i zarządzania nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	100%	100%	Konsolidacja metodą pełną
7.	BOŚ Ekosystem sp. z o.o.	Warszawa	Działalność wspomagająca usługi finansowe	100%	100%	Konsolidacja metodą pełną
Jednostki pośrednio zależne (podmiot zależny od BOŚ Eko Profit S.A.)						
	MS Wind sp. z o. o.	Poznań	Realizacja projektu farmy wiatrowej	100%	100%	Konsolidacja metodą pełną

W analogicznym okresie roku 2014 udział Banku w kapitale zakładowym spółek oraz udział w głosach na walnym zgromadzeniu tych spółek wynosił:

- w Domu Maklerskim BOŚ S.A. 100%,
- w BOŚ Eko Profit S.A. 100%,
- w BOS Finance AB 100%,
- w BOŚ Invest Management sp. z o.o. 100%,
- w BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. 100%,
- w BOŚ Capital sp. z o.o. (dawniej: BOS Nieruchomości sp. z o.o. S.K.A.) 100%,
- w Ekosystem sp. z o.o. 100%,
- w MS Wind sp. z o.o. 100%.

Informacje dodatkowe dotyczące Spółek:

L.p.	Jednostki podporządkowane	Dochód* \	Liczba pracowników		Zysk lub strata przed opodatkowaniem (w tys. PLN)	Podatek dochodowy (w tys. PLN)	Otrzymane finansowe wsparcie** \
			etaty	osoby			
Jednostki zależne bezpośrednio							
1.	Dom Maklerski Banku Ochrony Środowiska S.A.	45 272	232,42	238	15 521***\	2 956	-
2.	BOŚ Eko Profit S.A.	4 292	6	6	1 594	317	-
3.	BOS Finance AB	294	-	-	10	-	-
4.	BOŚ Invest Management sp. z o. o.	11 846	2	2	282	44	-
5.	BOŚ Nieruchomości sp. z o.o.	137	1	1	-7	1	-
6.	BOŚ Capital sp. z o.o. (dawniej: BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. S.K.A.)	867	1	1	-1 773	71	-
7.	BOŚ Ekosystem sp. z o.o.	5 520	13,6	15	4 355	836	-
Jednostki pośrednio zależne (podmiot zależny od BOŚ Eko Profit S.A.)							
	MS Wind sp. z o. o.	4 652	2	2	-617	-	-

*\ Dochód rozumiany jako wynik odsetkowy netto, wynik prowizyjny netto, wynik na instrumentach finansowych netto, pozostałe przychody operacyjne w tys. PLN.

**\ Wsparcie finansowe pochodzące ze środków publicznych, w szczególności na podstawie ustawy z dnia 12 lutego 2009 r. o udzielaniu przez Skarb Państwa wsparcia instytucjom finansowym (Dz. U. z 2014 r. poz. 158).

***\ Wynik brutto w DM BOŚ S.A. nie uwzględnia korekty konsolidacyjnej w kwocie 14 000 tys. zł dotyczącej rezerwy ujętej w Sprawozdaniu Finansowym Spółki w 2014 r.

1.3. Skład osobowy Zarządu oraz Rady Nadzorczej BOŚ S.A.

(a) Skład Zarządu Banku

Skład Zarządu Banku na 31 grudnia 2015 roku przedstawiał się następująco:

Dariusz Daniluk	– Prezes Zarządu,
Stanisław Kolasiński	– Wiceprezes - pierwszy zastępca Prezesa Zarządu,
Piotr Bolesław Lisiecki	– Wiceprezes Zarządu.

W dniu 29 maja 2015 r. Rada Nadzorcza Banku odwołała:

- Pana Mariusza Klimczaka ze stanowiska Prezesa Zarządu Banku,
- Pana Adama Grzebielucha ze stanowiska Wiceprezesa Zarządu Banku
oraz
- powierzyła pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu Panu Dariuszowi Danilukowi, Wiceprezesowi Zarządu Banku.

W dniu 2 lipca 2015 r. Rada Nadzorcza Banku podjęła uchwałę w sprawie powołania Pana Dariusza Daniluka - dotychczasowego Wiceprezesa Zarządu, p.o. Prezesa Zarządu na stanowisko Prezesa Zarządu BOŚ S.A., pod warunkiem uzyskania zgody Komisji Nadzoru Finansowego.

W dniu 15 września 2015 r. Rada Nadzorcza BOŚ S.A. odwołała Pana Pawła Kazimierza Lemańczyka ze stanowiska Wiceprezesa Zarządu Banku oraz powołała Pana Piotra Bolesława Lisieckiego na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku.

W dniu 22 września 2015 r. Komisja Nadzoru Finansowego wyraziła zgodę na powołanie Pana Dariusza Daniluka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Ochrony Środowiska S.A.

W dniu 7 stycznia 2016 r. Rada Nadzorcza Banku uzupełniła skład Zarządu Banku o dwóch Członków, powołując:

- Pana Pawła Adama Piterę na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku,
- Pana Sławomira Wojciecha Zawadzkiego na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku.

Nowo powołani Członkowie Zarządu objęli swoje funkcje z dniem 11 stycznia 2016 r.

W dniu 15 lutego 2016 r. Rada Nadzorcza BOŚ S.A. odwołała Pana Dariusza Daniluka ze stanowiska Prezesa Zarządu Banku oraz Pana Piotra Bolesława Lisieckiego ze stanowiska Wiceprezesa Zarządu Banku. Jednocześnie Rada Nadzorcza powierzyła pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu Banku Panu Sławomirowi Zawadzkiemu, Wiceprezesowi Zarządu BOŚ S.A. oraz delegowała Członka Rady Nadzorczej BOŚ S.A., Pana Oskara Kowalewskiego do czasowego pełnienia obowiązków Wiceprezesa Zarządu Banku na okres trzech miesięcy.

W związku z powyższym skład Zarządu na dzień 18 marca 2016 r. przedstawiał się następująco:

Sławomir Wojciech Zawadzki	– Wiceprezes Zarządu pełniący obowiązki Prezesa Zarządu,
Stanisław Kolasiński	– Wiceprezes – pierwszy zastępca Prezesa Zarządu,
Paweł Adam Pitera	– Wiceprezes Zarządu,
Oskar Marek Kowalewski	– Członek Rady Nadzorczej Banku delegowany do czasowego pełnienia obowiązków Wiceprezesa Zarządu.

Skład Zarządu Banku na 31 grudnia 2014 roku przedstawiał się następująco:

Mariusz Klimczak	– Prezes Zarządu,
Stanisław Kolasiński	– Wiceprezes - pierwszy zastępca Prezesa Zarządu,
Dariusz Daniluk	– Wiceprezes Zarządu,
Adam Zbigniew Grzebieluch	– Wiceprezes Zarządu,
Paweł Kazimierz Lemańczyk	– Wiceprezes Zarządu.

(b) Skład Rady Nadzorczej Banku

W skład Rady Nadzorczej Banku na 31 grudnia 2015 roku wchodził:

Jacek Czesław Ciepluch – Przewodniczący,
Piotr Bogdan Kaczyński – Wiceprzewodniczący,
Adam Grzegorz Wasiak – Sekretarz,

Członkowie:

Bartosz Zbigniew Januszewski,
Józef Koziół,
Marek Ignacy Mielczarek,
Ryszard Ochwat,
Adam Aleksander Wojtaś.

W dniu 10 czerwca 2015 r. w trakcie obrad Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia BOŚ S.A. Pan Marcin Likierski, Przewodniczący Rady Nadzorczej Banku, złożył rezygnację z członkostwa w Radzie Nadzorczej BOŚ S.A. Uzasadnienie rezygnacji zostało podane przez Bank do publicznej wiadomości w raporcie bieżącym nr 24/2015 w dniu 10.06.2015 r.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie BOŚ S.A. na posiedzeniu w dniu 10 czerwca 2015 roku podjęło uchwały w sprawie:

- odwołania ze składu Rady Nadzorczej Banku Pana Mariusza Romana Karpińskiego oraz Pana Andrzeja Kazimierza Kraszewskiego oraz
- powołania do składu Rady Nadzorczej Banku Pana Bartosza Zbigniewa Januszewskiego oraz Pana Marka Ignacego Mielczarka.

Rada Nadzorcza Banku na posiedzeniu w dniu 2 lipca 2015 r. na Przewodniczącego wybrała Pana Jacka Czesława Cieplucha.

W dniu 15 lutego 2016 r. w trakcie obrad Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia BOŚ S.A. Pan Jacek Ciepluch, Przewodniczący Rady Nadzorczej Banku, złożył rezygnację z członkostwa w Radzie Nadzorczej BOŚ S.A.

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie BOŚ S.A. w dniu 15 lutego 2016 r. podjęło uchwały w sprawie:

- odwołania ze składu Rady Nadzorczej Banku: Pana Bartosza Zbigniewa Januszewskiego, Pana Piotra Bogdana Kaczyńskiego, Pana Józefa Koziół, Pana Marka Ignacego Mielczarka, Pana Ryszarda Ochwata, Pana Adama Grzegorza Wasiaka oraz Pana Adama Aleksandra Wojtasia,
- powołania w skład Rady Nadzorczej: Pana Oskara Marka Kowalewskiego, Pana Andrzeja Kurnickiego, Pana Andrzeja Grzegorza Matysiaka, Panią Annę Stanisławę Milewską, Pana Pawła Wojciecha Mzyka, Pana Piotra Sadownika, Pana Mariana Szołuchę, Pana Emila Stanisława Ślązaka, Pana Wojciecha Piotra Wardackiego.

Na posiedzeniu w dniu 15 lutego 2016 roku Rada Nadzorcza Banku wybrała Pana Wojciecha Piotra Wardackiego na Przewodniczącego Rady, Pana Andrzeja Grzegorza Matysiaka na Wiceprzewodniczącego Rady oraz Pana Andrzeja Kurnickiego na Sekretarza Rady.

Jednocześnie Rada delegowała Członka Rady Nadzorczej BOŚ S.A., Pana Oskara Kowalewskiego do czasowego pełnienia obowiązków Wiceprezesa Zarządu Banku na okres trzech miesięcy.

W związku z powyższym w skład Rady Nadzorczej na dzień 18 marca 2016 r. wchodzili:

Wojciech Piotr Wardacki – Przewodniczący,
Andrzej Grzegorz Matysiak – Wiceprzewodniczący,
Andrzej Kurnicki – Sekretarz,

Członkowie:

Anna Stanisława Milewska,
Paweł Wojciech Mzyk,
Piotr Sadownik,
Marian Szołucha,
Emil Stanisław Ślęzak.

W skład Rady Nadzorczej Banku na 31 grudnia 2014 roku wchodzili:

Marcin Likierski – Przewodniczący,
Piotr Bogdan Kaczyński – Wiceprzewodniczący,
Adam Grzegorz Wasiak – Sekretarz,

Członkowie:

Jacek Czesław Ciepluch,
Józef Koziół,
Andrzej Kazimierz Kraszewski,
Mariusz Roman Karpiński,
Ryszard Ochwat,
Adam Aleksander Wojtaś.

2. Informacje o przyjętych zasadach (polityce) rachunkowości przy sporządzaniu skonsolidowanego sprawozdania finansowego

2.1. Podstawa sporządzenia

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. (Grupa Kapitałowa BOŚ S.A., Grupa Kapitałowa, Grupa) obejmuje:

- skonsolidowany rachunek zysków i strat za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku oraz dane porównawcze za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku,
- skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku oraz dane porównawcze za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku,
- skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz dane porównawcze na dzień 31 grudnia 2014 roku i 1 stycznia 2014 roku,
- skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku oraz dane porównawcze za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku,
- skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku oraz dane porównawcze za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku,
- dodatkowe noty objaśniające.

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) w wersji zatwierdzonej przez Unię Europejską (UE) obowiązującymi na dzień sprawozdawczy tj. 31 grudnia 2015 roku przy zastosowaniu takich samych zasad rachunkowości dla każdego z okresów.

MSSF obejmują standardy i interpretacje zaakceptowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) oraz Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (KIMSF).

Dom Maklerski BOŚ S.A., BOŚ Eko Profit S.A., BOS Finance AB, BOŚ Invest Management sp. z o.o., BOŚ Nieruchomości sp. z o.o., BOŚ Capital sp. z o.o. (dawniej: BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. Spółka Komandytowo Akcyjna), BOŚ Ekosystem sp. z o.o. oraz MS Wind sp. z o.o. sporządzają sprawozdania finansowe zgodnie ze wszystkimi obowiązującymi zasadami MSSF zatwierdzonymi przez UE.

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej zostało sporządzone według zasady kosztu historycznego z wyjątkiem wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży i papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu oraz wszystkich kontraktów pochodnych wycenianych do wartości godziwej. Stosowane przez Grupę zasady rachunkowości zostały szczegółowo opisane w nocie 2.3-2.31 niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest sporządzone w złotych polskich (zł), a wszystkie wartości, o ile nie przedstawiono inaczej, podane są w tysiącach złotych (tys. zł).

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez Bank oraz spółki Grupy w dającej się przewidzieć przyszłości, tj. co najmniej 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Wpływ na wykazanie przez Bank straty za rok 2015 miały zdarzenia jednorazowe m. in.:

- dodatkowa opłata na BFG w kwocie 28,2 mln zł w związku z ogłoszeniem upadłości Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie w Wołominie i związanej z tym wypłaty środków gwarantowanych;
- opłata na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców w kwocie 9,0 mln zł, utworzony na cele pomocowe kredytobiorcom indywidualnym, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialnej.

W związku z art. 142 Prawa bankowego zobowiązującym banki, w razie powstania straty bilansowej, do zawiadomienia o tym Komisji Nadzoru Finansowego oraz przedstawienia jej programu postępowania naprawczego, Zarząd Banku rozpoczął prace nad przygotowaniem programu postępowania naprawczego. Podstawowym celem Programu jest stworzenie warunków wzrostu

efektywności działania Banku Ochrony Środowiska S.A. rozumianej jako osiągnięcie trwałej rentowności oraz pozwalającej na zachowanie bezpieczeństwa kapitałowego.

Zarząd Banku podjął działania zmierzające do przeprowadzenia podwyższenia kapitału zakładowego BOŚ S.A. W dniu 15 lutego 2016 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie BOŚ S.A. podjęło uchwałę w sprawie zatwierdzenia harmonogramu podwyższenia kapitału zakładowego BOŚ S.A. Terminy podejmowanych działań, objętych Harmonogramem podwyższenia kapitału zakładowego Banku Ochrony Środowiska S.A. zostały zaproponowane przez Zarząd, przy założeniu realizowania przez Bank dokapitalizowania w drodze emisji prywatnej akcji. W dniu 26 lutego 2016 r. Rada Nadzorcza BOŚ S.A., realizując przyjęty przez NWZ BOŚ S.A. harmonogram podwyższenia kapitału zakładowego BOŚ S.A., pozytywnie zaopiniowała przedstawione przez Zarząd Banku warunki podwyższenia kapitału zakładowego Banku, poprzez emisję akcji serii U. Wartość planowanej przez Bank emisji nowych akcji wynosi od 300 mln zł do 600 mln zł. Zamiarem Zarządu Banku jest pozyskanie kapitału na poziomie nie niższym niż 400 mln zł, co umożliwi Bankowi organiczny rozwój, generowanie środków na realizację misji w zakresie finansowania inwestycji ekologicznych i zrównoważonego rozwoju. Podwyższenie kapitału pozwoli na spełnienie dodatkowych wymogów kapitałowych nałożonych przez KNF na Bank od 1 stycznia 2016 r.

Biorąc pod uwagę opisane czynniki, na dzień zatwierdzenia niniejszego rocznego sprawozdania finansowego nie stwierdza się istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez Bank oraz spółki wchodzące w skład Grupy w okresie co najmniej 12 miesięcy po dniu bilansowym na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź ograniczenia dotychczasowej działalności.

W niniejszym rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zastosowano takie same zasady rachunkowości, jakie zastosowano przy sporządzaniu rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego za 2014 rok z wyjątkiem zastosowania następujących zmian do standardów oraz nowych interpretacji obowiązujących dla okresów rocznych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2015 roku:

1) Zmiany wynikające z przeglądu MSSF 2011-2013 obejmujące:

- Zmiany do MSSF 3 Połączenia przedsięwzięć

Zmiany wyjaśniają, że nie tylko wspólne przedsięwzięcia, ale również wspólne ustalenia umowne pozostają poza zakresem MSSF 3. Wyjątek ten stosuje się jedynie do sporządzania sprawozdania finansowego wspólnego ustalenia umownego. Zmiana ta stosowana jest prospektywnie.

- Zmiany do MSSF 13 Wycena według wartości godziwej

Zmiany wyjaśniają, że wyjątek dotyczący portfela inwestycyjnego ma zastosowanie nie tylko do aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, ale także do innych umów objętych MSR 39. Zmiany stosuje się prospektywnie.

- Zmiany do MSR 40 Nieruchomości inwestycyjne

Opis dodatkowych usług opisany w MSR 40 rozróżnia nieruchomości inwestycyjne od nieruchomości zajmowanych przez właściciela (to jest od rzeczowych aktywów trwałych). Zmiana stosowana jest prospektywnie i wyjaśnia, że to MSSF 3, a nie definicja dodatkowych usług zawarta w MSR 40, używany jest do określenia czy transakcja jest nabyciem aktywa czy też przedsięwzięcia.

2) KIMSF 21 Opłaty publiczne

Interpretacja wyjaśnia, że jednostka ujmuje zobowiązanie z tytułu opłaty publicznej w momencie, gdy nastąpi zdarzenie obligujące, czyli działanie, które wywołuje konieczność uiszczenia opłaty zgodnie z przepisami. W przypadku opłat należnych po przekroczeniu minimalnego progu, jednostka nie rozpoznaje zobowiązania do momentu, gdy zostanie osiągnięty ten próg. KIMSF 21 stosowany jest retrospektywnie.

Biorąc pod uwagę stanowisko Ministerstwa Finansów oraz Komisji Nadzoru Finansowego dotyczące sposobu zastosowania wymogów KIMSF 21 w odniesieniu do opłat wnoszonych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego (BFG), Grupa zdecydowała o liniowym rozpoznaniu kosztów ponoszonych na rzecz BFG przez cały rok 2015, podobnie jak to miało miejsce w latach ubiegłych.

Zastosowanie powyższych zmian nie miało wpływu na sytuację finansową, wyniki działalności Grupy, ani też na zakres informacji prezentowanych w niniejszym śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy.

Grupa nie zdecydowała się na wcześniejsze zastosowanie żadnego innego standardu, interpretacji lub zmiany, która została opublikowana, lecz nie weszła dotychczas w życie w świetle przepisów Unii Europejskiej.

2.2. Nowe standardy i interpretacje, które zostały opublikowane, a nie weszły jeszcze w życie

Następujące standardy i interpretacje zostały wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości lub Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej, a nie weszły jeszcze w życie:

- Zmiany wynikające z przeglądu MSSF 2010-2012 (opublikowano dnia 12 grudnia 2013 roku) – niektóre ze zmian mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 lipca 2014 roku lub później, a niektóre prospektywnie dla transakcji mających miejsce dnia 1 lipca 2014 roku lub później, w UE mające zastosowanie najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 lutego 2015 roku lub później,
- Zmiany do MSSF 11 Rozliczenie nabycia udziału we wspólnej działalności (opublikowano dnia 6 maja 2014 roku) - mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później,
- Zmiany do MSR 19 Programy określonych świadczeń: Składki pracownicze (opublikowano dnia 21 listopada 2013 roku) – mająca zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 lipca 2014 roku lub później, w UE mające zastosowanie najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 lutego 2015 roku lub później,
- Zmiany do MSR 16 oraz MSR 38 Wyjaśnienie dopuszczalnych metod amortyzacji (opublikowano dnia 12 maja 2014 roku) – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później,
- Zmiany do MSR 16 i MSR 41 Rolnictwo: rośliny produkcyjne (opublikowano dnia 30 czerwca 2014 roku) – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później,
- Zmiany do MSR 27 Metoda praw własności w jednostkowym sprawozdaniu finansowym (opublikowano dnia 12 sierpnia 2014 roku) – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później,
- Zmiany wynikające z przeglądu MSSF 2012-2014 (opublikowano dnia 25 września 2014 roku) - mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później,
- Zmiany do MSR 1 Ujawnienia (opublikowano dnia 18 grudnia 2014 roku) - mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później.

Standardy i Interpretacje przyjęte przez RMSR, ale jeszcze niezatwierdzone do stosowania w UE

MSSF w kształcie zatwierdzonym przez UE nie różnią się obecnie w znaczący sposób od regulacji przyjętych przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR), z wyjątkiem poniższych standardów, zmian do standardów i interpretacji, które według stanu na dzień (dzień publikacji sprawozdania finansowego) nie zostały jeszcze przyjęte do stosowania w UE (poniższe daty wejścia w życie odnoszą się do standardów w wersji pełnej):

- MSSF 9 Instrumenty Finansowe (opublikowano dnia 24 lipca 2014 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE - mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- MSSF 14 Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe (opublikowano dnia 30 stycznia 2014 roku) – zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej proces zatwierdzenia standardu w wersji wstępnej nie zostanie zainicjowany przed ukazaniem się standardu w wersji ostatecznej - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później,

- MSSF 15 Przychody z tytułu umów z klientami (opublikowano dnia 28 maja 2014 roku), obejmujący zmiany do MSSF 15 Data wejścia w życie MSSF 15 (opublikowano dnia 11 września 2015 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- Zmiany do MSSF 10 i MSR 28 Transakcje sprzedaży lub wniesienia aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem (opublikowano dnia 11 września 2014 roku) – nie podjęto decyzji odnośnie terminu, w którym EFRAG przeprowadzi poszczególne etapy prac prowadzących do zatwierdzenia niniejszych zmian - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE - termin wejścia w życie został odroczonej przez RMSR na czas nieokreślony,
- Zmiany do MSSF 10, MSSF 12 i MSR 28 Jednostki inwestycyjne: Zastosowanie wyjątku dotyczącego konsolidacji (opublikowano dnia 18 grudnia 2014 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE - mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później,
- MSSF 16 Leasing (opublikowano dnia 13 stycznia 2016 roku) - nie podjęto decyzji odnośnie terminu, w którym EFRAG przeprowadzi poszczególne etapy prac prowadzących do zatwierdzenia niniejszych zmian do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE - mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2019 roku lub później,
- Zmiany do MSR 12 Ujmowanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikających z nierozliczonych strat podatkowych (opublikowano dnia 19 stycznia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2017 roku lub później,
- Zmiany do MSR 7 Inicjatywa w zakresie ujawniania informacji (opublikowano dnia 29 stycznia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2017 roku lub później.

2.3. Konsolidacja

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje dane finansowe Banku Ochrony Środowiska S.A. oraz dane finansowe jednostek kontrolowanych przez Bank i jego jednostki zależne sporządzone za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku. Sprawozdania finansowe jednostek zależnych sporządzane są w oparciu o jednolite zasady rachunkowości zastosowane dla transakcji i zdarzeń gospodarczych o podobnym charakterze oraz za ten sam okres sprawozdawczy co sprawozdanie jednostki dominującej za wyjątkiem powstałej z dniem 31 grudnia 2015 r. w wyniku przekształcenia spółki BOŚ Capital sp. z o.o. (dawniej: BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. S.K.A.), której pierwsze sprawozdanie finansowe zostanie sporządzone na dzień 31 grudnia 2016 r., mimo to dla celów sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego spółka sporządziła pakiet konsolidacyjny na dzień 31 grudnia 2015 roku. W celu eliminacji jakichkolwiek rozbieżności w stosowanych zasadach rachunkowości wprowadza się korekty konsolidacyjne.

Wszystkie znaczące salda i transakcje pomiędzy jednostkami Grupy, w tym niezrealizowane zyski wynikające z transakcji w ramach Grupy, zostały w całości wyeliminowane. Niezrealizowane straty są eliminowane, chyba że dowodzą wystąpienia utraty wartości.

Jednostki zależne podlegają konsolidacji w okresie od dnia objęcia nad nimi kontroli przez Grupę, a przestają być konsolidowane od dnia ustania kontroli. Sprawowanie kontroli przez jednostkę dominującą ma miejsce wtedy, gdy:

- posiada władzę nad danym podmiotem,
- podlega ekspozycji na zmienne zwroty lub posiada prawa do zmiennych zwrotów z tytułu swojego zaangażowania w danej jednostce,
- ma możliwość wykorzystania władzy w celu kształtowania poziomu generowanych zwrotów.

Grupa weryfikuje swoją kontrolę nad innymi jednostkami, jeżeli wystąpiła sytuacja wskazująca na zmianę jednego lub kilku z wyżej wymienionych warunków sprawowania kontroli.

Jeżeli Grupa posiada mniej niż większość praw głosu w danej jednostce, ale posiadane prawa głosu wystarczają do umożliwienia jej jednostronnego kierowania istotnymi działaniami tej jednostki, znaczy to, że sprawuje nad nią władzę. Przy ocenie, czy prawa głosu w danej jednostce wystarczają dla zapewnienia władzy, Grupa analizuje wszystkie istotne okoliczności, w tym:

- wielkość posiadanego pakietu praw głosu w porównaniu do rozmiaru udziałów i stopnia rozproszenia praw głosu posiadanych przez innych udziałowców,
- potencjalne prawa głosu posiadane przez Spółkę, innych udziałowców lub inne strony,
- prawa wynikające z innych ustaleń umownych, a także
- dodatkowe okoliczności, które mogą dowodzić, że Spółka posiada lub nie posiada możliwości kierowania istotnymi działaniami w momentach podejmowania decyzji, w tym wzorce głosowania zaobserwowane na poprzednich zgromadzeniach udziałowców.

Zmiany w udziale własnościowym jednostki dominującej, które nie skutkują utratą kontroli nad jednostką zależną są ujmowane jako transakcje kapitałowe. W takich przypadkach w celu odzwierciedlenia zmian we względnych udziałach w jednostce zależnej Grupa dokonuje korekty wartości bilansowej udziałów kontrolujących oraz udziałów niekontrolujących. Wszelkie różnice pomiędzy kwotą korekty udziałów niekontrolujących a wartością godziwą kwoty zapłaconej lub otrzymanej odnoszone są na kapitał własny i przypisywane do właścicieli jednostki dominującej.

Jeżeli Grupa utraci kontrolę nad jednostką zależną, w rachunku zysków i strat ujmuje się zysk lub stratę, obliczone jako różnica między zagregowaną kwotą otrzymanej zapłaty i wartością godziwą zachowanych udziałów a pierwotną wartością bilansową aktywów (w tym wartości firmy) i zobowiązań tej jednostki zależnej i udziałów niesprawujących kontroli. Wszystkie kwoty związane z tą jednostką zależną, pierwotnie ujmowane w pozostałych całkowitych dochodach, rozlicza się tak, jak gdyby Grupa bezpośrednio zbyła odpowiadające im aktywa lub zobowiązania jednostki zależnej (tj. przenosi na wynik finansowy lub do innej kategorii kapitału własnego zgodnie z postanowieniami odpowiednich MSSF). Wartość godziwa inwestycji posiadanych w byłej jednostce zależnej na dzień utraty kontroli traktowana jest jako wartość godziwa w chwili początkowego ujęcia w celu umożliwienia ewentualnego rozliczenia kosztu poniesionego w chwili początkowego ujęcia inwestycji w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu zgodnie z MSR 39.

2.4. Sprawozdawczość według segmentów operacyjnych

Segment operacyjny jest częścią składową Grupy Kapitałowej BOŚ S.A., angażującą się w działalność gospodarczą, w związku z którą może uzyskiwać przychody oraz ponosić koszty, oraz której wyniki są regularnie przeglądane przez Zarząd Grupy. Ponadto wyniki te są wykorzystywane przy podejmowaniu decyzji o alokacji zasobów do segmentu oraz przy ocenie wyników działalności segmentu. Dla każdego z wydzielonych segmentów są dostępne oddzielne informacje finansowe.

Sprawozdawczość dotycząca segmentów jest oparta na tej samej podstawie, co zastosowana do celów sprawozdawczości wewnętrznej.

Zgodnie z MSSF 8 Grupa wyodrębniła następujące segmenty operacyjne:

- pion korporacji i finansów publicznych,
- pion detaliczny,
- działalność skarbową i inwestycyjną,
- działalność maklerską,
- pozostałe (nieulokowane w segmentach).

Grupa nie prowadzi działalności zdywersyfikowanej pod względem geograficznym. Szczegółowy opis zasad sprawozdawczości według segmentów przedstawiono w nocie 44.

2.5. Wycena pozycji wyrażonych w walutach obcych

(a) Waluta funkcjonalna i waluta prezentacji

Pozycje zawarte w sprawozdaniach finansowych jednostek Grupy wycenia się w walucie podstawowego środowiska gospodarczego, w którym dana jednostka prowadzi działalność („waluta funkcjonalna”). Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotych polskich, które są walutą funkcjonalną i walutą prezentacji.

(b) Transakcje i salda

Transakcje wyrażone w walutach obcych przeliczane są na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Zyski i straty z tytułu rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań wyrażonych w walutach obcych ujmuje się w rachunku zysków i strat. Różnice kursowe z tytułu pozycji niepieniężnych, takich jak aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, wykazuje się w ramach zysków i strat z tytułu zmian wartości godziwej. Różnice kursowe z tytułu takich pozycji niepieniężnych jak instrumenty kapitałowe zaklasyfikowane do aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, uwzględnia się w pozostałych dochodach całkowitych.

Zmiana wartości godziwej pieniężnych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży obejmuje różnice kursowe wynikające z wyceny według zamortyzowanego kosztu, które ujmowane są w rachunku zysków i strat.

Do przeliczenia pozycji bilansowych na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku zastosowano średnie kursy ogłoszone przez NBP odpowiednio na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku, które wyniosły:

	2015	2014
zł za 1 EUR	4,2615	4,2623
zł za 1 USD	3,9011	3,5072
zł za 1 CHF	3,9394	3,5447

Do przeliczenia pozycji rachunków i strat za okres od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku oraz za okres od 1 stycznia 2014 roku oraz do 31 grudnia 2014 roku zastosowano średnie arytmetyczne średnich kursów ogłoszonych przez NBP na ostatni dzień każdego miesiąca odpowiednio w okresie od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku oraz w okresie od 1 stycznia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku, które wyniosły:

	2015	2014
zł za 1 EUR	4,1848	4,1893
zł za 1 USD	3,7928	3,1784
zł za 1 CHF	3,9341	3,4542

2.6. Przychody i koszty z tytułu odsetek

W skonsolidowanym rachunku zysków i strat ujmowane są wszystkie przychody odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych wycenianych według kosztu zamortyzowanego przy wykorzystaniu metody efektywnej stopy procentowej, aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą obliczania zamortyzowanej wartości początkowej aktywów lub zobowiązań finansowych oraz alokacji przychodów lub kosztów z tytułu odsetek do właściwego okresu. Efektywna stopa procentowa to stopa, dla której zdyskontowane przyszłe płatności lub wpływy pieniężne są równe bieżącej wartości bilansowej netto danego aktywa lub zobowiązania finansowego. Obliczając efektywną stopę procentową, Grupa szacuje przepływy pieniężne uwzględniając wszystkie warunki umowne danego instrumentu finansowego (np. opcje wcześniejszej spłaty niepodlegające wydzieleniu), nie biorąc jednak pod uwagę możliwych przyszłych strat z tytułu niespłaconych kredytów. Kalkulacja ta uwzględnia wszystkie opłaty zapłacone lub otrzymane między stronami umowy, które są integralną częścią efektywnej stopy procentowej, oraz koszty transakcji i wszystkie inne premie lub dyskonta.

W momencie dokonania odpisu z tytułu utraty wartości aktywa finansowego lub grupy podobnych aktywów finansowych, przychody z tytułu odsetek wykazywane są według stopy procentowej, według której zdyskontowane zostały przyszłe przepływy pieniężne dla celów wyceny utraty wartości.

2.7. Rachunkowość zabezpieczeń

Rachunkowość zabezpieczeń ujmuje wpływające na rachunek zysków i strat skutki kompensowania zmian wartości godziwej i przepływów pieniężnych instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej.

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń, pod warunkiem spełnienia wszystkich poniższych kryteriów, określonych w MSR 39:

- w momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznaczono i udokumentowano powiązanie zabezpieczające, cel zarządzania ryzykiem przez Grupę oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia, dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, zabezpieczanej pozycji, charakter zabezpieczanego ryzyka oraz sposób, w jaki Grupa będzie oceniała efektywność instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej pozycji zabezpieczanej lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczanym ryzykiem,
- oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce efektywne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka, zgodnie z udokumentowaną pierwotnie strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego,
- w przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych, planowana transakcja będąca przedmiotem zabezpieczenia, musi być wysoce prawdopodobna oraz musi podlegać zagrożeniu zmianami przepływów pieniężnych, które w rezultacie mogą wpływać na rachunek zysków i strat,
- efektywność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić tj. wartość godziwa lub przepływy pieniężne związane z pozycją zabezpieczaną wynikające z zabezpieczanego ryzyka oraz wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego, mogą być wiarygodnie wycenione,

- zabezpieczenie jest na bieżąco oceniane i stwierdza się jego wysoką efektywność we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zabezpieczenia zostało ustanowione.

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych i wartości godziwej.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych jest to zabezpieczenie przed zagrożeniem zmiennością przepływów pieniężnych, które można przypisać konkretnemu rodzajowi ryzyka związanego z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem (takim jak całość lub część przyszłych płatności odsetkowych od zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu) lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją, i które mogłyby wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie przyszłych przepływów pieniężnych, spełniających warunki rachunkowości zabezpieczeń, Grupa ujmuje w sposób następujący:

- zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym, z tytułu efektywnej części zabezpieczenia, są ujmowane w czasie trwania powiązania zabezpieczenia w kapitale własnym, poprzez sprawozdanie z całkowitych dochodów,
- zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym, z tytułu ewentualnej nieefektywnej części zabezpieczenia, są ujmowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat, w pozycji „Wynik na rachunkowości zabezpieczeń”,
- odsetki od zabezpieczających instrumentów pochodnych prezentowane są w tej samej linii rachunku wyników, w której prezentowane są odsetki od instrumentów zabezpieczanych, tzn.: w wyniku odsetkowym.

W przypadku, gdy zabezpieczenie przepływów pieniężnych przestało spełniać kryteria stosowania rachunkowości zabezpieczeń, wycena instrumentu zabezpieczającego ujęta bezpośrednio w kapitale na dzień ostatniego efektywnego testu pozostaje w kapitałach do czasu realizacji przepływu wynikającego z transakcji zabezpieczanej. Przeniesienie wyceny, o której mowa w zdaniu poprzednim, do rachunku zysków i strat do pozycji „wynik na rachunkowości zabezpieczeń” następuje w okresach, w których transakcja zabezpieczana ma wpływ na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie wartości godziwej to zabezpieczenie przed ryzykiem zmiany wartości godziwej ujętego składnika aktywów lub zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, albo wyodrębnionej części takiego składnika aktywów, zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka i które może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie wartości godziwej spełniające w danym okresie warunki rachunkowości zabezpieczeń Grupa ujmuje w sposób następujący:

- 1) zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego (tj.: instrumentu pochodnego wyznaczonego i kwalifikującego się jako zabezpieczenie wartości godziwej) ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na rachunkowości zabezpieczeń”,
- 2) zyski lub straty związane z pozycją zabezpieczaną, wynikające z zabezpieczanego ryzyka, korygują wartość bilansową zabezpieczanej pozycji i są ujmowane w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na rachunkowości zabezpieczeń”,
- 3) odsetki od zabezpieczających instrumentów pochodnych prezentowane są w tej samej linii rachunku wyników, w której prezentowane są odsetki od pozycji zabezpieczanych, tzn.: w wyniku odsetkowym,
- 4) wycena zabezpieczanych składników aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, wynikająca z czynników innych niż zabezpieczane ryzyka, ujmowana jest w kapitale z aktualizacji wyceny do czasu zbycia lub terminu zapadalności tego składnika aktywów.

W przypadku, gdy zabezpieczenie wartości godziwej przestało spełniać kryteria stosowania rachunkowości zabezpieczeń wycena zabezpieczonych składników aktywów finansowych zaksięgowana w rachunku wyników w okresach, kiedy zabezpieczenie było efektywne powinna podlegać rozliczeniu w rachunku wyników do kapitału do czasu zbycia lub terminu zapadalności. Wycena zabezpieczanych składników aktywów finansowych, wynikająca z czynników innych niż zabezpieczane ryzyka, prezentowana jest w kapitale z aktualizacji wyceny do czasu zbycia lub terminu zapadalności tego składnika aktywów.

2.8. Przychody i koszty z tytułu opłat i prowizji

Przychody i koszty z tytułu opłat i prowizji ujmuje się zasadniczo według zasady memoriału, z chwilą wykonania usługi. Opłaty za uruchomienie kredytu dotyczące kredytów, które prawdopodobnie zostaną udzielone są odraczane (wraz z odnośnymi kosztami bezpośrednimi) i ujmowane w chwili ujęcia należności jako korekta efektywnej stopy procentowej kredytu. Koszty prowizji i opłat związanych z kredytami wycenianymi wg ESP są rozliczane od daty ich poniesienia wg ESP i prezentowane w wyniku odsetkowym. Opłaty z tytułu udostępnienia kredytów konsorcjalnych wykazuje się jako przychód po zakończeniu organizacji konsorcjum, jeżeli Grupa nie zachowała dla siebie żadnej części ryzyka kredytowego lub zachowała część o tej samej efektywnej stopie procentowej, co inni uczestnicy. Prowizje i opłaty z tytułu negocjowania lub uczestnictwa w negocjowaniu transakcji na rzecz osoby trzeciej, takiej jak nabycie akcji/udziałów lub innych papierów wartościowych bądź nabycie lub zbycie przedsiębiorstwa, ujmuje się z chwilą zrealizowania odnośnej transakcji. Opłaty z tytułu zarządzania portfelem i inne opłaty za usługi zarządzania, doradztwa i inne są wykazywane na podstawie odpowiednich umów o świadczenie usług, zazwyczaj proporcjonalnie do upływu czasu. Przychody z tytułu opłat na pokrycie kosztów ponoszonych na BFG były naliczane w indywidualnych przypadkach od łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko z tytułu umowy kredytowej na koniec poprzedniego roku i ujmowane jednorazowo.

Przychody z tytułu opłat i prowizji z działalności maklerskiej ujmuje się zasadniczo według zasady memoriału, z chwilą wykonania usługi. Są to przede wszystkim: prowizje od operacji instrumentami finansowymi we własnym imieniu, lecz na rachunek dającego zlecenie.

2.9. Zasady ujmowania przychodów i kosztów związanych z bancassurance

Bank ujmuje i rozlicza przychody i koszty z tytułu oferowanych produktów ubezpieczeniowych zgodnie z treścią ekonomiczną tych produktów. Ze względu na treść ekonomiczną Bank rozróżnia opłaty stanowiące:

- 1) integralną część wynagrodzenia z tytułu oferowanego dodatkowo instrumentu finansowego,
- 2) wynagrodzenie za wykonanie dodatkowych czynności już po sprzedaży produktu ubezpieczeniowego,
- 3) wynagrodzenie otrzymywanego z tytułu świadczenia usług pośrednictwa ubezpieczeniowego.

Otrzymane lub należne Bankowi wynagrodzenie z tytułu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego wraz z instrumentem finansowym, gdy produkt ubezpieczeniowy jest bezpośrednio powiązany z instrumentem finansowym, stanowi integralną część wynagrodzenia z tytułu oferowanego instrumentu finansowego i rozliczane jest w czasie jako integralna część stopy procentowej oraz ujmowane jest w rachunku zysków i strat w pozycji przychody z tytułu odsetek. Bezpośrednie powiązanie występuje w szczególności, gdy jest spełniony co najmniej jeden z dwóch warunków:

- 1) instrument finansowy jest oferowany przez Bank zawsze z produktem ubezpieczeniowym tj. obydwie transakcje zostały zawarte w tym samym czasie lub zostały zawarte w sekwencji, w której każda kolejna transakcja wynika z poprzedniej,
- 2) produkt ubezpieczeniowy jest oferowany przez Bank wyłącznie z instrumentem finansowym tj. nie ma możliwości zakupu w Banku produktu ubezpieczeniowego identycznego co do formy prawnej, warunków i treści ekonomicznej bez połączonego zakupu finansowego.

Przy braku spełnienia jednego z warunków dokonywana jest szczegółowa analiza treści ekonomicznej produktu ubezpieczeniowego pod kątem spełnienia kryteriów niezależności umów ubezpieczenia od oferowanych instrumentów finansowych. Analiza bezpośredniego powiązania produktu ubezpieczeniowego z instrumentem finansowym może skutkować podziałem produktu złożonego, tj.: wydzieleniem wartości godziwej instrumentu finansowego oraz wartości godziwej produktu ubezpieczeniowego sprzedawanego łącznie z tym instrumentem. W takim przypadku wynagrodzenie należne Bankowi z tytułu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego jest dzielone pomiędzy część stanowiącą element zamortyzowanego kosztu instrumentu finansowego oraz część stanowiącą wynagrodzenie za wykonanie czynności pośrednictwa ubezpieczeniowego. Podział wynagrodzenia dokonywany jest proporcjonalnie do wartości godziwej instrumentu finansowego oraz wartości godziwej usługi pośrednictwa w stosunku do sumy obu tych wartości. Wartość godziwą instrumentu finansowego wylicza się metodą dochodową opartą na przeliczeniu przyszłych kwot na wartość bieżącą, z uwzględnieniem bieżących danych na temat dochodowości i kosztowości produktu. Wartość

godziwą usługi pośrednictwa wylicza się metodą rynkową przy wykorzystaniu cen i innych odpowiednich informacji generowanych przez identyczne lub porównywalne transakcje rynkowe.

Wynagrodzenie z tytułu wykonania usługi pośrednictwa Bank ujmuje w przychodach z tytułu prowizji w momencie sprzedaży produktu ubezpieczeniowego lub jego odnowienia. Przychody z tytułu wynagrodzenia za sprzedaż produktów ubezpieczeniowych pomniejszane są o rezerwę na oszacowaną przez Bank wartość procentową zwrotów dokonywanych w okresach po sprzedaży produktu ubezpieczeniowego (np.: z tytułu rezygnacji przez klienta z ubezpieczenia). Jeżeli w okresie umowy ubezpieczenia Bank otrzymuje wynagrodzenie z tytułu wykonywania czynności/usług wynikających z zaoferowanego produktu ubezpieczeniowego lub jeśli ich wykonywanie jest prawdopodobne, Bank rozlicza to wynagrodzenie w okresie obowiązywania umowy, przy uwzględnieniu zasady współmierności przychodów i kosztów. Wynagrodzenie to ujmowane jest w przychodach z tytułu prowizji z zachowaniem zasady określenia stopnia zaawansowania czynności/usług. W przypadku, gdy nie jest możliwe dokładne określenie liczby działań wykonywanych przez Bank w określonym przedziale czasu, Bank rozlicza wynagrodzenie liniowo w okresie życia produktu ubezpieczeniowego, o ile nie istnieją dowody, że inna metoda rozliczenia lepiej zobrazuje stopień zaawansowania prac.

Wysokość przewidywanych zwrotów oraz proporcje podziału przychodów ze względu na ich treść ekonomiczną jest weryfikowana każdorazowo po powzięciu informacji o istotnych zmianach w tym zakresie, nie rzadziej niż na dzień bilansowy.

Koszty bezpośrednio związane ze sprzedażą produktu ubezpieczeniowego z instrumentem finansowym rozliczane są zgodnie z zasadą współmierności przychodów i kosztów jako:

- 1) element amortyzowanego kosztu instrumentu finansowego, jeśli całość przychodów związanych ze sprzedażą produktu ubezpieczeniowego będzie rozliczana metodą efektywnej stopy procentowej,
- 2) odpowiednio w proporcji zastosowanej przy podziale przychodów na rozpoznawane w ramach kalkulacji kosztu amortyzowanego i przychodów rozpoznawanych jednorazowo lub rozliczanych w czasie, jeżeli dokonano podziału wynagrodzenia.

Koszty stałe lub niepowiązane bezpośrednio ze sprzedażą produktów ubezpieczeniowych lub instrumentów finansowych są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie ich poniesienia.

2.10. Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych

Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych są wykazywane w sprawozdaniu finansowym według ceny nabycia, pomniejszonej o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości.

2.11. Aktywa i zobowiązania finansowe

Grupa klasyfikuje swoje aktywa finansowe do następujących kategorii: aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, pożyczki i należności, inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności, oraz aktywa finansowe dostępne do sprzedaży. O klasyfikacji inwestycji decyduje Zarząd Grupy w momencie wykazania ich po raz pierwszy.

(a) Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Kategoria ta obejmuje w Grupie aktywa finansowe przeznaczone do obrotu oraz instrumenty pochodne, które nie zostały wyznaczone jako instrumenty zabezpieczające. Grupa nie posiada aktywów finansowych przeznaczonych w momencie ich początkowego ujęcia do wyceny w wartości godziwej, z zyskami lub stratami ujmowanymi w rachunku zysków i strat. Zyski i straty z tytułu aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat odnoszone są na wynik działalności handlowej, natomiast przychody i koszty z tytułu odsetek, amortyzacji dyskonta i premii na wynik z tytułu odsetek. Składnik aktywów finansowych zalicza się do tej kategorii, jeżeli nabyty został przede wszystkim w celu sprzedaży w krótkim terminie lub stanowi instrument pochodny o ile nie został on wyznaczony jako instrument zabezpieczający.

(b) Pożyczki i należności

Pożyczki i należności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach, nienotowane na aktywnym rynku, inne niż:

- (i) należności przeznaczone do sprzedaży w krótkim terminie (klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu),
- (ii) zaklasyfikowane przy początkowym ujęciu jako instrumenty dostępne do sprzedaży,
- (iii) instrumenty, w których Grupa nie odzyska zasadniczo całości zainwestowanej kwoty w sposób inny niż z powodu ryzyka kredytowego.

Przychody z tytułu odsetek ujmuje się w rachunku zysków i strat przez okres obowiązywania umów metodą efektywnej stopy procentowej.

(c) Utrzymywane do terminu zapadalności

Inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności to niezaliczane do pożyczek i należności aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach i ustalonym terminie zapadalności, które Zarząd zamierza i jest w stanie utrzymać do terminu zapadalności. Gdyby Grupa dokonała sprzedaży istotnej części aktywów utrzymywanych do terminu zapadalności klasyfikacja całej kategorii zostałaby zmieniona na aktywa dostępne do sprzedaży. Przychody i koszty z tytułu odsetek, premii i dyskonta ujmowane są w rachunku zysków i strat i odnoszone na wynik z tytułu odsetek.

(d) Dostępne do sprzedaży

Inwestycje dostępne do sprzedaży to inwestycje, które Grupa zamierza utrzymywać przez czas nieokreślony, a które nie zostały zakwalifikowane ani do aktywów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, ani do portfela aktywów utrzymywanych do terminu zapadalności, ani do pożyczek i należności. Mogą one zostać sprzedane, aby poprawić płynność lub w reakcji na zmiany stóp procentowych, kursów wymiany walut lub cen instrumentów kapitałowych. Zyski i straty z tytułu zmiany wartości godziwej aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży są odnoszone do sprawozdania z całkowitych dochodów jako pozostałe całkowite dochody do czasu usunięcia danego składnika aktywów finansowych z bilansu lub utraty jego wartości – wówczas łączna kwota zysków i strat ujmowanych dotychczas w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako pozostałe całkowite dochody wykazywana jest w rachunku zysków i strat w pozycji wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych lub w pozycji wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości. Natomiast dyskonto, premie i odsetki naliczane według efektywnej stopy procentowej ujmowane są w rachunku zysków i strat i wykazywane w pozycji wynik z tytułu odsetek. Dywidendy z tytułu instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży są wykazywane w rachunku zysków i strat w pozycji przychody z tytułu dywidend w momencie ustanowienia prawa jednostki do otrzymania płatności.

Transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, utrzymywanych do terminu zapadalności i dostępnych do sprzedaży ujmuje się na dzień przeprowadzenia transakcji – dzień, w którym Grupa podejmie zobowiązanie do zakupu lub sprzedaży danego składnika aktywów. Pożyczki i należności wykazywane są w momencie wypłaty gotówki na rzecz kredytobiorcy. Aktywa finansowe ujmuje się początkowo według wartości godziwej powiększonej o koszty transakcyjne, z wyjątkiem aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, które początkowo wykazywane są według wartości godziwej. Aktywa finansowe wyłącza się ze sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy prawa do uzyskania przepływów pieniężnych z ich tytułu wygasły lub zostały przeniesione i Grupa dokonała przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży i aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat są na dzień bilansowy wykazywane według wartości godziwej. Pożyczki i należności oraz inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności wykazywane są według skorygowanej ceny nabycia (zamortyzowanego kosztu), metodą efektywnej stopy procentowej.

W portfelu aktywów dostępnych do sprzedaży Grupa posiada m.in.: papiery wartościowe wyemitowane przez banki, przez Skarb Państwa (obligacje i bony), bony NBP, obligacje komunalne, oraz instrumenty kapitałowe. Wartość godziwa papierów notowanych wynika z ich bieżącej ceny rynkowej. Jeżeli rynek na dany składnik aktywów finansowych nie jest aktywny (a także w odniesieniu do nienotowanych papierów wartościowych), Bank ustala wartość godziwą, stosując techniki wyceny.

Obejmują one wykorzystanie cen uzyskanych w ramach transakcji, które zostały dokonane w terminie bliskim dacie bilansowej na normalnych zasadach rynkowych jak również odwołanie się do innych, podobnych instrumentów, analizę zdyskontowanych przepływów pieniężnych (w tym uwzględniając m.in.: marżę na ryzyko kredytowe) i inne metody wyceny powszechnie stosowane przez uczestników rynku (m.in. wycenę metodą porównawczą do spółek o zbliżonym profilu działalności notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. z uwzględnieniem dyskonta z tytułu braku płynności).

W rzadkich przypadkach, gdy zastosowanie takich modeli nie jest możliwe i nie ma możliwości ustalenia wartości godziwej w sposób rzetelny, instrumenty finansowe wykazywane są według kosztu nabycia.

(e) Zobowiązania finansowe

Zobowiązania przy początkowym ujęciu wykazuje się w wartości godziwej, a w okresie późniejszym wykazuje się je według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej. Jednostka wyłącza ze swojego bilansu zobowiązanie finansowe wtedy, gdy zobowiązanie wygasło, to znaczy kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł. Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych wyceniane są do wartości godziwej zgodnie z opracowanymi przez Grupę modelami.

W Grupie nie występują zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

(f) Przekwalifikowanie instrumentów finansowych

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli przestały być utrzymywane w celu sprzedaży lub odkupienia ich w bliskim terminie, mogą być przekwalifikowane:

- 1) do kategorii pożyczki i należności pod warunkiem, że Bank ma zamiar i może utrzymać te aktywa w dającej się przewidzieć przyszłości lub do czasu, gdy staną się one wymagalne; lub
- 2) do innych kategorii jedynie w wyjątkowych okolicznościach.

Powyższe nie ma zastosowania w odniesieniu do:

- 1) instrumentów pochodnych,
 - 2) instrumentów wyznaczonych przez Bank przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- które to instrumenty nie podlegają przekwalifikowaniu.

Przekwalifikowanie składnika aktywów z kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy następuje według jego wartości godziwej w dniu przekwalifikowania. Nie poddaje się odwróceniu zysków i strat, które zostały już ujęte w rachunku zysków i strat. Wartość godziwą składnika aktywów finansowych w dniu przekwalifikowania Bank uznaje za jego nowy koszt lub nowy zamortyzowany koszt.

Aktywa finansowe zaliczone uprzednio do innych kategorii nie mogą być przekwalifikowane do przeznaczonych do obrotu.

W 2015 roku oraz w 2014 roku Grupa nie dokonywała przekwalifikowania instrumentów finansowych.

2.12. Wyłączenie składników aktywów finansowych z bilansu

Grupa dokonuje wyłączenia składników aktywów finansowych z bilansu wtedy i tylko wtedy, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych z tych aktywów lub przenosi składnik aktywów finansowych, a przeniesienie spełnia warunki wyłączenia z bilansu. W szczególności Grupa dokonuje spisania należności kredytowych z bilansu w ciężar utworzonych odpisów z tytułu utraty wartości, gdy te należności są nieściągalne, to znaczy:

- koszty dalszej windykacji należności przekraczać będą spodziewane wpływy z windykacji,
- nieskuteczność egzekucji należności Grupy stwierdzona została odpowiednim dokumentem właściwego organu postępowania egzekucyjnego,
- nie jest możliwe ustalenie majątku dłużnika nadającego się do egzekucji i nie jest znane miejsce pobytu dłużnika,
- roszczenia uległy przedawnieniu.

Ponadto, Grupa dokonuje wyłączenia z ewidencji bilansowej z jednoczesnym przeniesieniem do ewidencji pozabilansowej należności kredytowych, które charakteryzują się następującymi parametrami:

- zaklasyfikowane do należności „straconych” przez okres co najmniej jednego roku,
- utworzona rezerwa celowa (odpowiadająca kwocie odpisu aktualizującego) była równa kwocie należności pozostającej do spłaty, co oznacza, że wartość netto należności była równa zero,
- odpis aktualizacyjny utworzony na ekspozycje był równy kwocie kapitału, a impairmentowa korekta odsetek była równa kwocie odsetek naliczonych, czyli wartość netto kredytów zgodnie z zasadami wyceny MSSF/MSR była równa zero,
- stan prawny ekspozycji – niezakończona upadłość, niezakończone kolejne postępowanie egzekucyjne prowadzone bezskutecznie od wielu lat nie wymagają ciągłego monitorowania.

2.13. Utrata wartości aktywów finansowych

(a) Aktywa finansowe wykazywane według zamortyzowanego kosztu

Bank przeprowadza przegląd swojego portfela kredytowego pod kątem pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych w okresach miesięcznych. Utrata wartości ekspozycji kredytowych jest ponoszona, gdy istnieją obiektywne dowody utraty wartości na skutek wydarzeń, które nastąpiły po początkowym ujęciu danego składnika aktywów („indywidualne przesłanki utraty wartości”) oraz gdy wydarzenia te mają wpływ na oczekiwane przepływy pieniężne dotyczące tych aktywów, a przepływy te można wiarygodnie oszacować.

Pomiar utraty wartości ekspozycji kredytowych metodą indywidualną oparty jest na wyliczeniu bieżącej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej. W przypadku kredytów dla których zostało ustanowione zabezpieczenie, bieżąca wartość oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych uwzględnia przepływy pieniężne, które mogą zostać uzyskane z egzekucji przedmiotu zabezpieczenia, pomniejszone o koszty egzekucji oraz sprzedaży przedmiotu zabezpieczenia jeżeli egzekucja jest prawdopodobna. W wyniku obniżenia wartości bieżącej możliwych do realizacji przepływów pieniężnych tworzony jest odpis z tytułu utraty wartości.

Przy wycenie metodą portfelową stosuje się miary statystyczne skonstruowane na bazie danych historycznych, dotyczące prawdopodobieństwa wystąpienia utraty wartości oraz stopnia odzysku dla danego portfela z uwzględnieniem wartości zaangażowania kredytowego w danym portfelu. Bank planuje przyszłe przepływy pieniężne na podstawie szacunków opartych na historycznych parametrach. Parametry decydujące o zaklasyfikowaniu ekspozycji kredytowej do konkretnej grupy homogenicznej odzwierciedlają zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy.

W procesie rozpoznawania i pomiaru utraty wartości Bank uwzględnia okres kwarantanny. Ekspozycje dla których ustąpiły obiektywne przesłanki utraty wartości mogą być ponownie zaklasyfikowane do grupy ekspozycji bez utraty wartości po okresie karencji, liczonemu od momentu wystąpienia zdarzenia powodującego ustąpienie przesłanki. Wymagany okres kwarantanny jest zróżnicowany w zależności od rodzaju przesłanki utraty wartości, jaką zaraportowano wobec danej ekspozycji kredytowej.

Przyjęta metodologia pomiaru utraty wartości i założenia, na podstawie których określa się szacunkowe kwoty przepływów pieniężnych i okresy, w których one nastąpią, są poddawane regularnym przeglądom w celu zmniejszenia różnic pomiędzy szacunkową a rzeczywistą wielkością strat.

Wycena odpisów aktualizujących i rezerw utworzonych w złotych oraz w walutach obcych (włączając różnice kursowe) jest odnoszona odpowiednio na koszty lub przychody Banku z tytułu odpisów i rezerw.

(b) Aktywa finansowe wykazywane według kosztu

W odniesieniu do składnika aktywów finansowych wycenianego według kosztu, jeżeli występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości:

- nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić,
- instrumentu pochodnego, który jest z nim powiązany i musi zostać rozliczony poprzez dostawę takiego nienotowanego instrumentu finansowego,

kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Tak ustalonych strat z tytułu utraty wartości nie poddaje się odwróceniu.

(c) Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości danego składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. W przypadku instrumentów kapitałowych klasyfikowanych jako inwestycje dostępne do sprzedaży, przy ocenie, czy nastąpiła utrata wartości, brany jest pod uwagę znaczny lub długotrwały spadek wartości papieru wartościowego poniżej jego wartości początkowej. Jeżeli istnieją tego rodzaju przesłanki dotyczące aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, łączna strata – ustalona jako różnica pomiędzy pierwotnym kosztem nabycia a bieżącą wartością godziwą, pomniejszona o utratę wartości danego składnika aktywów uprzednio wykazaną w rachunku zysków i strat - zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i wykazana w skonsolidowanym rachunku zysków i strat. Odpisy z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych wykazane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat nie są odwracane w rachunku zysków i strat. Jeżeli wartość godziwa instrumentu dłużnego klasyfikowanego jako dostępny do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten będzie można obiektywnie powiązać ze zdarzeniem, które nastąpiło po wykazaniu utraty wartości w rachunku zysków i strat, wówczas odpis z tytułu utraty wartości jest odwracany w rachunku zysków i strat.

(d) Umowy renegotjowane

Renegocjacja warunków spłaty może być przeprowadzana na każdym etapie spłaty kredytu. W ramach zmian warunków spłaty podejmowane są działania mające na celu odzyskanie całości należności Grupy, bądź w sytuacjach szczególnych, zminimalizowanie wysokości przewidywanej straty Grupy. Przesłanką do podjęcia kroków zmierzających do restrukturyzacji zadłużenia jest ustalenie na podstawie analizy sytuacji finansowej Klienta, ze szczególnym uwzględnieniem programu naprawczego, czy istnieje realna szansa na odzyskanie przez Kredytobiorcę zdolności kredytowej, a co za tym idzie możliwość spłaty zadłużenia.

2.14. Kompensowanie instrumentów finansowych

Składniki aktywów finansowych i zobowiązań finansowych kompensuje się i wykazuje w bilansie w kwocie netto wyłącznie wtedy, gdy Grupa posiada ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty ujętych kwot oraz zamierza rozliczyć się w kwocie netto lub jednocześnie zrealizować dany składnik aktywów i uregulować zobowiązanie.

2.15. Umowy sprzedaży i odkupu

Papiery wartościowe sprzedawane przy jednoczesnym zawarciu powiązanej umowy odkupu (transakcje repo, sell-buy-back) są prezentowane w sprawozdaniu finansowym jako inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, jeśli jednostka zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem danych papierów wartościowych. Zobowiązanie wobec kontrahenta ujmuje się w zobowiązaniach wobec innych banków lub zobowiązaniach wobec klientów, w zależności od jego charakteru. Zakupione papiery wartościowe z przyrzeczeniem odsprzedaży (transakcje reverse repo, buy-sell-back) ujmuje się jako kredyty i pożyczki udzielone innym bankom lub klientom, w zależności od ich charakteru. Różnicę pomiędzy ceną sprzedaży a odkupu traktuje się jako odsetki i ujmuje metodą efektywnej stopy procentowej przez okres obowiązywania umowy. Papiery wartościowe pożyczane kontrahentom nie są wyłączane z bilansu Grupy.

Pożyczonych przez Grupę papierów wartościowych nie ujmuje się w sprawozdaniu finansowym chyba, że zostały sprzedane osobom trzecim. W takim wypadku transakcje kupna i sprzedaży ujmuje się w sprawozdaniu finansowym, zaś odnośne zyski i straty uwzględnia się w wyniku na działalności handlowej. Obowiązek zwrotu pożyczonych papierów ujmuje się według wartości godziwej jako zobowiązania wobec klientów. Ryzyko i korzyści dotyczące papierów pozostają po stronie kontrahenta transakcji.

2.16. Gwarancje finansowe

Gwarancje finansowe to kontrakty, które wymagają od wystawcy dokonania wyspecyfikowanych wypłat pokrywających stratę poniesioną przez posiadacza z powodu nie dokonania przez określonego dłużnika płatności w terminie zgodnym z warunkami instrumentu dłużnego. Tego rodzaju gwarancji finansowych udziela się bankom, instytucjom finansowym i innym organizacjom w imieniu klientów w celu zabezpieczenia kredytów, linii kredytowych i innych bankowych narzędzi finansowania.

W momencie początkowego ujęcia, gwarancje finansowe wycenia się w sprawozdaniu finansowym w wartości godziwej na dzień udzielenia gwarancji.

Po początkowym ujęciu zobowiązania Grupy wynikające z takich gwarancji wycenia się według wyższej z dwóch kwot: wartości początkowego ujęcia pomniejszonej o amortyzację naliczoną w celu ujęcia w rachunku zysków i strat przychodu z tytułu prowizji naliczanych liniowo przez okres trwania gwarancji oraz dokonanego na dzień bilansowy szacunku wydatków, które powstaną w przypadku realizacji gwarancji. Szacunki te określa się na podstawie historii poniesionych strat z gwarancji w przeszłości oraz oceny prawdopodobieństwa realizacji gwarancji. Wzrost odpisu na zobowiązania związany z gwarancjami obciąża rachunek zysków i strat w pozycji wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości.

2.17. Pochodne instrumenty finansowe

Pochodne instrumenty finansowe wykazywane są w wartości godziwej, począwszy od dnia zawarcia transakcji. Wartość godziwą ustala się w oparciu o notowania instrumentów na aktywnych rynkach, lub w oparciu o techniki wyceny, w tym modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych. Wszystkie instrumenty pochodne o dodatniej wartości godziwej prezentowane są w bilansie jako aktywa, a o wartości ujemnej jako zobowiązania.

2.18. Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży

Aktywa trwale zalicza się do „przeznaczonych do sprzedaży” i wykazuje według niższej z dwóch kwot: wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży, jeżeli ich wartość bilansową realizuje się przede wszystkim w drodze transakcji sprzedaży, a nie bieżącego używania.

Jeśli jednostka zaklasyfikowała składnik aktywów (lub grupę do zbycia) jako przeznaczony do sprzedaży, ale jego wartość bilansowa nie zostanie odzyskana w drodze transakcji sprzedaży tylko poprzez jego dalsze wykorzystanie, jednostka zaprzestaje klasyfikacji tego składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczonego do sprzedaży.

Jednostka wycenia składnik aktywów, który nie jest dłużej klasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży (lub nie wchodzi już w skład grupy do zbycia zaklasyfikowanej jako przeznaczona do sprzedaży) w kwocie niższej z:

- 1) jego wartości bilansowej z dnia poprzedzającego klasyfikację składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczonego do sprzedaży, skorygowanej o amortyzację lub aktualizację wyceny, która zostałaby ujęta, gdyby składnik aktywów (lub grupa do zbycia) nie został zaklasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży i
- 2) wartości odzyskiwalnej z dnia podjęcia decyzji o jego niesprzedawaniu.

2.19. Wartości niematerialne

(a) Wartość firmy

Po początkowym ujęciu, wartość firmy jest wykazywana według ceny nabycia pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Test na utratę wartości przeprowadza się raz na rok. Ponadto na każdą datę sprawozdawczą ocenia się, czy nie wystąpiły przesłanki utraty wartości firmy.

Grupa ocenia, czy na datę bilansową nie zaistniały przesłanki powodujące, iż wartość bilansowa wartości firmy jest wyższa od jej wartości odzyskiwanej. W tym celu sporządzany jest corocznie test na utratę wartości w odniesieniu do wartości firmy - niezależnie od tego, czy istnieją przesłanki, które wskazują, iż nastąpiła utrata wartości. Test sporządzany jest zgodnie z MSR 36.

Wartość odzyskiwalna szacowana jest na podstawie wartości użytkowej ośrodków wypracowujących środki pieniężne (dalej CGU), które zostały przyporządkowane do wartości firmy powstałej na skutek przejścia przedsiębiorstwa maklerskiego Elimar na poziomie nie wyższym niż segment operacyjny.

Wartość użytkowa jest bieżącą, szacunkową wartością przyszłych przepływów pieniężnych, których uzyskania Grupa oczekuje z tytułu dalszego użytkowania CGU. Wartość użytkowa uwzględnia wartość końcową (rezydualną) CGU. Wartość rezydualna CGU obliczana jest poprzez ekstrapolację projekcji przepływów pieniężnych poza okres prognozy, przy zastosowaniu określonej stopy wzrostu.

Prognozy dotyczące przyszłych przepływów opiewają na okres 5 lat oraz opierają się na:

- historycznych danych odzwierciedlających potencjał CGU w zakresie generowania przepływów pieniężnych,
- prognozach bilansu i rachunku zysków i strat na okres objęty prognozą,
- założeniach zawartych w budżecie Grupy,
- analizie przyczyn rozbieżności pomiędzy przeszłymi prognozami przepływów pieniężnych a faktycznie uzyskanymi przepływami środków.

Wartość bieżąca przyszłych przepływów obliczana jest przy zastosowaniu adekwatnej stopy dyskontowej, uwzględniającej stopę wolną od ryzyka, premię za ryzyko, premię za niską kapitalizację oraz premię za ryzyko specyficzne.

Wartość bieżąca przyszłych przepływów przyrównywana jest do bilansowej wartości (na dzień sporządzania testu) dla sumy: wartości firmy oraz wartości bilansowej aktywów CGU z wyłączeniem części dotyczącej podatku odroczonego.

(b) Licencje i oprogramowanie komputerowe

Zakupione licencje oraz wytworzone we własnym zakresie oprogramowanie komputerowe aktywuje się w wysokości kosztów poniesionych na zakup i przygotowanie do używania konkretnego oprogramowania komputerowego. Aktywowane koszty amortyzuje się przez szacowany okres użytkowania oprogramowania metodą liniową.

Wydatki związane z utrzymaniem programów komputerowych ujmowane są jako koszty z chwilą poniesienia lub koszty rozliczane w czasie.

Okres ekonomicznego użytkowania wartości niematerialnych zawiera się w przedziale powyżej 1 roku do 15 lat.

(c) Nakłady na wartości niematerialne

Grupa aktywuje koszty poniesione na etapie prac rozwojowych przedsięwzięcia prowadzonego we własnym zakresie jedynie w przypadku, gdy Grupa ma możliwość i zamiar ukończenia oraz użytkowania wytwarzanego składnika wartości niematerialnych, posiada stosowne środki techniczne i finansowe służące ukończeniu prac rozwojowych i użytkowaniu składnika oraz ma możliwość wiarygodnego ustalenia nakładów poniesionych, które można bezpośrednio przyporządkować czynnościom tworzenia, produkcji i przystosowania składnika aktywów do użytkowania w sposób zamierzony przez kierownictwo.

Aktywowane koszty amortyzuje się metodą liniową po zakończeniu prac rozwojowych. Szacowany okres użytkowania określony jest indywidualnie.

(d) Testowanie utraty wartości

Wartości niematerialne są badane pod kątem utraty wartości zawsze, gdy występują zdarzenia lub okoliczności wskazujące, że wartość bilansowa może być niemożliwa do odzyskania. Wartość bilansowa jest niezwłocznie obniżana do poziomu wartości odzyskiwalnej, jeżeli wartość bilansowa przewyższa szacunkową wartość odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna jest wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej wartości niematerialnych pomniejszonej o koszty ich sprzedaży i wartości użytkowej.

2.20. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe wykazuje się według kosztu historycznego pomniejszonego o umorzenie. Koszt historyczny uwzględnia wydatki bezpośrednio związane z nabyciem danych aktywów.

Późniejsze nakłady uwzględnia się w wartości bilansowej danego środka trwałego lub ujmuje jako odrębny środek trwały (tam, gdzie jest to właściwe) tylko wówczas, gdy jest prawdopodobne, że z tytułu tej pozycji nastąpi wpływ korzyści ekonomicznych do Grupy, zaś koszt danej pozycji można wiarygodnie zmierzyć. Wszelkie pozostałe wydatki na naprawę i konserwację odnoszone są do rachunku zysków i strat w okresie obrotowym, w którym je poniesiono.

Grunty nie podlegają amortyzacji. Amortyzację środków trwałych nalicza się metodą liniową przez okresy ich użytkowania, które dla poszczególnych grup środków trwałych wynoszą:

- 40 lat dla budynków,
- 10 lat dla ulepszeń w obcym środku trwałym, lub krócej, jeżeli tak wynika z umowy,
- 3-10 lat dla urządzeń i środków transportu.

Weryfikacji wartości końcowej i okresów użytkowania środków trwałych dokonuje się również na każdy dzień bilansowy.

Amortyzowane środki trwałe są badane pod kątem utraty wartości zawsze, gdy występują zdarzenia lub okoliczności wskazujące, że wartość bilansowa może być niemożliwa do odzyskania. Wartość bilansowa środka trwałego jest niezwłocznie obniżana do poziomu wartości odzyskiwalnej, jeżeli wartość bilansowa przewyższa szacunkową wartość odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna jest wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej środka trwałego pomniejszonej o koszty jego sprzedaży i wartości użytkowej.

Zyski i straty z tytułu zbycia środków trwałych ustala się drogą porównania wpływów ze sprzedaży z ich wartością bilansową i ujmuje w rachunku zysków i strat.

Inwestycje rozpoczęte dotyczą środków trwałych będących w toku budowy lub montażu i są wykazywane według cen nabycia lub kosztu wytworzenia, pomniejszonych o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Środki trwałe w budowie nie podlegają amortyzacji do czasu zakończenia budowy i przekazania środka trwałego do używania.

2.21. Leasing

W momencie zawarcia umowy ustala się czy umowa zawiera leasing. Dokonuje się tego w oparciu o istotę umowy i wymaga to oceny, czy:

- wywiązanie się z umowy zależy od korzystania z określonego aktywa lub aktywów, oraz
- umowa przekazuje prawo do użytkowania składnika aktywów.

W przypadku umów leasingu, na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów będących przedmiotem umowy, przedmiot leasingu jest ujmowany w aktywach jako środek trwały i jednocześnie ujmowane jest zobowiązanie w kwocie równej wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu. Opłaty leasingowe są dzielone między koszty finansowe i zmniejszenie salda zobowiązania w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek od pozostałego do spłaty zobowiązania. Koszty finansowe ujmowane są bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

Umowa jest klasyfikowana jako leasing operacyjny jeśli nie następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i korzyści z tytułu posiadania przedmiotu leasingu.

Całość opłat leasingowych dokonanych w ramach leasingu operacyjnego jest rozliczana w ciężar kosztów metodą liniową w okresie trwania umowy leasingowej. W przypadku rozwiązania umowy leasingu przed upływem okresu jej obowiązywania ewentualna płatność wymagana na rzecz leasingodawcy tytułem kary umownej, powiększa koszty w okresie, w którym nastąpiło rozwiązanie umowy.

2.22. Odroczony podatek dochodowy

Na potrzeby skonsolidowanego sprawozdania finansowego podatek odroczony obliczany jest metodą zobowiązań bilansowych. Grupa tworzy rezerwę i aktywa na przejściowe różnice z tytułu odroczonego podatku dochodowego wywołane odmiennością momentu uznawania przychodów za osiągnięte oraz kosztów za poniesione zgodnie ze stosowanymi zasadami rachunkowości i przepisami o podatku dochodowym od osób prawnych.

Główne różnice przejściowe powstają z tytułu aktualizacji wyceny pewnych aktywów i zobowiązań finansowych, w tym kontraktów pochodnych, rezerw na świadczenia emerytalne i inne świadczenia po okresie zatrudnienia, a także strat podatkowych do odliczenia.

Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmowane są w pełnej wysokości z wyjątkiem:

- sytuacji, gdy rezerwa na podatek odroczony powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek i w chwili jej zawierania nie mającej wpływu ani na zysk lub stratę brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku dodatnich różnic przejściowych wynikających z inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych i udziałów we wspólnych przedsięwzięciach – z wyjątkiem sytuacji, gdy terminy odwracania się różnic przejściowych podlegają kontroli inwestora i gdy prawdopodobne jest, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe nie ulegną odwróceniu.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmuje się, jeżeli jest prawdopodobne, że w przyszłości osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który umożliwi wykorzystanie różnic przejściowych z wyjątkiem, gdy składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynika z początkowego ujęcia składnika aktywów lub zobowiązań pochodzącego z transakcji, która:

- 1) nie jest połączeniem jednostek gospodarczych; oraz
- 2) nie wpływa w momencie przeprowadzania transakcji na wynik finansowy brutto ani na dochód do opodatkowania (stratę podatkową).

Podatek dochodowy dotyczący pozycji ujmowanych w pozostałych całkowitych dochodach jest ujmowany również w pozostałych całkowitych dochodach.

Odroczony podatek dochodowy ustala się przy zastosowaniu stawek (i przepisów) podatkowych, które zgodnie z oczekiwaniami będą obowiązywać w momencie realizacji odnośnych aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego lub uregulowania zobowiązania z tytułu odroczonego podatku dochodowego przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) obowiązujące na dzień bilansowy lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na dzień bilansowy.

Grupa kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat należności ze zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczony podatek dochodowy ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

2.23. Aktywa przejęte za długi

Aktywa przejęte za długi wycenia się na moment ich początkowego ujęcia w kwocie odpowiadającej ich wartości godziwej. W przypadku, gdy wartość godziwa przejętych aktywów jest wyższa od kwoty długu, różnica stanowi zobowiązanie wobec kredytobiorcy i jest zwracana na rachunek właściciela przejętego majątku po pomniejszeniu o koszty poniesione w związku z przejęciem, przechowaniem i wyceną.

W przypadku, gdy wartość godziwa przejętych aktywów jest niższa od kwoty długu, różnica stanowi zobowiązanie kredytobiorcy wobec Banku, które może podlegać restrukturyzacji lub windykacji.

W Grupie nie występują aktywa przejęte za długi.

2.24. Przedpłaty, rozliczenia międzyokresowe i przychody przyszłych okresów

Przedpłaty dotyczą kosztów poniesionych w bieżącym roku obrotowym, a dotyczących okresów przyszłych. Są one ujmowane w bilansie w pozycji inne aktywa.

Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów stanowią koszty dotyczące bieżącego okresu, które będą poniesione przez Grupę w okresach przyszłych. Bierne międzyokresowe rozliczenia kosztów oraz przychody przyszłych okresów są prezentowane w bilansie w pozycji „Pozostałe zobowiązania”.

2.25. Rezerwy na świadczenia pracownicze

Grupa tworzy rezerwy na zobowiązania z tytułu odpraw emerytalnych ustalone w oparciu o oszacowania tego rodzaju zobowiązań na podstawie modelu aktuarialnego. Stosowany przez Grupę model aktuarialny w celu ustalenia wartości bieżącej swoich zobowiązań z tytułu określonych świadczeń oraz związanych z nimi kosztów bieżącego zatrudnienia - oraz tam gdzie ma to zastosowanie - kosztów przeszłego zatrudnienia wykorzystuje metodę prognozowanych uprawnień jednostkowych. Zgodnie z metodą prognozowanych uprawnień jednostkowych (czasami znaną pod nazwą metody świadczeń narosłych w stosunku do stażu pracy lub metody „świadczenie/staż pracy”), każdy okres wykonywania pracy jest postrzegany jako powodujący powstanie dodatkowej jednostki uprawnienia do świadczeń i każda jednostka uprawnienia do świadczeń wyliczana jest oddzielnie przed wejściem w skład ostatecznego zobowiązania. Zyski i straty aktuarialne ujmowane są w całości w całkowitych innych dochodach.

2.26. Rezerwy

Rezerwy ujmuje się wówczas, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- na dzień bilansowy Grupa posiada obecny, prawny lub zwyczajowo oczekiwany obowiązek wydatkowania środków, wynikający ze zdarzeń przeszłych; przy czym do określenia istnienia tego obowiązku wykorzystywane są opinie prawne,
- gdy prawdopodobieństwo zaistnienia wydatku z tytułu zaspokojenia roszczeń jest wyższe niż prawdopodobieństwo braku takiego wydatku, oraz
- gdy wielkość tego wydatku można wiarygodnie oszacować.

Rezerwy wyceniane są w bieżącej wartości nakładów, które jak się oczekuje, będą niezbędne do wypełnienia obowiązku, z uwzględnieniem wartości pieniądza w czasie (jeśli jest to istotne), oraz ryzyka związanego z danym obowiązkiem.

W przypadku dyskontowania kwoty przewidywanego wydatku, wzrost rezerwy spowodowany upływem czasu wykazuje się jako koszt z tytułu odsetek.

2.27. Kapitał własny

Kapitały własne stanowią kapitały i fundusze tworzone przez jednostkę dominującą oraz spółki zależne zgodnie z obowiązującym prawem, właściwymi ustawami oraz ze statutem Banku.

Pozycje kapitałów własnych jednostek zależnych, inne niż kapitał zakładowy dodaje się do odpowiednich pozycji kapitałów własnych jednostki dominującej.

(a) Kapitał podstawowy

Na kapitał podstawowy składa się zarejestrowany kapitał zakładowy jednostki dominującej i kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej.

Kapitał zakładowy dotyczy jedynie kapitału jednostki dominującej. Wykazywany jest według wartości nominalnej, zgodnie ze statutem oraz wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego.

Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej tworzony jest z nadwyżki osiągniętej przy emisji akcji powyżej wartości nominalnej pozostałej po pokryciu kosztów emisji.

(b) Akcje własne

W przypadku wykupu akcji własnych, kwota zapłaty za akcje własne obciąża kapitał własny i jest wykazywana w bilansie w odrębnej pozycji „akcje własne”.

(c) Kapitał z aktualizacji wyceny

Kapitał z aktualizacji wyceny obejmuje zmianę wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży wynikającą z ich wyceny oraz podatek odroczony od pozycji ujętych w kapitale z aktualizacji wyceny, zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym, z tytułu efektywnej części zabezpieczenia, oraz zyski i straty aktuarialne w programie określonych świadczeń.

(d) Zyski zatrzymane

Zyski zatrzymane obejmują niepodzielony wynik finansowy oraz pozostałe kapitały tj. pozostały kapitał zapasowy, pozostałe kapitały rezerwowe oraz fundusz ogólnego ryzyka.

Pozostałe kapitały tworzone są z odpisów z zysku i są przeznaczone na cele określone w statucie lub przepisach prawa.

2.28. Płatności na bazie akcji

W Grupie realizowany jest program motywacyjny, w ramach którego kluczowym członkom kadry menedżerskiej przyznawane są prawa do nabycia akcji Banku Ochrony Środowiska S.A.

Koszt transakcji rozliczanych z pracownikami w instrumentach kapitałowych jest wyceniany przez odniesienie do wartości godziwej na dzień przyznania praw. Wartość godziwa ustalana jest przy zastosowaniu symulacji Monte Carlo. Przy wycenie transakcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych uwzględniane są rynkowe warunki nabycia uprawnień (związane z ceną akcji jednostki dominującej) oraz warunki inne niż warunki nabycia uprawnień.

Koszt transakcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych jest ujmowany wraz z odpowiadającym mu wzrostem wartości kapitału własnego w okresie, w którym spełnione zostały warunki dotyczące wyników i świadczenia pracy, kończącym się w dniu, w którym określeni pracownicy zdobędą pełne uprawnienia do świadczeń („dzień nabycia praw”). Skumulowany koszt ujęty z tytułu transakcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych na każdy dzień bilansowy do dnia nabycia praw odzwierciedla stopień upływu okresu nabywania praw oraz liczbę nagród, do których prawa – w opinii Zarządu jednostki dominującej na ten dzień, opartej na możliwie najlepszych szacunkach liczby instrumentów kapitałowych – zostaną ostatecznie nabyte.

Grupa nie rozpoznaje kosztów z tytułu opcji menedżerskich, dla których nie zostały spełnione nierynkowe warunki związane z dokonaniem lub warunki związane ze świadczeniem pracy. W przypadku niespełnienia rynkowych warunków nabycia uprawnień koszty z tytułu programu są ujmowane, o ile pozostałe (nierynkowe) warunki związane z dokonaniem oraz warunki związane ze świadczeniem pracy zostały spełnione.

W przypadku modyfikacji warunków przyznawania nagród rozliczanych w instrumentach kapitałowych, w ramach spełnienia wymogu minimum ujmuje się koszty, jak w przypadku gdyby warunki te nie uległy zmianie. Ponadto, ujmowane są koszty z tytułu każdego wzrostu wartości transakcji w wyniku modyfikacji, wycenione na dzień zmiany.

W przypadku anulowania nagrody rozliczanej w instrumentach kapitałowych, jest ona traktowana w taki sposób, jakby prawa do niej zostały nabyte w dniu anulowania, a wszelkie jeszcze nieujęte koszty z tytułu nagrody są niezwłocznie ujmowane. Dotyczy to również nagród, w przypadku których warunki inne niż warunki nabycia uprawnień będące pod kontrolą jednostki dominującej lub pracownika nie są spełnione. Jednakże w przypadku zastąpienia anulowanej nagrody nową nagrodą – określoną jako nagroda zastępcza w dniu jej przyznania, nagroda anulowana i nowa nagroda są traktowane tak, jakby stanowiły modyfikację pierwotnej nagrody, tj. w sposób opisany powyżej.

Koszty z tytułu programu są ujmowane w kapitale w korespondencji z kosztami wynagrodzeń.

2.29. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Dla potrzeb rachunku przepływów pieniężnych, środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych obejmują pozycje wymagalne w ciągu trzech miesięcy od dnia nabycia, w tym: kasę, środki w bankach centralnych o możliwościach dysponowania, bony skarbowe oraz inne kwalifikujące się bony, kredyty i pożyczki udzielone innym bankom, należności od innych banków oraz krótkoterminowe papiery wartościowe Skarbu Państwa.

2.30. Działalność maklerska

Dom Maklerski BOŚ S.A. prowadzi działalność powierniczą w zakresie obsługi rachunków papierów wartościowych klientów. Aktywa te nie zostały wykazane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, ponieważ Grupa nie posiada nad nimi kontroli, nie osiąga z ich tytułu korzyści oraz nie ponosi ryzyk związanych z powyższymi aktywami.

2.31. Dane porównawcze

Grupa wprowadziła zmiany do uprzednio publikowanego sprawozdania finansowego na dzień 31 grudnia 2014 roku. Dane porównawcze zostały zaprezentowane w nocie 3.

3. Korekty błędów dotyczących poprzednich okresów

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Grupa dokonała korekty błędów lat poprzednich wynikającego z nieprawidłowego rozliczania przychodów z tytułu opłat wnoszonych przez klientów w ramach oferty specjalnej. Zmiany wynikające z korekty błędów w uprzednio opublikowanym sprawozdaniu finansowym na dzień 31 grudnia 2014 roku zostały zaprezentowane poniżej:

Pozycja w rocznym skonsolidowanym rachunku zysków i strat	Tytuł	Za rok zakończony		
		31-12-2014 dane opublikowane	wpływ korekty	31-12-2014 dane zaprezentowane w niniejszym sprawozdaniu finansowym
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze	Zmiana prezentacji przychodów z tytułu rozliczonej prowizji wg ESP	743 435	2 793	746 228
Wynik z tytułu odsetek		286 649	2 793	289 442
Przychody z tytułu opłat i prowizji	Korekta przychodów z tytułu prowizji do rozliczenia w czasie	136 479	-3 212	133 267
Wynik z tytułu opłat i prowizji		106 224	-3 212	103 012
Wynik na działalności operacyjnej		81 961	-419	81 542
Zysk brutto		81 961	-419	81 542
Obciążenia podatkowe		-16 055	80	-15 975
- część odroczone	Zmiana obciążeń z tyt. podatku odroczonego	-466	80	-386
Zysk netto		65 906	-339	65 567

Pozycja zysk na akcję przypadający udziałowcom jednostki dominującej w trakcie okresu (w zł)	Tytuł	Za rok zakończony		
		31-12-2014 dane opublikowane	wpływ korekty	31-12-2014 dane zaprezentowane w niniejszym sprawozdaniu finansowym
Zysk netto	Korekta przychodów z tytułu prowizji do rozliczenia w czasie.	65 906	-339	65 567
Podstawowy zysk na akcję (wyrażony w zł, gr.)		2,89		2,87

Pozycja w skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów	Tytuł	Za rok zakończony		
		31-12-2014 dane opublikowane	wpływ korekty	31-12-2014 dane zaprezentowane w niniejszym sprawozdaniu finansowym
Zysk netto	Korekta przychodów z tytułu prowizji do rozliczenia w czasie.	65 906	-339	65 567
Całkowity dochód ogółem		73 329	-339	72 990

Pozycja w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Tytuł	31-12-2014		31-12-2014
		dane opublikowane	wpływ korekty	dane zaprezentowane w niniejszym sprawozdaniu finansowym
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Korekta przychodów z tytułu prowizji do rozliczenia w czasie	12 496 591	-7 170	12 489 421
Aktywa z tytułu podatku dochodowego		28 520	1 362	29 882
- odroczone		28 520	1 362	29 882
Aktywa razem		19 677 717	-5 808	19 671 909
Zyski zatrzymane		764 648	-5 808	758 840
Kapitał własny razem		1 553 576	-5 808	1 547 768
Kapitał własny i zobowiązania razem		19 677 717	-5 808	19 671 909

Pozycja w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Tytuł	01-01-2014		01-01-2014
		dane opublikowane	wpływ korekty	dane zaprezentowane w niniejszym sprawozdaniu finansowym
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Korekta przychodów z tytułu prowizji do rozliczenia w czasie	12 054 541	-6 752	12 047 789
Aktywa z tytułu podatku dochodowego		37 480	1 283	38 763
- odroczone		31 117	1 283	32 400
Aktywa razem		18 417 676	-5 469	18 412 207
Zyski zatrzymane		696 566	-5 469	691 097
Kapitał własny razem		1 478 110	-5 469	1 472 641
Kapitał własny i zobowiązania razem		18 417 676	-5 469	18 412 207

4. Ważniejsze oszacowania i oceny

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF zatwierdzonymi przez UE wymaga zastosowania pewnych istotnych z punktu widzenia rachunkowego oszacowań. Wymaga również od Zarządu stosowania własnego osądu przy stosowaniu przyjętych zasad rachunkowości. Zagadnienia, w odniesieniu do których wymagana jest większa doza osądu, zagadnienia bardziej złożone, założenia i szacunki znaczące z punktu widzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego zostały przedstawione poniżej:

(a) Utrata wartości kredytów i pożyczek

Bank w okresach miesięcznych dokonuje przeglądu wszystkich ekspozycji kredytowych pod kątem identyfikacji ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości oraz dokonuje pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych.

Utrata wartości ma miejsce wtedy, gdy dla ekspozycji kredytowej zidentyfikowano obiektywne przesłanki utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń, mających miejsce po początkowym ujęciu ekspozycji kredytowej w księgach rachunkowych, a zdarzenie/zdarzenia mają negatywny wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające z ekspozycji kredytowej i przepływy te można wiarygodnie oszacować.

Pomiar utraty wartości ekspozycji odbywa się metodą indywidualną oraz grupową. Metodą indywidualną objęte są ekspozycje indywidualnie istotne, spełniające zdefiniowane przez Bank kryteria odnoszące się do segmentacji klientów oraz wysokości zaangażowania.

Informacje dotyczące modeli wykorzystywanych w pomiarze utraty wartości opisane są w notach dotyczących zarządzania ryzykiem.

W obszarze ryzyka kredytowego w 2015 roku, w stosunku do stanu z końca 2014 roku, nastąpił wzrost poziomu wyliczonych odpisów aktualizacyjnych i rezerw na zobowiązania pozabilansowe o 66,5 mln zł.

Ogółem w segmencie klientów korporacyjnych i finansów publicznych na koniec 2015 roku w stosunku do 2014 roku nastąpił wzrost poziomu odpisów aktualizujących o 33,9 mln zł. W odniesieniu do należności banków, nastąpił wzrost poziomu odpisów aktualizujących o 2,3 mln zł w odniesieniu do poziomu z 2014 roku. W segmencie klientów detalicznych w 2015 roku poziom odpisów aktualizacyjnych wzrósł o 30,0 mln zł do 2014 roku.

Poziom odpisów aktualizacyjnych na kapitał należności brutto wyliczony na koniec grudnia 2015 roku wyniósł 382,2 mln zł w stosunku do 316,1 mln zł na koniec 2014 roku.

Poziom pokrycia odpisami kredytów z utratą wartości według stanu na 31 grudnia 2015 roku wynosi 29,2%, w tym dla portfela klientów detalicznych 42,7% oraz 21,6% dla portfela klientów korporacyjnych. Na koniec 2014 roku wskaźnik wynosił odpowiednio 30,9% dla całego portfela kredytowego Banku, 24,9% dla portfela klientów korporacyjnych oraz 40,8% dla portfela klientów detalicznych.

W grudniu 2015 roku przeprowadzono analizę wrażliwości odpisów na zmiany parametrów portfelowych PD i LGD w metodzie grupowej. W przypadku wzrostu PD o 0.1 pkt. proc. i jednoczesnym spadku stóp odzysku o 10 pkt. proc., stan odpisów wzrósłby o ok. 38,7 mln zł i w takiej wysokości wpłynąłby na wynik Grupy.

(b) Utrata wartości instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży

Grupa rozpoznaje utratę wartości instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży, gdy wystąpiło znaczne lub długotrwałe obniżenie ich wartości godziwej poniżej wartości początkowej. Ustalenie, czy obniżenie jest znaczne lub długotrwałe, wymaga zastosowania własnej oceny. Wykazanie utraty wartości może również być wskazane, gdy istnieją dowody na pogorszenie się sytuacji finansowej emitenta, branży lub sektora gospodarki, technologii lub przepływów z działalności operacyjnej i finansowej.

Utratę wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (zgodnie z MSR) ujmuje się w rachunku zysków i strat.

W 2015 r. Bank nie odnotował utraty wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

(c) Dłużne papiery utrzymywane do terminu zapadalności

Grupa stosuje zalecenia MSR 39 dotyczące klasyfikowania aktywów finansowych innych niż instrumenty pochodne o stałych lub możliwych do ustalenia płatnościach i określonym terminie zapadalności jako aktywa utrzymywane do terminu zapadalności. Klasyfikacja ta w znacznym stopniu oparta jest na własnej ocenie. Dokonując tej oceny, Grupa ocenia swój zamiar i możliwości utrzymywania tych papierów do terminu zapadalności zgodnie z przepisami wewnętrznymi. Jeżeli Grupa nie utrzyma papierów do terminu zapadalności, będzie musiał zmienić klasyfikację całej kategorii na aktywa dostępne do sprzedaży (z wyjątkiem pewnych okoliczności, jak np. sprzedaż o niewielkiej wartości krótko przed datą zapadalności). Dłużne papiery wyceniane są wtedy według wartości godziwej, a nie zamortyzowanego kosztu. W przypadku sprzedaży wartość portfela papierów utrzymywanych do terminu zapadalności na dzień 31 grudnia 2015 roku byłaby wyższa w porównaniu z wartością księgową o 49 627 tys. zł, zaś na dzień 31 grudnia 2014 roku o 78 341 tys. zł.

(d) Test na utratę wartości aktywów niefinansowych

Na dzień 31 grudnia 2015 roku, jak i w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2015 roku, kapitalizacja giełdowa Banku Ochrony Środowiska S.A. utrzymywała się na poziomie poniżej wartości księgowej. Sytuacja ta została przez Zarząd Banku uznana za przesłankę wskazującą na potencjalną możliwość utraty wartości aktywów Grupy.

W związku z powyższym, na dzień 31 grudnia 2015 roku Grupa przeprowadziła test na utratę wartości aktywów niefinansowych i ustaliła ich wartość odzyskiwalną na poziomie wartości użytkowej oszacowanej metodą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych.

Do ustalenia wartości odzyskiwalnej aktywów trwałych przyjęto koszt kapitału własnego w wysokości 6,6% ($\beta=1$) oraz współczynnik g na poziomie 3,5% (na podstawie zakładanego długoterminowego realnego wzrostu PKB Polski).

Przepływy finansowe zastosowane w modelu obejmowały lata 2016-2025 i wynikały z prognoz dotyczących rozwoju Grupy oraz sektora bankowego w Polsce. W przepływach uwzględniono przewidywane dokapitalizowanie Banku w kwocie 400 mln zł (opisane szerzej w nocie 2.1), a także spodziewaną wartość obciążeń związanych z podatkiem od aktywów.

Przeprowadzone testy na utratę wartości polegające na oszacowaniu wartości użytkowej za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych wykazały, że wartość użytkowa aktywów przewyższa ich wartość księgową o 49,2 mln zł, w związku z czym nie zaistniała konieczność rozpoznania utraty wartości.

(e) Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość instrumentów finansowych nie notowanych na aktywnych rynkach ustala się stosując modele wyceny przyjęte na rynku. Uwzględniają one m.in. zdyskontowaną (za pomocą krzywej zerokuponowej z marżą) do wartości obecnej ocenę przyszłych przepływów pieniężnych, porównywalne ceny transakcyjne (jeśli istnieją), jak również odniesienie do podobnych instrumentów kwotowanych na aktywnych rynkach. W rzadkich przypadkach, gdy zastosowanie takich modeli nie jest możliwe i nie ma możliwości ustalenia wartości godziwej w sposób rzetelny, instrumenty finansowe wykazywane są według kosztu nabycia. Informacje dotyczące wrażliwości instrumentów finansowych znajdują się w Nocie 42.

(f) Rezerwa na świadczenia pracownicze

W poprzednich latach pracownikom przysługiwały nagrody jubileuszowe. Zgodnie z obecnie obowiązującym w Banku Regulaminem nagrody jubileuszowe nie były wypłacane od 1 stycznia 2014 roku.

Prawo do odprawy emerytalnej przysługuje każdemu pracownikowi, który osiągnie wiek emerytalny.

Odprawy emerytalne związane ze świadczeniami lub zasiłkami przedemerytalnymi oraz przejścia na emeryturę w ramach zwolnień grupowych nie są uwzględnione w obliczeniach i w przypadku ich wystąpienia w przyszłości, rezerwa taka powinna zostać przeliczona odrębnie.

Odprawa rentowa przysługuje pracownikowi, który nabył trwałą niezdolność do pracy uprawniającą do pobierania świadczenia rentowego w ramach ubezpieczenia społecznego.

Podstawa wymiaru zarówno odprawy emerytalnej, jak i rentowej obliczana jest na podstawie wynagrodzenia pracownika, obliczanego jak ekwiwalent za urlop wypoczynkowy, w momencie nabycia uprawnień do odprawy.

Wysokość odprawy w zależności od posiadanego stażu pracy w Banku Ochrony Środowiska S.A. wynosi w relacji do podstawy wymiaru:

do 10 lat pracy	-	100%
po 10 latach pracy	-	200%
po 15 latach pracy	-	250%

Do obliczeń przyjęte zostały wynagrodzenia pracowników na dzień 31 grudnia 2015 roku.

Analiza wrażliwości

Przeprowadzono analizę wrażliwości wartości obecnej przyszłych zobowiązań na zmianę poszczególnych założeń przy pozostałych założeniach niezmiennych. Rozpatrywano następujące wahania zakładanych parametrów:

- 1) Wzrost i spadek stopy procentowej do dyskontowania przyszłych świadczeń o 25 punktów bazowych;
Zmiana wartości obecnej przyszłych zobowiązań odzwierciedla ryzyko stopy procentowej. Wartość obecną zobowiązań oblicza się przy użyciu stopy dyskonta określonej przez odniesienie do rentowności obligacji skarbowych. Spadek oprocentowania obligacji powoduje zwiększenie zobowiązań programu.
- 2) Wzrost zakładanej stopy przyrostu płac od 2016 roku o 100 punktów bazowych;
Zmiana wartości obecnej przyszłych zobowiązań odzwierciedla ryzyko wzrostu wynagrodzeń. Wartość obecną zobowiązań oblicza się przez odniesienie do przyszłych wynagrodzeń pracowników. Większy niż zakładany wzrost wynagrodzeń spowoduje wzrost zobowiązań.
- 3) Spadek współczynników rotacji o 10%.
Zmiana wartości obecnej przyszłych zobowiązań odzwierciedla ryzyko rotacji. Wartość obecną zobowiązań oblicza się przy założeniu pewnego poziomu rotacji pracowników. Jeśli rzeczywista rotacja w przyszłości będzie mniejsza niż zakładana, zobowiązania wzrosną.

Warianty	Centralny	Spadek stopy dyskontowej	Wzrost stopy dyskontowej	Wzrost stopy przyrostu płac	Współczynniki rotacji obniżone o 10%
Stopa przyrostu płac	2,1% (0% w 2016)	2,1% (0% w 2016)	2,1% (0% w 2016)	3,1% (0% w 2016)	2,1% (0% w 2016)
Stopa procentowa	3,0%	2,8%	3,3%	3,0%	3,0%
Odprawy emerytalno-rentowe	3 998	4 100	3 900	4 436	4 079
Zmiana procentowa		2,6%	-2,4%	11,0%	2,0%

Wyżej opisana analiza wrażliwości nie musi być reprezentatywnym przedstawieniem faktycznych zmian wysokości wartości obecnej przyszłych zobowiązań opisanych powyżej. Jest mało prawdopodobne, by zmiany poszczególnych założeń występowały w izolacji od innych, ponieważ pewne założenia mogą być skorelowane.

Ryzyka związane z odprawami emerytalno-rentowymi:

Ryzyko stopy procentowej	Bieżącą wartość zobowiązań oblicza się przy użyciu stopy dyskonta określonej przez odniesienie do rentowności obligacji skarbowych. Spadek oprocentowania obligacji powoduje zwiększenie zobowiązań programu.
Ryzyko wynagrodzeń	Wartość bieżącą zobowiązań oblicza się przez odniesienie do przyszłych wynagrodzeń pracowników. Większy niż zakładany wzrost wynagrodzeń spowoduje wzrost zobowiązań.
Ryzyko rotacji	Bieżącą wartość zobowiązań oblicza się przy założeniu pewnego poziomu rotacji pracowników. Jeśli rzeczywista rotacja w przyszłości będzie mniejsza niż zakładana, zobowiązania wzrosną.

(g) Ocena wpływu Grupy na spółkę Wodkan S.A.

Grupa ocenia, że nie wywiera znaczącego wpływu na spółkę Wodkan S.A. Udział Grupy w kapitale zakładowym Wodkan S.A. równy jest 29,48%, zapewniający przekroczenie 20% udziału w głosach na walnym zgromadzeniu spółki, nie przekłada się to jednak na istotny wpływ Grupy nad spółką. Poprawność powyższej oceny potwierdza fakt braku wyegzekwowania przez Grupę umorzenia akcji własnych Spółki.

(h) Składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego

Grupa rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione.

5. Zarządzanie ryzykiem

Zarządzanie ryzykiem skoncentrowane jest bezpośrednio w Banku, z uwagi na fakt, że aktywa Banku stanowią przeważającą część aktywów Grupy na dzień 31 grudnia 2015 roku. Wobec powyższego, opis metodologii dotyczący procesu zarządzania ryzykiem kredytowym odnosi się do Banku.

5.1. Ryzyko kredytowe

(a) Definicja ryzyka kredytowego

Ryzyko kredytowe rozumiane jest jako ryzyko niewykonania zobowiązania lub zagrażające wykonaniu zobowiązania przez klienta.

(b) Metody zarządzania ryzykiem

Bank realizuje politykę zarządzania ryzykiem kredytowym w ujęciu indywidualnym (transakcja kredytowa) i portfelowym uwzględniając poziom apetytu na ryzyko.

Apetyt na ryzyko określany był w ramach granic wyznaczonych przez praktykę ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem i przyjęta na poziomie umiarkowanym.

Proces zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku obejmował w szczególności:

- 1) postępowanie przy ocenie ryzyka pojedynczej transakcji, ustanawianiu zabezpieczeń oraz podejmowaniu decyzji kredytowych,
- 2) monitorowanie poziomu ryzyka, limitowanie oraz przeprowadzanie testów warunków skrajnych,
- 3) modele ratingowe i scoringowe wykorzystywane w ocenie ryzyka klientów indywidualnych i instytucjonalnych,
- 4) zasady odpowiedzialności w procesie oceny ryzyka kredytowego,
- 5) portfelowy pomiar ryzyka kredytowego,
- 6) zasady zarządzania ekspozycjami zabezpieczonymi hipotecznie,
- 7) zasady identyfikacji ekspozycji z utratą wartości oraz wyznaczania odpisów aktualizujących,
- 8) zasady raportowania dla kadry kierowniczej Banku,
- 9) systemy informatyczne, wspierające realizację wyżej wymienionych zadań.

Zarządzanie ryzykiem pojedynczych transakcji realizowane było z uwzględnieniem następujących zasad:

- 1) każda transakcja kredytowa wymagała wszechstronnej oceny ryzyka kredytowego, której wyrazem był rating wewnętrzny lub ocena scoringowa,
- 2) podstawą pozytywnej decyzji kredytowej było posiadanie przez klienta zdolności kredytowej,
- 3) pomiar ryzyka kredytowego potencjalnych oraz zawartych transakcji kredytowych dokonywany był na etapie ich udzielania oraz monitorowania,
- 4) proces kredytowy zapewniał niezależność oceny poziomu ryzyka kredytowego od służb sprzedaży,
- 5) decyzje kredytowe podejmowane były wyłącznie przez osoby do tego uprawnione,
- 6) oferowane klientowi warunki transakcji kredytowej zależały od poziomu ryzyka kredytowego związanego z klientem i/lub transakcją.

Finansowanie pojedynczej transakcji uzależnione było od:

- 1) posiadania przez kredytobiorcę zdolności kredytowej do spłaty wnioskowanego zadłużenia w terminach uzgodnionych z Bankiem,
- 2) przedstawienia zabezpieczenia spłaty w formie i o wartości akceptowanej przez Bank, o ile przepisy wewnętrznego tego wymagają,
- 3) spełnienia innych kryteriów warunkujących podjęcie finansowania takich jak, w szczególności, wyniki dotychczasowej współpracy klienta z Bankiem oraz oceny historii kredytowej klienta w sektorze bankowym.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w ujęciu portfelowym realizowane było z wykorzystaniem różnych metod pomiaru i wyceny ryzyka kredytowego, w tym:

- 1) prawdopodobieństwa niewypłacalności,
- 2) oczekiwanej straty kredytowej,
- 3) macierzy migracji pomiędzy okresami opóźnienia lub klasami ryzyka,
- 4) analizy generacji kredytów (kredytów udzielanych w danym okresie czasu),
- 5) udziału i struktury kredytów zagrożonych,
- 6) udziału i struktury ekspozycji z utratą wartości i spełniających przesłankę indywidualnej utraty wartości.

W Banku funkcjonuje Komitet Zarządzania Ryzykiem Kredytowym, którego celem jest kształtowanie zasad zarządzania ryzykiem kredytowym i monitorowanie tego ryzyka, w ramach określonych przez właściwą strategię, politykę lub zasady przyjęte przez Zarząd Banku lub Radę Nadzorczą oraz wzmocnienie funkcji zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku.

Komitet działa w następujących obszarach:

- 1) zarządzanie ryzykiem kredytowym i proces kredytowy,
- 2) wycena aktywów,
- 3) modele i metodyki oceny ryzyka,
- 4) zarządzanie kapitałem wewnętrznym.

(c) Procesy ustalone w celu zarządzania ryzykiem

Bank oceniał ryzyko kredytowe z wykorzystaniem modeli ratingowych i scoringowych. Modele były budowane, rozwijane, monitorowane i nadzorowane w Obszarze Ryzyka z uwzględnieniem wewnętrznych i zewnętrznych wymogów w tym zakresie. Modele podlegają cyklicznej walidacji zgodnie z wymogami nadzorczymi w tym zakresie.

Odstąpienie od przyjętego sposobu oceny ryzyka wymagało akceptacji dyrektora Departamentu odpowiedzialnego za ocenę ryzyka pojedynczych transakcji i skutkowało dodatkową weryfikacją ryzyka przez eksperta ds. ryzyka – pracownika w/w Departamentu wyspecjalizowanego w identyfikacji ryzyk i doborze adekwatnych form mitygacji, niezależnego od służb sprzedaży.

Bank monitorował ryzyko kredytowe przez cały okres funkcjonowania transakcji kredytowej.

W procesie oceny i monitorowania ryzyka Bank wykorzystywał informacje pochodzące z wewnętrznych baz danych oraz ze źródeł zewnętrznych, w tym z Biura Informacji Kredytowej SA. i Krajowego Rejestru Długów.

W przypadku zidentyfikowania sytuacji mogących zagrozić terminowej spłacie Bank podejmował działania upominawcze i restrukturyzacyjne wykorzystując w tym celu właściwe narzędzie informatyczne.

W Banku funkcjonowały zasady nadawania i przeglądu uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych. Przy ustalaniu wysokości kompetencji organom jednoosobowo podejmującym decyzje kredytowe na poziomie wyższym niż minimalny uwzględniane były: terminowość procesu monitorowania, doświadczenie zawodowe, jakość portfela kredytowego oraz jakość podejmowanych decyzji pracy analityków biznesowych zatrudnionych w jednostce.

Decyzje kredytowe podejmowane były zgodnie z przyznanym zakresem kompetencji.

Podejmując decyzje kredytowe w sprawie transakcji zawieranych z członkami organów Banku lub osobami zajmującymi stanowiska kierownicze w Banku albo podmiotami powiązаныmi z nimi kapitałowo lub organizacyjnie, Bank uwzględniał wymogi ustawy Prawo bankowe.

Decyzje o udzieleniu kredytu podejmowane były na podstawie rekomendacji lub decyzji w sprawie zawarcia transakcji wydanej przez osobę dokonującą oceny ryzyka.

W przypadku ekspozycji istotnych ze względu na poziom ryzyka lub kwotę transakcji, ocena ryzyka weryfikowana była przez eksperta ds. ryzyka kredytowego.

Bank preferował transakcje zabezpieczone z zastrzeżeniem, że ustalono maksymalny poziom transakcji niezabezpieczonych w segmencie detalicznym wraz z kryteriami pozwalającymi na udzielenie transakcji bez zabezpieczenia, z uwzględnieniem specyfiki produktowej, wpływu tych transakcji na wyniki Banku i wysokość potencjalnej straty.

Poziom zabezpieczenia był uzależniony od poziomu ryzyka generowanego przez transakcję, w tym w szczególności od rodzaju transakcji i długości jej trwania.

Ustalając wartość zabezpieczenia Bank kierował się zasadą ostrożnej wyceny.

Przy wyborze formy zabezpieczenia Bank uwzględniał:

- 1) należytą ochronę interesów Banku,
- 2) wysokość kosztów związanych z ustanowieniem danego zabezpieczenia,
- 3) możliwość szybkiego upłynnienia danego zabezpieczenia.

Bank oceniając i monitorując wartość zabezpieczenia korzysta z zewnętrznych baz danych, w tym z bazy AMRON oraz bazy Cenatorium sp. z o.o.

(d) Narzędzia/techniki służące do pomiaru ryzyka

Klient i transakcja podlegały wszechstronnej ocenie ryzyka kredytowego uwzględniającej wymagania nadzorcze w tym zakresie.

Bank różnicował modele oceny ryzyka w zależności od rodzaju klienta i transakcji kredytowej.

Model oceny ryzyka kredytowego dla osób fizycznych ubiegających się o finansowanie na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą obejmował analizę ilościową – polegającą na ustaleniu wysokości i stabilności źródeł spłaty zobowiązania kredytowego - oraz analizę jakościową, polegającą na ocenie cech klienta detalicznego, które mają istotny wpływ na skłonność klienta do spłaty zaciągniętego zobowiązania kredytowego w terminach określonych w umowie, w tym ocenę scoringową i ocenę zachowania klienta w oparciu o informacje z Biura Informacji Kredytowej S.A. W procesie oceny zostały uwzględnione postanowienia Rekomendacji T i S KNF, w szczególności w zakresie wprowadzenia odpowiednich poziomów wskaźnika DtI i LtV oraz możliwości zastosowania uproszczonej oceny zdolności kredytowej.

Model oceny ryzyka klientów ubiegających się o finansowanie na cele związane z prowadzeniem działalności gospodarczej lub statutowej (finanse publiczne) uwzględniał dwa obszary: ocenę klienta i ocenę transakcji (ocena ratingowa).

Ocena klienta dokonywana była przez właściwy poziom decyzyjny na podstawie elementów ilościowych i jakościowych. Ocena ilościowa dotyczyła podstawowych, z punktu widzenia generowania wyniku finansowego i zachowania płynności, obszarów działalności klienta. Ocena jakościowa obejmowała ocenę w szczególności: planów rozwojowych, doświadczenia i umiejętności osób zarządzających, jakości relacji klienta z otoczeniem zewnętrznym, w tym z Bankiem.

Ocena klienta dokonywana była na tle sytuacji ekonomicznej branży, lokalnego rynku i kraju. Dodatkowo, ocena uwzględniała skalę narażenia klienta na negatywne skutki zmian stóp

procentowych i kursów walutowych oraz stosowaną przez klienta politykę zabezpieczeń przed ryzykiem kursowym i stopy procentowej.

W przypadku finansowania klienta funkcjonującego w ramach grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie Bank oceniał ryzyko kredytowe z uwzględnieniem wpływu sytuacji podmiotów powiązanych.

Ocena transakcji dokonywana była w szczególności na podstawie oceny celu finansowania, długości okresu kredytowania i wartości zabezpieczenia spłaty. Bank ustanawiał taką strukturę finansowania, aby zapewnić podział ryzyka pomiędzy kredytobiorcę i Bank, głównie poprzez odpowiednie do skali ryzyka zaangażowanie środków własnych kredytobiorcy.

Narzędzia do pomiaru ryzyka kredytowego

Dla potrzeb pomiaru ryzyka kredytowego stosowane były:

- 1) dla klientów ubiegających się o finansowanie na cele związane z prowadzeniem działalności gospodarczej lub statutowej (finanse publiczne) - narzędzie o nazwie SZRK (System Zarządzania Ryzykiem Kredytowym) oraz narzędzie o nazwie RatigKred,
- 2) dla klientów ubiegających się o finansowanie na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą (osoby fizyczne) – narzędzie o nazwie SZRK oraz narzędzie o nazwie CCPM (System Wsparcia Sprzedaży Kredytów Detalicznych).

(e) Opis poszczególnych ryzyk koncentracji, sposobów ich pomiaru, monitorowania

W ramach nadzoru nad koncentracją wierzytelności kredytowych Bank identyfikował, dokonywał pomiaru i monitorował ryzyka koncentracji zaangażowania na poziomie:

- 1) pojedynczego klienta/transakcji oraz
- 2) portfela kredytowego.

Na poziomie klienta i transakcji, ryzyko koncentracji zaangażowania zarządzane było poprzez przestrzeganie nadzorczych limitów zaangażowania, wynikających z przepisów Prawa Bankowego, jak również poprzez stosowanie zasady, że przebieg procesu oceny i monitorowania ryzyka zależy od kwoty zaangażowania kredytowego.

Na poziomie portfela kredytowego zarządzanie koncentracją zaangażowań dokonywane było poprzez przestrzeganie limitów wewnętrznych, zatwierdzonych przez Zarząd Banku.

W szczególności Bank stosował następujące limity:

- 1) geograficzne – zaangażowanie wobec innych krajów,
- 2) dotyczące parametrów produktowych – np. maksymalne LTV,
- 3) dotyczące portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie – wynikające z Rekomendacji KNF,
- 4) udziału kredytów walutowych w portfelu kredytów Banku,
- 5) udziału zaangażowania (bilansowego i pozabilansowego) wobec podmiotów/grup podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, wobec których zaangażowanie Banku przekracza 10% funduszy własnych BOŚ S.A. w zaangażowaniu (bilansowym i pozabilansowym) wobec klientów korporacyjnych.

Poziom wykorzystania limitów był cyklicznie monitorowany i raportowany organom Banku w trybie wynikającym z regulacji wewnętrznych Banku.

5.1.1. Opis metodologii rozpoznawania utraty wartości ekspozycji kredytowych

Bank dokonuje przeglądu ekspozycji kredytowych polegającego na identyfikacji ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości, przeprowadzaniu pomiaru utraty wartości oraz ustalaniu wysokości odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości tych ekspozycji w okresach miesięcznych.

W tym celu Bank przeprowadza podział ekspozycji kredytowych, uwzględniający wielkość ich zaangażowania oraz charakterystykę ryzyka, na ekspozycje wyceniane metodą indywidualną i metodą grupową oraz przeprowadza ocenę tych ekspozycji pod względem wystąpienia przesłanek wskazujących na utratę ich wartości.

Za ekspozycje kredytowe, które utraciły wartość Bank uznaje te ekspozycje, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym

ujęciu ekspozycji w księgach Banku i zdarzenie powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przepływy pieniężne wynikające z tej ekspozycji, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe.

Za przesłanki utraty wartości Bank uznaje w szczególności:

- opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekraczające 90 dni, z wyłączeniem ekspozycji kredytowych banków, dla których przyjmuje się opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekraczające 7 dni,
- pogorszenie się w okresie kredytowania sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, wyrażające się zaklasyfikowaniem do klasy ratingowej 14 i gorszej, wskazującej na zagrożenie dla spłaty zadłużenia,
- zawarcie umowy restrukturyzacji,
- pogorszenie wskaźników finansowych dotyczących między innymi: płynności klienta oraz możliwości obsługi zadłużenia,
- wystąpienie innych zdarzeń, będących równoważnymi z wejściem klienta w stan niewypłacalności, skutkującymi niemożliwością terminowej spłaty zadłużenia.

Pomiar utraty wartości ekspozycji kredytowych metodą indywidualną oparty jest na wyliczeniu bieżącej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej. W przypadku kredytów dla których zostało ustanowione zabezpieczenie, bieżąca wartość oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych uwzględnia przepływy pieniężne, które mogą zostać uzyskane z egzekucji przedmiotu zabezpieczenia, pomniejszone o koszty egzekucji oraz sprzedaży przedmiotu zabezpieczenia jeżeli egzekucja jest prawdopodobna. W wyniku obniżenia wartości bieżącej możliwych do realizacji przepływów pieniężnych, tworzony jest odpis z tytułu utraty wartości odpowiadający przewidywanej stracie kredytowej z tytułu nie wywiązania się dłużnika ze zobowiązań wobec Banku pomniejszonej o korektę odsetek impairmentowych (IKON - korekta pomniejszająca przychody odsetkowe Banku).

Metodę indywidualną pomiaru utraty wartości stosuje się w odniesieniu do:

1) ekspozycji kredytowych indywidualnie istotnych:

- spełniających przesłanki indywidualnej utraty wartości lub znajdujących się w okresie kwarantanny lub
- dotyczących klienta, wobec którego Bank posiada inne ekspozycje kredytowe, dla których rozpoznano przesłankę indywidualnej utraty wartości (propagacja utraty wartości), lub

2) ekspozycji restrukturyzowanych, jeżeli rozpoznana została dla nich przesłanka utraty wartości lub ekspozycje znajdują się w okresie kwarantanny bez względu na indywidualną istotność tych ekspozycji, w przypadku gdy dla danej umowy nastąpiło renegecjonowanie warunków umowy więcej niż dwa razy, lub Bank zawarł umowę restrukturyzacji, zawieszającą spłaty kredytu na określony czas, w którym kredytobiorca zobowiązał się do sprzedaży istotnych zabezpieczeń rzeczowych,

3) ekspozycji kredytowych indywidualnie nieistotnych, dla których jest identyfikowana przesłanka utraty wartości lub ekspozycje znajdują się w okresie kwarantanny, o ile na moment rozpoznania utraty wartości były znaczące indywidualnie oraz spełniały dodatkowe warunki określone przez Bank,

4) ekspozycji kredytowych nieistotnych, posiadających nietypowe charakterystyki ryzyka kredytowego.

Pomiar grupowej utraty wartości dokonywany jest w oparciu o parametry pomiaru utraty wartości szacowane metodami statystycznymi na podstawie danych historycznych, dla wyodrębnionych portfeli, grupowanych dla celów łącznego pomiaru utraty wartości według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego. Historyczne trendy strat są oczyszczane ze zdarzeń jednorazowych.

Bank w wycenie grupowej stosuje podział na 7 portfeli:

- klienci detaliczni kredyty hipoteczne (portfel dalej segmentowany ze względu na poziom LTV oraz walutę udzielenia kredytu),
- klienci detaliczni pożyczki gotówkowe,
- klienci detaliczni pożyczki hipoteczne,

- klienci detaliczni ekspozycje kredytowe wobec mikroprzedsiębiorstw (z wyłączeniem pożyczek hipotecznych),
- klienci detaliczni pozostali,
- klienci korporacyjni, w tym instytucje finansowe oraz klienci segmentu funduszy ekologicznych,
- klienci segmentu finansów publicznych.

Odwroćenie straty czyli ponowna klasyfikacja kredytu jako bez utraty wartości możliwa jest po wystąpieniu kryterium ustąpienia przesłanki oraz upływie określonego okresu kwarantanny, w którym przesłanka nie jest identyfikowana. Okresy kwarantanny ekspozycji restrukturyzowanych zostały w 2015 roku dostosowane do sprawozdawczych standardów technicznych regulujących zagadnienie ekspozycji wstrzymanych oraz zagrożonych.

Dla ekspozycji, dla których nie zidentyfikowano przesłanki utraty wartości, Bank tworzy odpisy aktualizujące na wypadek zaistniałych, ale jeszcze niezidentyfikowanych strat (tzw. odpis IBNR). Odpis pokrywa straty, które wystąpiły na moment pomiaru utraty wartości, ale nie zostały jeszcze rozpoznane na poziomie indywidualnym. Odpisy IBNR tworzone są przy wykorzystaniu modelowego prawdopodobieństwa wystąpienia utraty wartości (PD) w okresie identyfikacji straty (LIP). W 2015 r. wydłużono okresy LIP zarówno dla portfeli kredytów detalicznych jak i kredytów korporacyjnych, co przełożyło się na zwiększenie poziomu odpisów IBNR. Stosowane okresy LIP pomyślnie przeszły backtesting przeprowadzony na podstawie wytycznych KNF.

Wprowadzone w 2015 roku zmiany wpłynęły łącznie na wzrost odpisów o około 16,5 mln zł.

Odrębne (podwyższone) stawki IBNR stosuje się dla ekspozycji restrukturyzowanych oraz w przypadku klientów korporacyjnych dla ekspozycji o podwyższonym ryzyku („watch lista”).

Metodyka i założenia przyjęte przez Bank do szacowania utraty wartości podlegają regularnej analizie w celu zmniejszenia rozbieżności pomiędzy stratami szacowanymi a rzeczywistymi.

5.1.2. Należności od innych banków

Poniżej zaprezentowano wartości brutto należności od innych banków w podziale na grupy ratingowe nadane przez Moody's, Fitch oraz Standard & Poor's (S&P).

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Moody's		
A1	40 484	3 029
A2	8 476	68 267
A3	30 579	5 137
Aa2	6 766	-
Aa3	2 784	418
B2	138	-
Baa1	2 207	28 438
Baa2	9 713	919
Baa3	-	3 008
Ca	-	4
Fitch		
A-	1	3
BB	-	107 516
BBB-	109	1 222
S&P		
A-	33 366	30 789
bez ratingu * \		
	26 467	98 287
Razem brutto	161 090	347 037
Odpisy aktualizujące należności od innych banków	-2 370	-74
Razem netto	158 720	346 963

*\ Lokatom w innych bankach oraz kredytom i pożyczkom udzielonym innym bankom, które nie posiadają ratingów zewnętrznych przypisane zostały ratingi wewnętrzne Banku. Poniżej przedstawiono zestawienie wg ratingów wewnętrznych i odpowiadające im klasy ratingów zewnętrznych wg Moody's.

Rating wewnętrzny	Odpowiadająca klasa wg Moody's	31-12-2015	Odpowiadająca klasa wg Moody's	31-12-2014
B	A1, A2, A3, Baa1	8 623	A1, A2, A3, Baa1	69 045
C	Baa2, Baa3	399	Baa2, Baa3	10 171
D	Ba1, Ba2	-	Ba1, Ba2	15 078
E	Ba3, B1	15 075	Ba3, B1	-
F	B2	2 370	B2	3 993
Razem		26 467		98 287

5.1.3. Kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Kredyty i pożyczki bez przesłanki utraty wartości, w tym:	13 433 872	11 749 693
Kredyty i pożyczki, które nie są zaległe	13 241 534	11 506 187
Kredyty i pożyczki, które są zaległe	192 338	243 506
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości, ale nie wykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne	153 183	143 726
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości i wykazujące utratę wartości	1 138 701	916 000
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom brutto	14 725 756	12 809 419
Odpisy aktualizujące kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom	-382 207	-316 082
Pozostałe należności	10	11
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto, w tym:	14 343 559	12 493 348
- klienci	14 343 558	12 489 421
- banki	1	3 927

2015-12-31	Kredyty korporacyjne oraz dla sektora finansów publicznych	Kredyty mieszkaniowe	Pozostałe kredyty detaliczne	Banki	Razem
Kredyty i pożyczki bez przesłanki utraty wartości	8 866 422	3 666 716	900 733	1	13 433 872
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości, ale nie wykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne	141 269	4 103	7 811	-	153 183
- oceniane indywidualnie	-	-	-	-	-
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości i wykazujące utratę wartości	738 942	240 217	157 172	2 370	1 138 701
- oceniane indywidualnie	716 550	147 810	48 628	2 370	915 358
Odpisy na kredyty i pożyczki bez przesłanki utraty wartości (IBNR)	-30 982	-7 741	-10 823	-	-49 546
Odpisy na kredyty i pożyczki posiadające przesłankę utraty wartości, w tym:	-160 507	-82 273	-87 511	-2 370	-332 661
- oceniane indywidualnie	-147 515	-54 337	-24 729	-2 370	-228 951
Razem wartość netto	9 555 144	3 821 022	967 382	1	14 343 549
Pozostałe należności netto					10
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto					14 343 559

2014-12-31	Kredyty korporacyjne oraz dla sektora finansów publicznych	Kredyty mieszkaniowe	Pozostałe kredyty detaliczne	Banki	Razem
Kredyty i pożyczki bez przesłanki utraty wartości	7 274 977	3 703 724	770 989	3	11 749 693
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości, ale nie wykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne	127 543	3 834	12 349	-	143 726
- oceniane indywidualnie	-	-	-	-	-
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości i wykazujące utratę wartości	560 738	217 761	133 503	3 998	916 000
- oceniane indywidualnie	541 629	122 452	33 834	3 998	701 913
Odpisy na kredyty i pożyczki bez przesłanki utraty wartości (IBNR)	-17 930	-8 213	-7 018	-	-33 161
Odpisy na kredyty i pożyczki posiadające przesłankę utraty wartości, w tym:	-139 692	-72 841	-70 314	-74	-282 921
- oceniane indywidualnie	-130 203	-47 020	-14 465	-74	-191 762
Razem wartość netto	7 805 636	3 844 265	839 509	3 927	12 493 337
Pozostałe należności netto					11
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto					12 493 348

W 2015 roku nastąpiło zwiększenie poziomu wartości brutto kredytów z przesłanką utraty wartości i wykazujących utratę wartości z segmentu klienta korporacyjnego i finansów publicznych o 178,2 mln zł (tj. o 31,8%) w stosunku do 2014 roku. Udział wartości brutto kredytów z przesłanką utraty wartości i wykazujących utratę wartości tego segmentu wg stanu na koniec 2015 roku wyniósł 7,6% (7,04% na koniec 2014 roku), przy czym wartość brutto kredytów należących do segmentu klienta korporacyjnego i finansów publicznych wzrosła o 1 783,4 mln zł (tj. o 22,4%) w stosunku do 2014 roku.

W 2015 roku poziom wartości brutto kredytów z przesłanką utraty wartości i wykazujących utratę wartości w segmencie detalicznym wzrósł o 46,1 mln zł (tj. o 13,1%) w stosunku do 2014 roku, przy czym w grupie kredytów mieszkaniowych nastąpił wzrost kredytów z przesłanką utraty wartości i wykazujących utratę wartości o 22,4 mln zł (tj. o 10,3%). W całej grupie kredytów detalicznych odnotowano wzrost udziału wartości brutto kredytów z przesłanką utraty wartości i wykazujących utratę wartości do poziomu 8% wobec 7,2% na koniec 2014 roku, przy czym wartość brutto kredytów należących do segmentu detalicznego wzrosła o 134,5 mln zł (tj. o 2,8%) w stosunku do 2014 roku.

(a) Kredyty i pożyczki (wartość brutto), które nie są zaległe i w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości

Dla kredytów i pożyczek dla których nie zanotowano żadnych opóźnień w spłacie (nawet 1 dnia) nie rozpoznaje się utraty wartości pod warunkiem, że nie wystąpiły inne przesłanki utraty wartości. Są to należności klientów o dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej, o regularnych spłatach, dla których nie występowały przesłanki utraty wartości, a odpisy tworzone na poniesione, lecz niezidentyfikowane straty. Poniżej zaprezentowano kwoty brutto kredytów i pożyczek, które nie były przeterminowane i dla których nie rozpoznano utraty wartości w podziale na klasy klientów.

Ogólna charakterystyka klas ratingowych przedstawia się następująco:

- Rating 1 Najwyższa jakość kredytowa
- Rating 2 Bardzo wysoka jakość kredytowa
- Rating 3 Wysoka jakość kredytowa
- Ratingi 4-5 Bardzo dobra jakość kredytowa
- Ratingi 6-7 Dobra jakość kredytowa
- Ratingi 8-9 Zadawalająca jakość kredytowa
- Ratingi 10-11 Przeciętna i słaba jakość kredytowa
- Ratingi 12-13 Bardzo słaba jakość kredytowa
- Ratingi 14-16 Brak zdolności kredytowej (jakość kredytowa nie występuje)

Dane do sprawozdań prezentowane są w podziale na następujące segmenty:

- klientów korporacyjnych,
- klientów detalicznych,
- finansów publicznych,
- banków.

Wyszczególnienie	Rating	31-12-2015	31-12-2014
Kredyty dla podmiotów korporacyjnych	(1-3)	22 767	37 292
	(4-5)	370 291	272 735
	(6-7)	1 024 516	844 227
	(8-9)	2 683 777	1 748 854
	(10-11)	1 936 472	1 301 527
	(12-13)	629 596	502 572
	bez ratingu	6 116	2 388
Razem kredyty dla podmiotów korporacyjnych		6 673 535	4 709 595
Kredyty dla podmiotów detalicznych	osoby prywatne	4 309 371	4 162 221
	klienci z ratingiem	38 819	44 948
	bez ratingu	33 525	45 049
	mikroprzedsiębiorstwa ze scoringiem*\	29 819	36 360
Razem kredyty dla podmiotów detalicznych		4 411 534	4 288 578
Kredyty dla finansów publicznych	(1-3)	78 132	-
	(4-5)	1 112 129	41 529
	(6-7)	889 052	1 086 582
	(8-9)	24 461	1 326 922
	(10-11)	51 218	41 432
	(12-13)	1 462	11 535
bez ratingu	10	13	
Razem kredyty dla finansów publicznych		2 156 464	2 508 013
Kredyty dla pozostałych klientów, w tym:	bez ratingu	1	1
- banki		1	1
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom brutto		13 241 534	11 506 187

Klasy ratingowe są prezentowane według stanu na datę sprawozdawczą.

*\ Ocena scoringowa jest statystyczną miarą kredytobiorcy - mikroprzedsiębiorstwa obrazującą jego skłonność do spłaty zadłużenia, w wyniku oceny scoringowej, Bank klasyfikuje mikroprzedsiębiorstwo do jednej z grup scoringowych, których charakterystyka przedstawia się następująco:

- Grupa scoringowa 1 Bardzo dobry
- Grupa scoringowa 2 Dobry
- Grupa scoringowa 3 Przeciętny
- Grupa scoringowa 4 Mierny
- Grupa scoringowa 5 Dostateczny
- Grupa scoringowa 6 Nieakceptowalny

Mikroprzedsiębiorstwa	Scoring	31-12-2015	31-12-2014
	(1)	9 373	13 646
	(2)	5 601	6 549
	(3)	12 077	11 333
	(4)	2 118	3 952
	(5)	627	573
	(6)	23	307
Razem		29 819	36 360

(b) Kredyty i pożyczki (wartość brutto), które są zaległe na dzień sprawozdawczy, lecz w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości w podziale na klasy klientów

Jako zaangażowanie przeterminowane przyjmuje się sumę zaangażowania wobec klienta, dla którego przynajmniej jedna z należności Banku jest przeterminowana o jeden lub więcej dni. Dla kredytów i pożyczek przeterminowanych krócej niż 90 dni nie rozpoznaje się utraty wartości, chyba że inne dostępne informacje świadczą o jej wystąpieniu. Dla kredytów i pożyczek, których bieżąca wartość godziwa przekracza wartość ekspozycji mimo spełnienia przesłanek utraty wartości odpis aktualizujący nie jest rozpoznawany.

Poniżej zaprezentowano kwoty brutto kredytów i pożyczek, które były przeterminowane, lecz dla których nie rozpoznano utraty wartości w podziale na klasy klientów.

31-12-2015 Opóźnienia w spłacie	Kredyty dla podmiotów korporacyjnych	Kredyty dla klientów detalicznych	Kredyty dla finansów publicznych	Razem
Od 1 do 30 dni	14 682	126 030	19 075	159 787
Od 31 do 60 dni	365	24 626	1 840	26 831
Od 61 do 90 dni	32	5 253	429	5 714
pow. 90 dni	-	6	-	6
Razem	15 079	155 915	21 344	192 338

31-12-2014 Opóźnienia w spłacie	Kredyty dla podmiotów korporacyjnych	Kredyty dla klientów detalicznych	Kredyty dla finansów publicznych	Razem
Od 1 do 30 dni	15 416	152 906	41 636	209 958
Od 31 do 60 dni	3	21 316	-	21 319
Od 61 do 90 dni	317	11 890	-	12 207
pow. 90 dni	-	22	-	22
Razem	15 736	186 134	41 636	243 506

Opis ustanowionych zabezpieczeń zamieszczono w nocie 5.1.3.(e)

(c) Kredyty i pożyczki (wartość brutto) w przypadku których wykazano utratę wartości.

Poniżej przedstawiono należności brutto, w przypadku których wykazano utratę wartości w podziale na segmenty.

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
kredyty dla klientów korporacyjnych	880 211	651 301
kredyty dla klientów detalicznych	409 303	367 447
kredyty dla finansów publicznych	-	36 980
banki	2 370	3 998
Razem	1 291 884	1 059 726

Opis ustanowionych zabezpieczeń zamieszczono w notce 5.1.3.(e)

W odniesieniu do segmentu ekspozycji kredytowych banków 1 ekspozycja została określona jako z utratą wartości, dla tej ekspozycji wartość należności brutto wg stanu na koniec grudnia 2015 roku wyniosła 2 370 tys. zł. Wartość godziwa zabezpieczeń dla tych ekspozycji wynosiła 0.

Na koniec grudnia 2014 roku 2 ekspozycje kredytowe banków zostały określone jako z utratą wartości. Wartość należności brutto tych ekspozycji wg stanu na koniec grudnia 2014 roku wyniosła 3 998 tys. zł.

(d) Podział portfela kredytów i pożyczek Grupy wg ratingów/scoringu, i w podziale na klasy klientów

Wyszczególnienie	Rating	31-12-2015	31-12-2014
Kredyty dla podmiotów korporacyjnych	(1-3)	22 767	37 294
	(4-5)	389 255	286 962
	(6-7)	1 037 876	851 245
	(8-9)	2 740 747	1 842 289
	(10-11)	2 202 851	1 419 295
	(12-13)	863 050	626 210
	(14-16)	294 904	306 170
	bez ratingu	17 375	7 165
Razem kredyty dla podmiotów korporacyjnych		7 568 825	5 376 630
Kredyty dla podmiotów detalicznych	osoby prywatne	4 829 662	4 672 169
	klienci z ratingami	43 929	45 124
	bez ratingu	56 330	72 086
	mikroprzedsiębiorstwa ze scoringiem*\	46 831	52 781
Razem kredyty dla podmiotów detalicznych		4 976 752	4 842 160
Kredyty dla finansów publicznych	(1-3)	-	-
	(4-5)	78 133	41 529
	(6-7)	1 114 106	1 086 400
	(8-9)	908 418	1 367 529
	(10-11)	24 461	46 336
	(12-13)	51 218	43 609
	(14-16)	1 462	1 210
	bez ratingu	10	15
Razem kredyty dla finansów publicznych		2 177 808	2 586 628
Kredyty dla pozostałych klientów, w tym:	bez ratingu	2 371	4 001
- banki		2 371	4 001
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom brutto		14 725 756	12 809 419
Odpisy aktualizujące kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom		-382 207	-316 082
Pozostałe należności netto		10	11
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto, w tym:		14 343 559	12 493 348
- klienci		14 343 558	12 489 421
- banki		1	3 927

Klasy ratingowe są prezentowane według stanu na datę sprawozdawczą.

* \ Mikroprzedsiębiorstwa	Scoring	31-12-2015	31-12-2014
	(1)	12 592	14 370
	(2)	7 343	9 925
	(3)	13 381	12 681
	(4)	3 358	4 502
	(5)	653	654
	(6)	9 504	10 649
Razem		46 831	52 781

(e) Opis ustanowionych zabezpieczeń na kredyty i pożyczki

Bank przyjmował na zabezpieczenie wierzytelności zabezpieczenia rzeczowe i osobiste. Podstawowe rodzaje przyjmowanych przez Bank prawnych zabezpieczeń dla ekspozycji kredytowych:

- ekspozycje wobec klientów detalicznych – nieruchomości mieszkalne, zastawy rejestrowe, poręczenia osób fizycznych, przewłaszczenie ruchomości,
- ekspozycje wobec klientów instytucjonalnych – nieruchomości komercyjne, zabezpieczenia gotówkowe lub równoważne z gotówką, gwarancje BGK, poręczenia podmiotów gospodarczych o dobrej kondycji ekonomiczno-finansowej, papiery wartościowe, zastaw finansowy, zastaw rejestrowy na ruchomościach bądź zbiorze rzeczy ruchomych lub praw stanowiących organizacyjną całość, przelew wierzytelności.

Bank preferował zabezpieczenia kredytów:

- które umożliwiały zmniejszenie tworzonych odpisów aktualizacyjnych,
- łatwo zbywalne, dające możliwość osiągnięcia ceny pokrywającej wierzytelność Banku.

Bank mógł stosować jednocześnie kilka form zabezpieczenia swoich wierzytelności w celu zwiększenia możliwości odzyskania wierzytelności w przypadku podjęcia przez Bank działań windykacyjnych. Ustalając wartość zabezpieczenia, Bank kierował się przede wszystkim zasadą ostrożnej wyceny i przyjmował wartość możliwą do uzyskania w przyszłości w momencie zaspokajania się z przedmiotu zabezpieczenia.

Zasadą stosowaną w Banku było ustanowienie prawnego zabezpieczenia, o ile było ono wymagane przed uruchomieniem środków z udzielanego kredytu.

Bank korygował wartość zabezpieczenia stosując wskaźniki korekty ustalone indywidualnie dla poszczególnych rodzajów/przedmiotów zabezpieczenia. Wartość zabezpieczenia co do zasady podlegała monitorowaniu w całym okresie kredytowania.

W przypadku ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie Bank stosował zalecenia Rekomendacji S w sprawie maksymalnych poziomów LTV i wymaganego wkładu własnego kredytów.

W procesie monitorowania wartości nieruchomości Bank stosował, między innymi, portfelową aktualizację wartości przy wykorzystaniu metod statystycznych.

W przypadku zabezpieczenia na nieruchomości podstawą do określenia wartości przyjmowanego zabezpieczenia była wycena sporządzona przez osobę posiadającą niezbędne kwalifikacje i doświadczenie w zakresie oceny wartości nieruchomości. Bank weryfikował wartość z wyceny wykorzystując dane, między innymi, z Systemu Analiz i Monitorowania Rynku Obrotu Nieruchomościami (AMRON) i Bazy Cenatorium.

(f) Przejęte zabezpieczenia

Bank klasyfikuje przejęte zabezpieczenia jako aktywa przejęte za długi i wycenia zgodnie z przyjętymi zasadami rachunkowości opisanymi w nocie 2.23 niniejszego sprawozdania finansowego.

Przed przejęciem majątkowych zabezpieczeń wierzytelności Banku, obowiązującą zasadą jest posiadanie koncepcji zagospodarowania przejmowanych zabezpieczeń. Dokument określający koncepcję zagospodarowania zawiera wszelkie niezbędne informacje, istotne do podjęcia decyzji o przejęciu przedmiotu zabezpieczenia na własność Banku, a w szczególności:

- przewidywane do poniesienia koszty związane z ewentualnym dozorem, przechowywaniem, ubezpieczeniem, podatkami, itp.,
- informacje dotyczące potencjalnego nabywcy, wynegocjowanej ceny oraz warunków płatności, w przypadku planowanej sprzedaży przedmiotu zabezpieczenia,
- opłacalność transakcji.

Majątkowe zabezpieczenia wierzytelności, które były przejmowane przez Bank, w większości posiadały już nabywców i transakcja sprzedaży była dla Banku opłacalna. W takich przypadkach zadłużenie kredytowe było obniżane o uzyskaną cenę zbycia, a nie wartość wynikającą z wyceny rzeczoznawcy (zazwyczaj cena uzyskana z transakcji sprzedaży jest niższa od wartości ustalonej przez rzeczoznawcę w wycenie).

Jedną ze stosowanych form odzyskiwania wierzytelności jest ich sprzedaż. Wysokość ceny sprzedaży wierzytelności jest zależna między innymi od majątkowych zabezpieczeń rzeczowych wierzytelności. W tych przypadkach, kiedy zbycie wierzytelności zabezpieczonej majątkiem rzeczowym jest dla Banku bardziej opłacalne niż przejmowanie majątku na aktywa do zbycia, a następnie jego sprzedaż, zawierane są transakcje sprzedaży wierzytelności wraz z rzeczowym majątkiem zabezpieczającym wierzytelność.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku Bank nie posiadał aktywów z tytułu przejętych zabezpieczeń.

5.1.4. Dłużne papiery wartościowe

Tabele poniżej prezentują rating nadany dla dłużnych papierów wartościowych:

31-12-2015	Skarb Państwa	NBP	Banki	Finanse publiczne	Pomocnicze instytucje finansowe	Korporacyjne	Razem
A	2 614 292	-	-	-	-	-	2 614 292
A-	-	-	-	41 371	-	-	41 371
BB	-	-	47 294	-	-	-	47 294
brak	-	1 799 401	29 106	432 655	57 210	264	2 318 636
Razem	2 614 292	1 799 401	76 400	474 026	57 210	264	5 021 593

31-12-2014	Skarb Państwa	NBP	Banki	Finanse publiczne	Pomocnicze instytucje finansowe	Korporacyjne	Razem
A	3 000 096	-	-	-	-	-	3 000 096
A-	-	-	-	51 396	-	-	51 396
BB	-	-	50 097	-	-	-	50 097
brak	-	2 049 773	29 511	442 990	-	254	2 522 528
Razem	3 000 096	2 049 773	79 608	494 386	-	254	5 624 117

W tabelach prezentowana jest ujednolicona skala ratingowa. W przypadku, gdy emitent otrzymał rating od więcej niż jednej agencji, został zaprezentowany ten najwyższy.

Moody's	S&P	Fitch	Rating ujednolicony
A2	A	A	A
A3	A-	A-	A-
Ba2	BB	BB	BB

W przypadku obligacji komunalnych, dla których brak jest aktywnego rynku nadawane są ratingi wewnętrzne, wg kategorii:

4-5 bardzo dobra jakość kredytowa

6-7 dobra jakość kredytowa

8-9 zadowalająca jakość kredytowa

10 -11 przeciętna i słaba jakość kredytowa

Klasy ryzyka dla emitentów obligacji komunalnych obsługiwanych przez Bank Ochrony Środowiska S.A. nadawane są zgodnie z przyjętą w Banku metodyką oceny zdolności kredytowej jednostek samorządu terytorialnego.

Rating wewnętrzny	Finanse publiczne	
	31-12-2015	31-12-2014
5	11 819	14 146
6	22 423	55 791
7	93 209	38 850
8	227 799	109 073
9	82 864	265 193
10	35 912	11 333
Razem	474 026	494 386

5.1.5. Struktura koncentracji zaangażowania w segmenty rynku branżowe i geograficzne wraz z oceną ryzyka związanego z tym zaangażowaniem

Oceniając udziały branż w portfelu kredytowym Banku ukształtowane na koniec grudnia 2015 roku można stwierdzić wyraźną dominację (udział powyżej 10%) trzech branż:

- Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych – 13,2 %,
- Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne – 13,1 %,
- Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości – 11,0 %.

Znaczący udział w portfelu kredytowym Banku mają również:

- Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków – 4,1 %,
- Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi – 3,3 %,
- Produkcja artykułów spożywczych – 2,6 %,
- Działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne – 1,6 %,
- Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych – 1,4 %,
- Zakwaterowanie – 1,3 %,
- Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych – 1,3 %.

Udziały pozostałych branż nie przekraczały 1 %.

Na koniec grudnia 2014 roku można stwierdzić wyraźną dominację w portfelu kredytowym branży „Administracji publicznej, obrony narodowej, obowiązkowego zabezpieczenia społecznego” – 17,7% oraz znaczące udziały branż: „Działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości” - 9,9%, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” – 7,1%, „Handel hurtowy z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi” – 4,0%, „Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków” – 3,8%, „Produkcja artykułów spożywczych” – 1,8% oraz „Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych” - 1,5%. Udziały pozostałych branż wyniosły niecałe 1,5%.

Portfel kredytowy Banku, w podziale geograficznym, na koniec grudnia 2015 roku tworzy 11 centrów korporacyjnych oraz 93 oddziały zgrupowane w pięciu regionach, obejmujące działaniem wszystkie regiony kraju.

Struktura geograficzna portfela jest zróżnicowana: udział największego oddziału w sumie kredytów (ilościowo) nie przekracza 4%.

Portfel kredytowy Banku, w podziale geograficznym, na koniec grudnia 2014 roku tworzyło 11 centrów korporacyjnych oraz 17 oddziałów głównych i podległe im oddziały operacyjne.

Struktura geograficzna portfela była zróżnicowana: udział największego oddziału operacyjnego w sumie kredytów (ilościowo) nie przekraczał 4 %.

Zaangażowanie w poszczególne branże przedstawiono poniżej.

31 grudnia 2015

Branża	Obciążenie ryzykiem kredytowym	udział % w sumie ogółem
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1 947 127	13,2%
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	1 926 828	13,1%
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1 617 169	11,0%
Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	606 335	4,1%
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	485 901	3,3%
Produkcja artykułów spożywczych	375 185	2,6%
Działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	240 688	1,6%
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	208 976	1,4%
Zakwaterowanie	191 386	1,3%
Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	183 302	1,3%
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	136 199	0,9%
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	136 129	0,9%
Działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem	123 252	0,9%
Opieka zdrowotna	107 870	0,7%
Działalność usługowa związana z wyżywieniem	103 529	0,7%
Pozostałe branże, w tym:	6 335 880	43,0%
- osoby prywatne	4 842 446	32,9%
Ogółem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom brutto	14 725 756	100,0%
Odpisy aktualizujące kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom	-382 207	
Pozostałe należności	10	
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto	14 343 559	
- klienci	14 343 558	
- banki	1	

31 grudnia 2014

Branża	Obciążenie ryzykiem kredytowym	udział % w sumie ogółem
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	2 277 780	17,8%
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1 267 884	9,9%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	905 233	7,1%
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	514 641	4,0%
Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	489 912	3,8%
Produkcja artykułów spożywczych	227 475	1,8%
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	194 250	1,5%
Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	173 707	1,3%
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	160 822	1,3%
Zakwaterowanie	132 638	1,0%
Pozostałe branże, w tym:	6 465 077	50,5%
- osoby prywatne	4 672 172	36,5%
Ogółem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom brutto	12 809 419	100,0%
Odpisy aktualizujące kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom	-316 082	
Pozostałe należności	11	
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto	12 493 348	
- klienci	12 489 421	
- banki	3 927	

Bank dostrzega ryzyko regulacyjne związane z portfelem kredytów hipotecznych udzielonych w walutach obcych klientom indywidualnym oraz finansowaniem przedsięwzięć związanych z odnawialnymi źródłami energii. Ewentualne zmiany regulacyjne w tych obszarach mogą mieć wpływ na przyszłe wyniki i sytuację finansową Banku, natomiast ich ostateczny kształt nie jest znany i nie jest obecnie możliwe oszacowanie tego wpływu.

5.1.6. Struktura koncentracji zaangażowania w poszczególne podmioty, grupy kapitałowe

Zaangażowanie równe lub przekraczające 10% funduszy własnych Grupy w stosunku do jednego podmiotu wraz z podmiotami powiązаныmi kapitałowo lub organizacyjnie na dzień 31 grudnia 2015 roku wystąpiło w jedenastu przypadkach i wynosiło łącznie 3 073 748 tys. zł, co stanowiło 174,9% funduszy własnych Grupy. Na dzień 31 grudnia 2014 roku wystąpiło w pięciu przypadkach i wynosiło łącznie 1 261 403 tys. zł, co stanowiło 70,2% funduszy własnych Grupy. W badanych okresach zaangażowanie w największe podmioty/grupy kapitałowe nie dotyczyło spółek Skarbu Państwa.

Poniżej przedstawiono zaangażowanie wobec największych podmiotów lub grup podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie:

L.p.	Zaangażowanie* \ wg stanu na dzień 31 grudnia 2015
1	389 336
2	374 446
3	347 337
4	303 218
5	291 903
6	276 252
7	270 489
8	235 148
9	208 334
10	194 374
11	182 911
Razem	3 073 748

*\ Na zaangażowanie danego podmiotu składają się ekspozycje kredytowe brutto, zobowiązania warunkowe tj. otwarte linie kredytowe i gwarancje, dłużne papiery wartościowe wyemitowane przez podmiot oraz zawarte transakcje walutowe typu fx spot, fx forward, fx swap.

L.p.	Zaangażowanie* \ wg stanu na dzień 31 grudnia 2014
1	272 032
2	266 468
3	263 622
4	243 694
5	215 587
Razem	1 261 403

*\ Na zaangażowanie danego podmiotu składają się ekspozycje kredytowe brutto, zobowiązania warunkowe tj. otwarte linie kredytowe i gwarancje, dłużne papiery wartościowe wyemitowane przez podmiot oraz zawarte transakcje walutowe typu fx spot, fx forward, fx swap.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku poziom ryzyka koncentracji Banku wynikający z zaangażowania w największą grupę kapitałową (z uwzględnieniem wyłączenia zaangażowania wynikającego z gwarancji udzielonej podmiotowi zależnemu) nie przekroczył dozwolonego limitu i wyniósł 22,2% funduszy własnych. Na dzień 31 grudnia 2014 roku poziom ryzyka koncentracji Banku wynikający z zaangażowania w największą grupę kapitałową (z uwzględnieniem wyłączenia zaangażowania wynikającego z gwarancji udzielonej podmiotowi zależnemu) nie przekroczył dozwolonego limitu i wyniósł 15,1% funduszy własnych.

Dziesięciu klientów z największym zaangażowaniem wg stanu na 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku:

31 grudnia 2015

L.p.	Kapitał + zobowiązania pozabilansowe	Kapitał	Zobowiązania pozabilansowe*\	Udział w zaangażowaniu Banku ogółem
1	366 805	238 711	128 094	2,1%
2	273 000	-	273 000	1,5%
3	272 588	244 399	28 189	1,5%
4	273 500	190 070	83 430	1,5%
5	240 000	221 671	18 329	1,3%
6	212 020	157 437	54 583	1,2%
7	178 988	178 988	-	1,0%
8	177 633	157 768	19 865	1,0%
9	165 563	163 132	2 431	0,9%
10	150 024	150 024	-	0,8%

*\ W zaangażowaniu pozabilansowym są brane pod uwagę: linie kredytowe, udzielone gwarancje i poręczenia, otwarte akredytywy importowe, akceptowane traty, potwierdzone akredytywy eksportowe i inne zobowiązania udzielone.

31 grudnia 2014

L.p.	Kapitał + zobowiązania pozabilansowe	Kapitał	Zobowiązania pozabilansowe*\	Udział w zaangażowaniu Banku ogółem
1	263 000	61 790	201 210	1,7%
2	237 343	55 189	182 154	1,5%
3	157 554	157 554	-	1,0%
4	152 949	144 383	8 566	1,0%
5	133 687	-	133 687	0,8%
6	125 716	40 756	84 960	0,8%
7	122 155	122 155	-	0,8%
8	120 000	120 000	-	0,8%
9	117 999	51 382	66 617	0,7%
10	113 719	113 719	-	0,7%

*\ W zaangażowaniu pozabilansowym są brane pod uwagę: linie kredytowe, udzielone gwarancje i poręczenia, otwarte akredytywy importowe, akceptowane traty, potwierdzone akredytywy eksportowe i inne zobowiązania udzielone.

5.1.7. Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe

Poniżej zaprezentowano obciążenie ryzykiem kredytowym poszczególnych kategorii aktywów finansowych.

Wyszczególnienie	Wartości bilansowe brutto	31-12-2015		Wartości bilansowe brutto	31-12-2014	
		Odpisy aktualizacyjne	Maksymalne obciążenie ryzykiem kredytowym		Odpisy aktualizacyjne	Maksymalne obciążenie ryzykiem kredytowym
Należności od innych banków*\	161 090	-2 370	158 720	347 037	-74	346 963
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	107 182	-	107 182	10 096	-	10 096
Dłużne papiery wartościowe, w tym:	99 470	-	99 470	254	-	254
- Skarbu Państwa	99 206	-	99 206	-	-	-
- Korporacyjne	264	-	264	254	-	254
Kapitałowe, w tym:	7 712	-	7 712	9 842	-	9 842
- Notowane	7 665	-	7 665	7 930	-	7 930
- Nienotowane	47	-	47	1 912	-	1 912
Pochodne instrumenty finansowe	206 949	-	206 949	214 877	-	214 877
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym: *\	14 723 395	-379 837	14 343 558	12 805 429	-316 008	12 489 421
- Kredyty udzielone klientom detalicznym	4 976 753	-188 348	4 788 405	4 842 160	-158 386	4 683 774
- Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	7 568 824	-191 330	7 377 494	5 376 630	-155 856	5 220 774
- Kredyty udzielone finansom publicznym	2 177 808	-159	2 177 649	2 586 628	-1 766	2 584 862
- Pozostałe należności	10	-	10	11	-	11
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	5 001 446	-908	5 000 538	5 703 471	-4 916	5 698 555
Dostępne do sprzedaży	4 073 398	-908	4 072 490	4 713 145	-4 916	4 708 229
Dłużne papiery wartościowe, w tym:	3 994 075	-	3 994 075	4 633 537	-	4 633 537
- Skarbu Państwa	1 587 038	-	1 587 038	2 009 770	-	2 009 770
- NBP	1 799 401	-	1 799 401	2 049 773	-	2 049 773
- Banków	76 400	-	76 400	79 608	-	79 608
- Finansów publicznych	474 026	-	474 026	494 386	-	494 386
- Pomocniczych instytucji finansowych	57 210	-	57 210	-	-	-
Kapitałowe, w tym:	79 323	-908	78 415	79 608	-4 916	74 692
- Notowane	44 104	-908	43 196	44 481	-4 916	39 565
- Nienotowane	35 219	-	35 219	35 127	-	35 127
Utrzymywane do terminu zapadalności	928 048	-	928 048	990 326	-	990 326
Dłużne papiery wartościowe, w tym:	928 048	-	928 048	990 326	-	990 326
- Skarbu Państwa	928 048	-	928 048	990 326	-	990 326
Inne aktywa finansowe**\	171 637	-7 450	164 187	168 738	-6 783	161 955

*\ Kredyty są wykazywane w wartościach netto

**\ Na pozycję tą składają się głównie: odprowadzenie nadmiaru gotówki, należności z tytułu zawartych transakcji na instrumentach finansowych.

Natomiast obciążenie ryzykiem kredytowym poszczególnych pozycji zobowiązań warunkowych jest następujące:

Wyszczególnienie	Maksymalne obciążenie ryzykiem kredytowym	Maksymalne obciążenie ryzykiem kredytowym
	31-12-2015	31-12-2014
Warunkowe zobowiązania finansowe, w tym:	2 569 605	2 552 680
- otwarte linie kredytowe, w tym:	2 124 410	2 293 236
- odwołalne	1 794 721	1 885 517
- nieodwołalne	329 689	407 719
- otwarte akredytywy importowe	159 779	215 761
- promesy udzielenia kredytu, w tym:	285 416	43 683
- nieodwołalne	285 416	-
- pozostałe	-	43 683
Gwarancje i poręczenia	256 744	245 948
Gwarantowanie emisji	13 035	24 835
Transakcje walutowe i stopy procentowej*\	10 270 505	10 580 002
Transakcje na kontraktach terminowych i opcjach	-	723 075

*\ Na pozycje składają się:

W 2015 roku

Transakcje wymiany walut i walutowych instrumentów pochodnych w kwocie 2 029 036 tys. zł.

Transakcje instrumentami pochodnymi stopy procentowej w kwocie 7 279 319 tys. zł.

Transakcje wymiany stopy procentowej w kwocie 962 150 tys. zł.

W 2014 roku

Transakcje wymiany walut i walutowych instrumentów pochodnych w kwocie 2 338 933 tys. zł.

Transakcje instrumentami pochodnymi stopy procentowej w kwocie 7 536 839 tys. zł.

Transakcje wymiany stopy procentowej w kwocie 704 230 tys. zł.

Zgodnie z obowiązującymi w Banku procedurami zobowiązania warunkowe podlegają takiej samej formie zabezpieczania oraz monitorowania jak transakcje bilansowe.

Częstotliwość monitorowania klienta korporacyjnego uzależniona jest przede wszystkim od wielkości zaangażowania kredytowego i kondycji ekonomiczno-finansowej klienta (ratingu klienta).

Monitoring klienta korporacyjnego obejmuje weryfikację:

1. ratingu klienta,
2. ratingu grupy kapitałowej,
3. oceny transakcji (monitoring zabezpieczeń, warunków umowy (kovenantów) oraz inwestycji realizowanych z udziałem finansowania Banku).

Częstotliwość i zakres monitorowania klientów instytucjonalnych pionu detalicznego (mikroprzedsiębiorstwa, wspólnoty mieszkaniowe) uzależnione są od kwoty zaangażowania klienta.

Monitoring mikroprzedsiębiorstwa obejmuje:

1. monitoring zdarzeń objętych monitoringiem,
2. weryfikację klienta w bazach zewnętrznych,
3. monitoring sytuacji ekonomiczno-finansowej.

5.1.8. Praktyki forbearance

Status forbearance otrzymują ekspozycje, dla których nastąpiła restrukturyzacja umowy kredytu, należności lub inwestycji utrzymywanej do terminu wymagalności, jeżeli wynika ona z trudności finansowych dłużnika lub emitenta lub brak zmiany warunków umowy doprowadziłby do zaprzestania obsługi zadłużenia, której Bank by nie przyznał, gdyby dłużnik nie był w trudnej sytuacji finansowej.

Za zmianę warunków, o których mowa wyżej, uznaje się w szczególności:

- 1) udzielenie karencji w spłacie kapitału i/lub należności ubocznych,
- 2) redukcję kapitału i/lub należności ubocznych,
- 3) wydłużenie okresu kredytowania,
- 4) obniżenie oprocentowania kredytu,
- 5) zgodę Banku na spłatę zobowiązania poprzez realizację zabezpieczenia.

Restrukturyzacja jest przesłanką utraty wartości. W odniesieniu do ekspozycji indywidualnie istotnych zawarcie umowy forbearance, zmieniające warunki umowne z uwagi na trudności finansowe dłużnika, skutkuje koniecznością przeprowadzenia analizy pod kątem utworzenia odpisów aktualizujących wartość ekspozycji z tytułu utraty wartości. W odniesieniu do ekspozycji indywidualnie nieistotnych zawarcie umowy forbearance, zmieniające warunki umowne z uwagi na trudności finansowe dłużnika, skutkuje każdorazowo utworzeniem odpisów aktualizujących wartość ekspozycji z tytułu utraty wartości.

Odwroćenie straty (reklasyfikacja do zdrowego portfela) jest możliwe po ustąpieniu przesłanki utraty wartości oraz upływie okresu 12-miesięcznej kwarantanny. Transakcje restrukturyzowane bez utraty wartości wyceniane są jako odrębny portfel homogeniczny o podwyższonych stawkach IBNR.

Zawarte umowy restrukturyzacyjne są na bieżąco monitorowane pod kątem wywiązania się ze zobowiązań zawartych w umowie.

Ekspozycja przestaje być klasyfikowana jako forborne (zdejmowany jest status forbearance), gdy zostały spełnione wszystkie niżej wymienione warunki:

- 1) ekspozycja nie posiada statusu NPE (non performing exposure),
- 2) upłynęły co najmniej 24 miesiące (okres próbny) od daty uznania ekspozycji za niezagrożoną, w których przez minimum połowę okresu próby nie występują opóźnienia przekraczające 30 dni,
- 3) na datę raportową żadna z ekspozycji wobec dłużnika nie jest opóźniona powyżej 30 dni.

Zasady rachunkowości w odniesieniu do aktywów finansowych podlegających praktykom forbearance nie różnią się od zasad stosowanych w stosunku do innych aktywów Banku, Bank wycenia kredyty i należności według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej. W sytuacji, gdy warunki pożyczki, należności lub inwestycji utrzymywanej do terminu wymagalności są renegocjowane z powodu trudności finansowych dłużnika lub emitenta, ekspozycja taka jest wyceniana przy użyciu pierwotnej efektywnej stopy procentowej, wyznaczonej przed zmianą warunków.

Poniżej zaprezentowano obciążenie ryzykiem kredytowym poszczególnych transakcji forborne (gdzie zastosowano praktyki forbearance).

2015-12-31	kredyty z utratą wartości			kredyty bez utraty wartości		
	Wartości bilansowe brutto	Odpisy aktualizacyjne	Maksymalne obciążenie ryzykiem kredytowym	Wartości bilansowe brutto	Odpisy aktualizacyjne	Maksymalne obciążenie ryzykiem kredytowym
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	470 223	-133 608	336 615	61 772	-1 052	60 720
- Kredyty udzielone klientom detalicznym	225 288	-70 057	155 231	28 920	-1 003	27 917
w tym wyceniane indywidualnie	124 147	-34 172	89 975	-	-	-
- Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	242 565	- 61 181	181 384	32 852	-49	32 803
w tym wyceniane indywidualnie	239 843	- 59 798	180 045	-	-	-
- Kredyty udzielone finansom publicznym	-	-	-	-	-	-
w tym wyceniane indywidualnie	-	-	-	-	-	-
- Banki	2 370	-2 370	-	-	-	-
w tym wyceniane indywidualnie	2 370	-2 370	-	-	-	-

2014-12-31	kredyty z utratą wartości			kredyty bez utraty wartości		
	Wartości bilansowe brutto	Odpisy aktualizacyjne	Maksymalne obciążenie ryzykiem kredytowym	Wartości bilansowe brutto	Odpisy aktualizacyjne	Maksymalne obciążenie ryzykiem kredytowym
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	430 604	-104 195	326 409	29 082	-1 718	27 364
- Kredyty udzielone klientom detalicznym	189 666	-51 222	138 444	28 510	-1 696	26 814
w tym wyceniane indywidualnie	97 681	-25 864	71 817	-	-	-
- Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	232 037	-51 394	180 643	572	-22	550
w tym wyceniane indywidualnie	229 167	-50 520	178 647	-	-	-
- Kredyty udzielone finansom publicznym	4 904	-1 505	3 399	-	-	-
w tym wyceniane indywidualnie	4 904	-1 505	3 399	-	-	-
- Banki	3 997	-74	3 923	-	-	-
w tym wyceniane indywidualnie	3 997	-74	3 923	-	-	-

5.2. Techniki pomiaru ryzyka finansowego (w księdze bankowej i handlowej) oraz limity

Zgodnie ze strategią Grupy, działalność w księdze handlowej uzupełnia działalność w księdze bankowej. Zadaniem księgi handlowej jest zapewnienie klientom Banku najwyższej jakości usług. W celu osiągnięcia tych zadań Bank, w ramach obowiązujących limitów ryzyka, utrzymuje otwarte pozycje. Zgodnie z przyjętą w BOŚ S.A. definicją, księga handlowa zawiera transakcje realizowane na rachunek własny w celu handlowym, tj. z zamiarem uzyskania korzyści finansowych w krótkich okresach, z rzeczywistych lub oczekiwanych różnic między rynkowymi cenami zakupu i sprzedaży lub też innych odchyżeń cen lub parametrów cenowych, w tym w szczególności: stóp procentowych, kursów walutowych i indeksów giełdowych. Sprzedaż transakcji z księgi handlowej nie jest prowadzona w celu utrzymania płynności Banku.

Ryzyko finansowe w Grupie koncentruje się przede wszystkim w BOŚ S.A. oraz w DM BOŚ S.A. i obejmuje: (i) ryzyko płynności; (ii) ryzyko stopy procentowej (w księdze bankowej i handlowej); (iii) ryzyko walutowe (w księdze bankowej i handlowej). Ryzyko płynności i ryzyko stopy procentowej występuje przede wszystkim w Banku, natomiast ryzyko walutowe - w DM BOŚ S.A. (w księdze handlowej i niehandlowej) oraz w Banku (w księdze handlowej; ryzyko walutowe z księgi bankowej jest transferowane do księgi handlowej). W DM BOŚ S.A. występuje także ryzyko cen instrumentów finansowych i towarów.

Transakcje księgi bankowej stanowią podstawową działalność Banku, tzn. wynikają z działalności komercyjnej, w tym: pozyskiwania źródeł finansowania i efektywnego zarządzania płynnością finansową. Zadaniem księgi handlowej jest zapewnienie klientom Banku najwyższej jakości usług. W celu osiągnięcia tych zadań Bank, w ramach obowiązujących limitów ryzyka, utrzymuje otwarte pozycje.

Do księgi bankowej wchodzi pozycje nie zaliczone do księgi handlowej, w tym w szczególności:

- udzielane kredyty, gwarancje, pożyczki, lokaty i przyjmowane depozyty,
- transakcje zabezpieczające płynność i ryzyko stopy procentowej operacji zaliczonych do księgi bankowej,
- zakup papierów wartościowych w celu innym niż handlowy.

Celem określenia apetytu Grupy na ryzyko finansowe, w BOŚ S.A. obowiązują polityki w zakresie zarządzania ryzykiem płynności, ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej oraz ryzykiem rynkowym, gdzie określone są między innymi maksymalne poziomy ryzyka finansowego, zgodne z przyjętym przez radę Nadzorczą Banku apetytem na ryzyko.

Poziom i profil ryzyka finansowego jest regularnie monitorowany w Departamencie Ryzyka Finansowego i raportowany: Radzie Nadzorczej Banku, Radzie Nadzorczej DM BOŚ S.A., Zarządowi Banku, Zarządowi DM BOŚ S.A., Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami (Komitetowi ZAP) oraz Komitetowi ZAP ds. Płynności i Ryzyka Rynkowego.

5.2.1. Ryzyko płynności

Ryzyko płynności rozumiane jest jako utrata zdolności Grupy do terminowego regulowania zobowiązań, do pozyskiwania funduszy na sfinansowanie nieoczekiwanego wycofania depozytów oraz zdolności do generowania przez Grupę dodatniego salda przepływów gotówkowych. Proces monitorowania i aktywnego zarządzania ryzykiem płynności jest skoncentrowany w Banku.

Celem Banku w zakresie zarządzania płynnością jest zabezpieczenie płynności Banku oraz utrzymanie zrównoważonej struktury aktywów i pasywów, zapewniającej bezpieczny profil płynności w poszczególnych pasmach czasowych, w podziale na płynność w złotych polskich oraz głównych walutach obcych, a przede wszystkim – dla całkowitej pozycji płynności. Strategię zarządzania ryzykiem płynności określa zatwierdzana przez Radę Nadzorczą Strategia Płynnościowa BOŚ S.A. Strategia określa apetyt Banku na to ryzyko, wyznacza główne kierunki oraz cele ilościowe dla wybranych wielkości i jest integralnym elementem Strategii działania Banku.

Płynność w Banku rozpatrywana jest w następującym horyzoncie czasowym: płynność śróddzienna – w ciągu dnia, płynność bieżąca – w okresie do 7 dni; płynność krótkoterminowa – w okresie do 1 miesiąca; płynność średnioterminowa – w okresie powyżej 1 miesiąca do 12 miesięcy; płynność długoterminowa – w okresie powyżej 12 miesięcy.

Podstawowym źródłem finansowania Banku pozostaje systematycznie budowana, zdywersyfikowana baza depozytowa z dużym udziałem stabilnych depozytów od klientów detalicznych (uzupełniona depozytami klientów korporacyjnych oraz sektora publicznego) oraz wyemitowane obligacje długoterminowe i otrzymane pożyczki od międzynarodowych instytucji finansowych (które dodatkowo stanowią źródło finansowania płynności w walutach obcych; pozostałe niedopasowanie walutowe jest pokrywane transakcjami FX Swap). W 2015 roku Bank kontynuował zapoczątkowany w 2014 roku wzrost udziału depozytów od klientów detalicznych w źródłach finansowania, wynikający z wdrażania nowej normy nadzorczej LCR.*\.

Posiadane przez Bank aktywa płynne (nadwyżka płynności), utrzymywane są przede wszystkim w postaci charakteryzujących się wysoką płynnością bonów pieniężnych NBP (stanowiących 68% portfela płynnych nieobciążonych papierów wartościowych) oraz obligacji Skarbu Państwa (26%), charakteryzujących się niskim ryzykiem szczególnym. Portfel tych papierów jest uzupełniony gotówką oraz środkami utrzymywanymi w NBP (ponad zadeklarowany poziom rezerwy obowiązkowej). Aktywa płynne (nadwyżka płynności) stanowią bufor dla zabezpieczenia płynności w ewentualnych sytuacjach kryzysowych, tj. istnieje możliwość ich zastawu, upłynnienia w ramach transakcji repo bądź sprzedaży w dowolnym momencie, bez istotnej utraty wartości. Możliwości sprzedaży aktywów płynnych (ryzyko płynności produktu) są systematycznie monitorowane. W analizach tych brane są pod uwagę przede wszystkim: wielkość emisji, obrót rynkowy oraz zmienność ceny kupna / sprzedaży.

Zgodnie z rekomendacjami Komisji Nadzoru Finansowego i Narodowego Banku Polskiego, Bank ma możliwość korzystania z dodatkowych źródeł finansowania w postaci kredytu technicznego i lombardowego w NBP. Jest również operacyjnie przygotowany do wystąpienia do NBP celem uzyskania kredytu refinansowego.

Bank organizuje proces zarządzania ryzykiem płynności w szczególności za pomocą podziału kompetencji organów Banku oraz właściwych komórek organizacyjnych centrali przy wykonywaniu zadań i podejmowaniu decyzji w procesie zarządzania ryzykiem płynności. Komórki organizacyjne są wzajemnie niezależne. Obszary powstawania ryzyka i komórki organizacyjne kontroli ryzyka znajdują się pod nadzorem różnych Członków Zarządu Banku.

Bank wyznacza nadzorcze miary płynności zgodnie z następującymi regulacjami: Uchwałą Nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 roku w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności, Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 648/2012 oraz Rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2015/61 z dnia 10 października 2014 roku uzupełniającym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do wymogu pokrycia wpływów netto dla instytucji kredytowych. Do obecnie obowiązujących norm płynności krótkoterminowej zalicza się współczynniki: M1 (luka płynności krótkoterminowej – różnica pomiędzy sumą wartości podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym a wartością środków obcych niestabilnych) i M2 (współczynnik płynności krótkoterminowej – iloraz sumy wartości podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym do wartości środków obcych niestabilnych) oraz obowiązujący od 1 października 2015 roku wymóg pokrycia wpływów netto, LCR (relacja aktywów płynnych, do wpływów netto (tj. różnicy pomiędzy wpływami a wpływami) przez okres występowania warunków skrajnych, trwający 30 dni kalendarzowych). Natomiast do norm długoterminowych zalicza się współczynniki: M3 (współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi – iloraz funduszy własnych banku pomniejszonych o łączną wartość wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego i z tytułu rozliczenia dostawy oraz ryzyka kontrahenta do aktywów niepłynnych) i M4 (współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi – iloraz funduszy własnych banku pomniejszonych o łączną wartość wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego i z tytułu rozliczenia dostawy oraz ryzyka kontrahenta i środków obcych stabilnych do sumy aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności). Jednocześnie Bank jest w trakcie wdrażania nowych standardów sprawozdawczości obowiązkowej w zakresie płynności (tj. ALMM), które zaczną obowiązywać w 2016 roku oraz przygotowuje się do wdrożenia kolejnej nadzorczej normy płynności

*\ LCR jest miarą nadzorczą obowiązującą od 1.10.2015 r.

długoterminowej, tj. współczynnika stabilnego finansowania (NSFR), który będzie obowiązywać od 2018 roku.

W 2015 roku (analogicznie jak w 2014 roku) nadzorcze miary płynności, tj. miary M1-M4 oraz LCR były wyznaczane codziennie (tj. w każdym dniu roboczym) i pozostawały na bezpiecznym poziomie, znacznie przewyższającym poziomy regulacyjne. Wg stanu na 31 grudnia 2015 roku normy te kształtowały się następująco:

Miara	Wartość na 31.12.2015	Wartość na 31.12.2014
LCR	80%	-*\
M1	623 mln zł	856 mln zł
M2	1,24	1,25
M3	39,12	28,74
M4	1,24	1,28

*\ LCR jest miarą nadzorczą obowiązującą od 1.10.2015r.

W celu pomiaru płynności oraz ryzyka płynności bieżącej i krótkoterminowej Bank wprowadził następujące miary i narzędzia: (i) aktywa płynne – stanowiące bufor dla oczekiwanych i nieoczekiwanych wypływów w horyzoncie 30 dni; (ii) zapas płynności – który mierzy poziom aktywów płynnych, pomniejszonych o oczekiwane oraz nieoczekiwane wypływy, wyznaczone w terminie 30 dni; (iii) ocenę stabilności bazy depozytowej; (iv) lukę płynności krótkoterminowej (dla PLN, EUR, CHF i USD) – pokazującą poziom niedopasowania w strukturach finansowania w walutach obcych; luka ta przede wszystkim obejmuje przepływy z transakcji na rynku hurtowym oraz z transakcji pochodnych oraz (v) testy warunków skrajnych (pozwalające m.in. na weryfikację możliwości utrzymania płynności w zdefiniowanym w Banku horyzoncie czasowym w poszczególnych scenariuszach). W celu pomiaru płynności oraz ryzyka płynności średnio- i długoterminowego Bank wyznacza i monitoruje: (i) lukę płynności kontraktową oraz urealnioną (która jest uzupełniana o systematycznie przeprowadzane analizy: stabilności bazy depozytowej, koncentracji bazy depozytowej, wielkości przedpłat kredytów oraz poziomu zrywalności depozytów); (ii) wskaźniki pokrycia aktywów długoterminowych pasywami długoterminowymi; (iii) wskaźnik pokrycia kredytów służących finansowaniu długoterminowych potrzeb klientów najbardziej stabilnymi źródłami finansowania oraz (iv) prognozę zapasu płynności, aktywów płynnych oraz nadzorczych miar płynności. Zgodnie z Uchwałą Nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego Bank przeprowadza również pogłębioną analizę płynności długoterminowej. Wyniki przeprowadzanych analiz są wykorzystywane do zarządzania płynnością Banku. Jednocześnie proces opracowywania krótko- i długoterminowych planów finansowych Banku zawiera ocenę płynności, tak aby zapewnić adekwatną strukturę finansowania i przestrzeganie nadzorczych miar płynności.

Bank, w opracowywanych analizach płynnościowych, uwzględnia również możliwość niekorzystnej zmiany kursów walut obcych, w szczególności CHF i EUR, potencjalnie powodujące zwiększenie potrzeb płynnościowych.

Zgodnie z podpisanymi z kontrahentami aneksami zabezpieczającymi do umów ramowych (Credit Support Annex, CSA) Bank, w przypadku niekorzystnych zmian rynkowych (m.in. kursów walutowych), zobowiązany jest do złożenia dodatkowych depozytów zabezpieczających; w przypadku korzystnych zmian - Bank otrzymuje dodatkowe zabezpieczenie od kontrahentów. Bank nie posiada w umowach z kontrahentami postanowień zmieniających wysokość składanego zabezpieczenia ze względu na zmianę posiadanego ratingu. Oznacza to, iż obniżenie poziomu oceny zdolności kredytowej nie wpływa na wysokość i sposób wycenienia depozytów zabezpieczających.

W celu oceny skuteczności procesu zarządzania ryzykiem płynności, dla większości z powyższych miar ustalane są limity lub wartości ostrzegawcze w ramach zestawu wewnętrznych limitów ryzyka płynności, których struktura ma charakter hierarchiczny (tzn. ustalane są na poziomie Rady Nadzorczej, Zarządu Banku oraz Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami). Obowiązujące limity i wartości ostrzegawcze podlegają systematycznym przeglądom, tak aby pozwalały na skuteczne monitorowanie płynności. Limity i wartości ostrzegawcze określają ramy dla tolerancji Banku w zakresie płynności i są zgodne z przyjętym przez Bank apetytem na to ryzyko. Kształtowanie odpowiedniego profilu ryzyka płynności wspierane jest poprzez uwzględnienie kosztu płynności w ramach obowiązującego w Banku systemu cen transferowych.

Ponadto Bank posiada zatwierdzony przez Zarząd Banku Plan działania w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych, który określa potencjalne źródła pogorszenia / utraty płynności, zasady postępowania i kompetencje w sytuacjach awaryjnych, mających na celu oszacowanie horyzontu przetrwania oraz możliwości i kosztów przywrócenia stanu stabilnej płynności. Plan ten, oprócz analizy scenariuszowej płynności w sytuacjach awaryjnych (której założenia są zgodne z przeprowadzonymi testami warunków skrajnych), zawiera także mierzalne i niemierzalne symptomy wyprzedzające sytuacje awaryjne, powalające na systematyczne monitorowanie źródeł powstawania sytuacji kryzysowych w zakresie płynności. Analizy scenariuszowe płynności w sytuacjach awaryjnych oraz testy warunków skrajnych obejmują trzy rodzaje scenariuszy: (1) kryzys wewnętrzny - jego źródłem jest utrata zaufania do Banku przez uczestników rynku (tzw. „run na Bank”), zmniejszenie dostępności finansowania, zmaterializowanie się ryzyka koncentracji oraz obniżenie ratingu Banku; (2) kryzys zewnętrzny - zakłada materializację ryzyka walutowego, wzrost stóp procentowych, kryzys na rynkach finansowych i ewentualne efekty drugiej rundy oraz (3) kryzys mieszany – stanowi połączenie elementów zarówno kryzysu wewnętrznego jak i zewnętrznego. Dokonywane stress testy pozwalają na identyfikację czynników, których materializacja może generować w Banku ryzyko płynności oraz opracowanie działań koniecznych do podjęcia, w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowych. Bank, w ramach wdrażania Rekomendacji P Komisji Nadzoru Finansowego, rozszerzył przeprowadzane analizy o analizę wrażliwości Banku na poszczególne czynniki generujące ryzyko płynności oraz testy odwrócone. Plan działania w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych jest systematycznie weryfikowany i aktualizowany, tak aby gwarantował operacyjne przygotowanie Banku do uruchomienia potencjalnych działań podejmowanych w sytuacji zagrożenia płynności. Analiza scenariuszowa płynności w sytuacjach awaryjnych jest opracowywana w trybie półrocznym, a testy warunków skrajnych – w okresach miesięcznych. Wnioski z przeprowadzanych testów są uwzględniane w bieżącym zarządzaniu płynnością i ryzykiem płynności, a także w strukturze aktywów i pasywów.

Testy wykonane w 2015 roku pokazują, że Bank posiada stabilną sytuację płynnościową, a posiadane aktywa płynne (nadwyżka płynności) pozwalają Bankowi na przetrwanie założonych scenariuszy w określonym horyzoncie.

Stosowane przez Bank miary i narzędzia podlegają cyklicznym przeglądom i są systematycznie aktualizowane, co służy lepszemu odwzorowaniu profilu płynności. W 2015 roku, w związku z nowelizacją Rekomendacji P Komisji Nadzoru Finansowego, proces monitorowania ryzyka płynności w Banku został przede wszystkim uzupełniony o płynność śróddzienną oraz dokonano przeglądu definicji aktywów płynnych, analizy scenariuszowej płynności w sytuacjach awaryjnych oraz testów warunków skrajnych i systemu wewnętrznych cen transferowych. Proces monitorowania płynności i ryzyka płynności w Banku jest wspierany przez dedykowany system informatyczny (w szczególności w zakresie generowania kontraktowej i urealnionej luki płynności).

Wyniki analizy ryzyka płynności, wraz z wynikami testów warunków skrajnych, w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz - w cyklach kwartalnych - dla Rady Nadzorczej Banku.

W 2015 roku, podobnie jak w 2014 roku sytuacja płynnościowa Banku była systematycznie monitorowana i pozostawała na bezpiecznym poziomie, a rozwój akcji kredytowej – ściśle skorelowany ze źródłami pozyskania finansowania. Zgodnie z obowiązującą Strategią Płynnościową na lata 2015 - 2020 Bank zwiększa udział depozytów klientów niefinansowych w finansowaniu. Wymagalne w maju 2016 roku euroobligacje (w kwocie 250 mln EUR), zgodnie z opracowanym i realizowanym planem, zastępuje środkami pozyskanymi od tej grupy klientów.

W poniższych tabelach zaprezentowano kontraktową lukę płynności (wartości bilansowe):

31 grudnia 2015	1M	1-3M	3-6M	6-12M	1-5Y	Pow. 5Y	Razem
Wskaźnik luki płynności	0,43	0,36	0,31	0,36	0,67	1,00	
Aktywa razem	3 098 666	827 241	833 357	1 122 724	6 499 642	8 540 142	20 921 772
- w tym kredyty i pożyczki udzielone klientom	282 306	768 593	616 176	991 534	5 186 668	6 498 281	14 343 558
Zobowiązania razem	7 282 529	3 738 312	4 408 989	963 077	2 177 746	2 351 119	20 921 772
- w tym zobowiązania wobec klientów	7 065 519	3 461 324	3 270 710	755 400	1 066 448	348 762	15 968 163
Luka	-4 183 863	-2 911 071	-3 575 632	159 647	4 321 896	6 189 023	-
Luka skumulowana	-4 183 863	-7 094 934	-10 670 566	-10 510 919	-6 189 023	-	-

31 grudnia 2014	1M	1-3M	3-6M	6-12M	1-5Y	Pow. 5Y	Razem
Wskaźnik luki płynności	0,48	0,31	0,32	0,38	0,66	1,00	
Aktywa razem	3 137 597	325 990	721 152	1 114 880	6 109 387	8 262 903	19 671 909
- w tym kredyty i pożyczki udzielone klientom	128 196	285 620	487 007	1 079 991	4 569 429	5 939 178	12 489 421
Zobowiązania razem	6 590 007	4 427 416	2 212 792	614 868	3 351 657	2 475 169	19 671 909
- w tym zobowiązania wobec klientów	6 224 448	4 078 115	1 942 843	501 763	1 087 647	393 224	14 228 040
Luka	-3 452 410	-4 101 426	-1 491 640	500 012	2 757 730	5 787 734	-
Luka skumulowana	-3 452 410	-7 553 836	-9 045 476	-8 545 464	-5 787 734	-	-

W poniższych tabelach zaprezentowano urealnioną lukę płynności (wartości bilansowe):

31 grudnia 2015	1M	1-3M	3-6M	6-12M	1-5Y	Pow. 5Y	Razem
Wskaźnik luki płynności	2,58	1,43	0,88	0,72	0,74	1,00	
Aktywa razem	3 275 620	845 807	786 116	1 117 393	6 556 426	8 340 410	20 921 772
- w tym kredyty i pożyczki udzielone klientom	1 832	788 895	576 845	1 024 941	5 834 572	6 116 473	14 343 558
Zobowiązania razem	1 267 424	1 619 706	2 713 644	2 817 591	8 668 169	3 835 238	20 921 772
- w tym zobowiązania wobec klientów	1 050 414	1 342 718	1 575 365	2 609 914	7 556 871	1 832 881	15 968 163
Luka	2 008 196	-773 899	-1 927 528	-1 700 198	-2 111 743	4 505 172	-
Luka skumulowana	2 008 196	1 234 297	-693 231	-2 393 429	-4 505 172	-	-

31 grudnia 2014	1M	1-3M	3-6M	6-12M	1-5Y	Pow. 5Y	Razem
Wskaźnik luki płynności	2,41	1,23	0,95	0,79	0,75	1,00	
Aktywa razem	3 981 480	349 134	683 784	1 151 507	5 945 553	7 560 451	19 671 909
- w tym kredyty i pożyczki udzielone klientom	-199 711	313 664	458 375	1 139 944	4 973 341	5 803 808	12 489 421
Zobowiązania razem	1 650 179	1 883 805	1 768 360	2 517 022	8 339 846	3 512 697	19 671 909
- w tym zobowiązania wobec klientów	1 284 620	1 534 504	1 498 411	2 403 917	6 075 836	1 430 752	14 228 040
Luka	2 331 301	-1 534 671	-1 084 576	-1 365 515	-2 394 293	4 047 754	-
Luka skumulowana	2 331 301	796 630	-287 946	-1 653 461	-4 047 754	-	-

Przepływy środków pieniężnych instrumentów pochodnych (rozliczenia brutto)

Zestawienie zapadalności instrumentów pochodnych według terminów umownych na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku zaprezentowano w poniższych tabelach (wartości niezdyskontowane):

31-12-2015	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6-12M	Pow. 1Y	Razem
Wpływy, w tym:	526 756	524 638	453 740	571 188	502 897	2 579 219
FX forward	60 315	180 689	70 282	63 596	77 491	452 373
FX Spot	51 418	-	-	-	-	51 418
FX Swap	398 823	322 564	365 998	437 860	-	1 525 245
IRS	16 200	21 385	17 460	69 732	425 406	550 183
Wyływy, w tym:	516 984	519 420	448 776	563 139	487 346	2 535 665
FX forward	59 616	182 347	70 118	62 901	75 596	450 578
FX Spot	51 432	-	-	-	-	51 432
FX Swap	391 777	314 410	359 467	432 145	-	1 497 799
IRS	14 159	22 663	19 191	68 093	411 750	535 856

31-12-2014	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6-12M	Pow. 1Y	Razem
Wpływy, w tym:	727 073	425 987	573 722	780 107	337 594	2 844 483
FX forward	223 834	17 407	284 771	215 615	-	741 627
FX Spot	65 011	-	-	-	-	65 011
FX Swap	416 233	375 032	257 299	483 730	-	1 532 294
IRS	21 995	33 548	31 652	80 762	337 594	505 551
Wyływy, w tym:	725 909	430 139	574 766	779 898	329 629	2 840 341
FX forward	221 664	17 571	282 840	215 029	-	737 104
FX Spot	64 943	-	-	-	-	64 943
FX Swap	419 024	379 386	258 862	484 250	-	1 541 522
IRS	20 278	33 182	33 064	80 619	329 629	496 772

Przepływy środków pieniężnych instrumentów pochodnych (rozliczenia netto)

31-12-2015	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6-12M	Pow. 1Y	Razem
Wpływy, w tym:	65	135	3	10 546	-	10 749
Kontrakty terminowe	9	12	3	-	-	24
Kontrakty forward	56	123	-	-	-	179
CFD	-	-	-	10 546	-	10 546
Wyływy, w tym:	102	241	-	513	-	856
Kontrakty terminowe	10	241	-	-	-	251
Kontrakty forward	92	-	-	-	-	92
CFD	-	-	-	513	-	513

31-12-2014	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6-12M	Pow. 1Y	Razem
Wpływy, w tym:	39	1 738	125	15 842	-	17 744
Kontrakty terminowe	-	1 738	125	85	-	1 948
Kontrakty forward	39	-	-	-	-	39
CFD	-	-	-	15 757	-	15 757
Wyływy, w tym:	1 162	1 122	102	150	-	2 536
Kontrakty terminowe	330	11	-	-	-	341
Kontrakty forward	832	1 111	102	85	-	2 130
CFD	-	-	-	65	-	65

Ryzyko płynności zobowiązań warunkowych

Zestawienie wymagalności zobowiązań warunkowych według terminów umownych na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku zaprezentowano w poniższych tabelach (wartości niezdykontowane):

31-12-2015	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6-12 M	1 – 5 Y	Pow. 5 Y	Razem
Zobowiązania warunkowe	2 839 384	-	-	-	-	-	2 839 384
Finansowe, w tym:	2 569 605	-	-	-	-	-	2 569 605
- otwarte linie kredytowe, w tym:	2 124 410	-	-	-	-	-	2 124 410
-odwołalne	1 794 721	-	-	-	-	-	1 794 721
-nieodwołalne	329 689	-	-	-	-	-	329 689
- otwarte akredytywy importowe	159 779	-	-	-	-	-	159 779
- promesy udzielenia kredytu, w tym:	285 416	-	-	-	-	-	285 416
-nieodwołalne	285 416	-	-	-	-	-	285 416
Gwarancje	256 744	-	-	-	-	-	256 744
Gwarantowanie emisji	13 035	-	-	-	-	-	13 035

31-12-2014	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6-12 M	1 – 5 Y	Pow. 5 Y	Razem
Zobowiązania warunkowe	2 823 463	-	-	-	-	-	2 823 463
Finansowe, w tym:	2 552 680	-	-	-	-	-	2 552 680
- otwarte linie kredytowe, w tym:	2 293 235	-	-	-	-	-	2 293 235
-odwołalne	1 885 517	-	-	-	-	-	1 885 517
-nieodwołalne	407 718	-	-	-	-	-	407 718
- otwarte akredytywy importowe	215 761	-	-	-	-	-	215 761
- promesy udzielenia kredytu, w tym:	43 684	-	-	-	-	-	43 684
-nieodwołalne	43 684	-	-	-	-	-	43 684
Gwarancje	245 948	-	-	-	-	-	245 948
Gwarantowanie emisji	24 835	-	-	-	-	-	24 835

Ryzyko płynności zobowiązań pozabilansowych

31-12-2015	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6-12 M	1 – 5 Y	Pow. 5 Y	Razem
Zobowiązania z tytułu zawartej umowy leasingu operacyjnego	112	224	322	461	929	-	2 048
Zobowiązania z tytułu umów czynszu	222	755	2 367	2 266	43 810	100 790	150 210
Zobowiązania z tytułu zakupu wartości niematerialnych	-	463	1 783	104	-	-	2 350

31-12-2014	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6-12 M	1 – 5 Y	Pow. 5 Y	Razem
Zobowiązania z tytułu zawartej umowy leasingu operacyjnego	106	211	317	634	1 466	-	2 734
Zobowiązania z tytułu umów czynszu	192	493	3 623	2 450	30 128	120 858	157 744
Zobowiązania z tytułu zakupu wartości niematerialnych	-	283	104	326	-	-	713

5.2.2. Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej jest rozumiane jako potencjalny negatywny wpływ zmian stóp procentowych na prognozowany wynik finansowy, wartość ekonomiczną kapitału własnego oraz wartość bieżącą posiadanych dłużnych papierów wartościowych. Ryzyko stopy procentowej jest przede wszystkim generowane w Banku, zarówno w księdze bankowej jak i handlowej.

Głównym celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej jest dążenie do stabilizacji i optymalizacji wyniku odsetkowego (WO), przy jednoczesnym ograniczeniu negatywnego wpływu zmian rynkowych stóp procentowych na wartość ekonomiczną kapitału własnego (WEK).

W tym celu Bank wykorzystuje dwa narzędzia: posiadany portfel inwestycyjny oraz transakcje pochodne, dokonywane w ramach rachunkowości zabezpieczeń. Budowany w księdze bankowej portfel inwestycyjny, powinien między innymi przyczyniać się do zabezpieczenia wyniku odsetkowego generowanego na kapitałach własnych Banku, jak również stabilnej części niewrażliwych na zmianę stopy procentowej osadów na rachunkach bieżących. Z drugiej strony portfel ten powoduje zmienność kapitału z aktualizacji wyceny.

Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń: (i) przepływów pieniężnych oraz (ii) wartości godziwej. Celem rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych jest zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych dla portfela kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu denominowanych w EUR, udzielonych do dnia rozpoczęcia powiązania zabezpieczającego. Zmiany wyceny transakcji zabezpieczających IRS są ujmowane w kapitale z aktualizacji wyceny (w części, w jakiej zabezpieczenie było efektywne). Celem rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej jest zabezpieczenie wartości godziwej obligacji Skarbu Państwa o stałym oprocentowaniu, stanowiących część portfela obligacji dostępnych do sprzedaży. Przeprowadzone transakcje zabezpieczające IRS ograniczają fluktuacje kapitału pod wpływem zmian stóp procentowych.

Proces monitorowania ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej jest wspierany przez dedykowany system informatyczny, za pomocą którego Bank w szczególności wyznacza / przeprowadza: (i) lukę przeszacowania (*repricing gap*), prezentującą wartości aktywów, pasywów i pozycji bilansowych wrażliwych na zmiany stóp procentowych w okresach wymagalności / zapadalności bądź przeszacowania, (ii) symulację wyniku odsetkowego – analizę dynamiczną, odzwierciedlającą projekcję WO w zadanych przedziałach czasowych, w oparciu o przyjęte scenariusze rozwoju Banku, jak również założenia odnośnie kształtowania się czynników rynkowych, (iii) symulację wartości bieżącej (*net present value, NPV*), prezentującą wartości zdyskontowane, według zadanych parametrów rynkowych, wszystkich przepływów pieniężnych; w oparciu o analizy NPV wyznaczone są miary BPV oraz WEK, (iv) szoki cenowe pod analizę ryzyka bazowego, których celem jest oszacowanie wpływu na wynik odsetkowy zróżnicowanej zmiany oprocentowania produktów, których oprocentowanie oparte jest o różne stawki bazowe, (v) analizę ryzyka krzywej dochodowości, której celem jest oszacowanie wpływu na wartość ekonomiczną kapitału własnego nierównoległych zmian kształtu krzywej dochodowości, (vi) analizę ryzyka opcji klienta, której celem jest oszacowanie wpływu na wynik finansowy Banku realizowanych przez klientów opcji wbudowanych w produkty odsetkowe oraz (vii) testy warunków skrajnych.

Wpływ zmiany stóp procentowych na wynik odsetkowy (zmiany o ± 100 p.b.) oraz na wartość ekonomiczną kapitału (zmiany o ± 200 p.b.) zostały przedstawione w poniższej tabeli.

(w tys. zł)	WEK		WO	
	- 200 p.b.	+ 200 p.b.	- 100 p.b.	+ 100 p.b.
31.12.2015	54 210	-52 502	-26 922	17 677
31.12.2014	149 738	-119 662	-12 875	13 628
Zmiana	-95 528	67 160	-14 047	4 049

Zarówno na koniec 2014 r. jak i na koniec 2015 r. powyższe miary znajdowały się w ramach limitów/wartości ostrzegawczych (15% funduszy własnych dla WEK oraz 10 % wyniku odsetkowego w planie finansowym dla WO). Zmiany wrażliwości wyniku odsetkowego oraz wartości ekonomicznej kapitału w 2015 roku wynikają m.in. ze sprzedaży części obligacji stałokuponowych, ustanowienia rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej, wzrostu średniego rezydualnego terminu wymagalności depozytów terminowych, a także przybliżania terminu wymagalności euroobligacji.

Zarówno na koniec 2014 r. jak i 2015 r. ryzyka opcji klienta, ryzyko bazowe oraz ryzyko krzywej dochodowości znajdowały się na bezpiecznym poziomie.

W procesie szacowania kapitału wewnętrznego Banku, uwzględnia się ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej. Na dzień 31 grudnia 2015 roku ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej było istotne, utworzono kapitał wewnętrzny w wysokości 52,5 mln zł (w wysokości WEK). Na dzień 31 grudnia 2014 roku przedmiotowe ryzyko również było istotne, utworzono kapitał wewnętrzny w wysokości 15,31 mln zł.

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze handlowej jest uzyskanie w tym obszarze działalności, zakładanego w planie finansowym wyniku finansowego, przy akceptowalnej ekspozycji Banku na przedmiotowe ryzyko oraz minimalizacja jego negatywnych skutków z tytułu posiadanych w księdze handlowej instrumentów wrażliwych na zmiany stóp procentowych.

W BOŚ S.A., w celu monitorowania ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej, wykorzystuje się: (i) model wartości zagrożonej (model VaR) wyznaczony dla poziomu ufności 99% w oparciu o dzienną zmienność stóp procentowych z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy, (ii) BPV (tzn. wrażliwość papierów wartościowych i instrumentów pochodnych generujących ryzyko stopy procentowej przy zmianie stóp procentowych o 1 p.b.), (iii) system limitów oraz (iv) testy warunków skrajnych.

Wartość VaR stopy procentowej w księdze handlowej oraz wpływ testu warunków skrajnych na portfel handlowy zmiany o ± 200 p.b., w okresach rocznych, kształtowała się następująco (podano wartość maksymalną, minimalną, średnią oraz na datę sprawozdawczą):

(w tys. zł)	VaR 10-dniowy				Testy warunków skrajnych ± 200 p.b. na datę
	średnia	max	Min	na datę	
31.12.2015	596	2 404	102	1 061	-6 325
31.12.2014	734	2 063	66	471	-3 578

W celu weryfikacji Bank, raz na miesiąc przeprowadza analizę back-testing, kalkulowaną poprzez porównanie maksymalnych strat, wyznaczonych z modelu VaR, z rzeczywistymi zyskami i stratami oraz z teoretycznymi zmianami wyniku, wynikającymi z rewaluacji pozycji. Wyniki back-testingu, w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach zarządczych.

System limitów w zakresie ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej obejmuje:

- 1) limit na VaR 10-dniowy,
- 2) limit BPV dla instrumentów generujących ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej, obowiązujący zarówno w ciągu dnia jak i na koniec dnia, osobno dla pozycji w papierach dłużnych i dla IRS,
- 3) limity maksymalnej dziennej, dwudniowej i ciągniętej miesięcznej straty na aktywach w portfelu handlowym.

Kalkulowanie i monitorowanie poziomu wykorzystania poszczególnych limitów jest przeprowadzane wg stanu na każdy dzień roboczy, a w odniesieniu do limitów BPV – również w ciągu dnia oraz systematycznie raportowane kadrze zarządzającej.

Bank, raz w miesiącu, przeprowadza analizę testów warunków skrajnych, badając kształtowanie się poziomu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej i handlowej w przypadku materializacji skrajnych zmian czynników ryzyka. W księdze bankowej badany jest przede wszystkim wpływ skrajnie niekorzystnych zmian:

- 1) stóp procentowych na: (i) wynik odsetkowy (WO), (ii) wartość ekonomiczną kapitału własnego (WEK), (iii) na portfel w księdze bankowej: papierów wartościowych w ramach rachunkowości zabezpieczeń, dłużnych papierów wartościowych, transakcji IRS oraz FX swap:
 - a. scenariusze równoległego przesunięcia krzywych stóp procentowych o ± 100 p.b. : ± 500 p.b.,
 - b. scenariusze spłaszczenia, wygięcia i wystromienia krzywych stóp procentowych
 - c. kursów walutowych na WO oraz WEK - scenariusze zmiany kursów walutowych o $\pm 5\%$ i o $\pm 20\%$,
- 2) stóp procentowych i kursów walutowych łącznie na WO oraz WEK – scenariusze łącznych zmian kursów walutowych o $\pm 10\%$ oraz stóp procentowych o ± 100 p.b.

W księdze handlowej badany jest wpływ skrajnie niekorzystnych zmian poziomu rynkowych stóp procentowych na wynik Banku oraz zmienności stóp procentowych w okresie 250 dni roboczych i korelacji pomiędzy zmiennościami stóp procentowych na poziom VaR zarówno za pomocą metody historycznej jak i parametrycznej.

W celu przeprowadzenia analizy wpływu warunków skrajnych Bank stosuje następujące scenariusze:

- 1) historyczne:
 - a. równoległe przesunięcia krzywych stóp procentowych (w tym grube ogony oraz spread),
 - b. wygięcie krzywych stóp procentowych,
 - c. zmiana nachylenia krzywych stóp procentowych,
- 2) parametryczne:
 - a. równoległe przesunięcia krzywych stóp procentowych,
 - b. wzrost zmienności stóp procentowych,
 - c. skrajnie niekorzystna zmiana korelacji stóp procentowych.

Scenariusze warunków testów warunków skrajnych są przeprowadzane również przy założeniu zmiany płynności rynku i braku możliwości zamknięcia pozycji.

Wyniki tej analizy pokazują, iż, przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji Banku w instrumentach wrażliwych na ryzyko stopy procentowej, działalność w portfelu zarówno bankowym jak i handlowym Banku utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

Wyniki przeprowadzanego monitoringu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej oraz w księdze handlowej, wraz z wynikami przeprowadzonych testów warunków skrajnych, w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz – w cyklach kwartalnych - dla Rady Nadzorczej Banku.

Zestawienie umownych dat zmiany oprocentowania (tzn. terminów płatności lub przeszacowywania w zależności, który termin jest wcześniejszy) dla pozycji bilansowych na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku prezentują poniższe tabele:

Luka przeszacowania

31-12-2015	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6 – 12 M	Pow. 1 Y	Wycena instrumentów pochodnych*\	Nieoprocentowane**\	Razem
Aktywa								
Kasa, środki w Banku Centralnym	576 178	-	-	-	-	-	38 719	614 897
Należności od innych banków	143 644	-	15 000	-	-	-	76	158 720
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	73 024	-	-	35	30 200	-	3 923	107 182
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	-	-	-	206 949	-	206 949
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	-	-	-	-	11 557	-	11 557
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	1 973 507	9 037 127	2 721 746	223 724	371 101	-	16 353	14 343 558
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, w tym:	2 906 875	135 277	479 650	150 750	1 198 485	-	129 501	5 000 538
- dostępne do sprzedaży	2 606 875	135 277	304 650	70 750	825 985	-	128 953	4 072 490
- utrzymywane do terminu zapadalności	300 000	-	175 000	80 000	372 500	-	548	928 048
Inne aktywa ***\	-	-	-	-	-	-	478 371	478 371
Aktywa razem	5 673 228	9 172 404	3 216 396	374 509	1 599 786	218 506	666 943	20 921 772

31-12-2015	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6 – 12 M	Pow. 1 Y	Wycena instrumentów pochodnych*\	Nieoprocentowane**\	Razem
Zobowiązania								
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	5	-	-	-	-	-	-	5
Zobowiązania wobec innych banków	54 442	110 364	51 294	-	-	-	304	216 404
Zobowiązania wobec klientów	3 645 069	8 271 183	3 137 271	611 924	222 880	-	79 836	15 968 163
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	-	-	-	152 291	-	152 291
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	-	-	-	-	37 621	-	37 621
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	-	326 000	1 945 375	-	-	-	46 814	2 318 189
Zobowiązania podporządkowane	150 000	183 000	252 500	-	-	-	14 461	599 961
Pozostałe zobowiązania *****\	-	-	-	-	-	-	160 582	160 582
Zobowiązania razem	3 849 516	8 890 547	5 386 440	611 924	222 880	189 912	301 997	19 453 216
Kapitał własny	9 267	18 208	27 475	54 076	981 238	-	378 292	1 468 556
Luka	1 814 445	263 649	-2 197 519	-291 491	395 668	28 594	-13 346	-

*\ kolumna prezentuje bilansową wycenę instrumentów pochodnych; profil ryzyka stopy procentowej związany z instrumentami pochodnymi przedstawiony został w tabeli „Pochodne instrumenty finansowe”

**\ kolumna prezentuje m.in. odsetki, kapitałowe papiery wartościowe, kredyty ze środków obcych;

***\ w tym: inwestycje w jednostkach zależnych i stowarzyszonych, wartości niematerialne, rzeczowe aktywa trwałe, aktywa z tytułu podatku dochodowego, inne aktywa

*****\ w tym: rezerwy, zobowiązania z tyt. bieżącego podatku dochodowego, pozostałe zobowiązania

Luka przeszacowania

31-12-2014	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6 – 12 M	Pow. 1 Y	Wycena instrumentów pochodnych*\	Nieoprocentowane**\	Razem
Aktywa								
Kasa, środki w Banku Centralnym	353 492	-	-	-	-	-	40 676	394 168
Należności od innych banków	321 431	5 209	15 000	-	-	-	5 323	346 963
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	40	184	30	-	-	-	9 842	10 096
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	-	-	-	214 877	-	214 877
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	-	-	-	-	21 823	-	21 823
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	2 085 776	7 028 016	2 546 796	265 743	539 512	-	23 578	12 489 421
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, w tym:	3 108 775	118 029	529 130	86 770	1 655 375	-	200 476	5 698 555
- dostępne do sprzedaży	2 968 775	118 029	314 130	86 770	1 027 875	-	192 650	4 708 229
- utrzymywane do terminu zapadalności	140 000	-	215 000	-	627 500	-	7 826	990 326
Inne aktywa ***\	-	-	-	-	-	-	496 006	496 006
Aktywa razem	5 869 514	7 151 438	3 090 956	352 513	2 194 887	236 700	775 901	19 671 909

31-12-2014	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6 – 12 M	Pow. 1 Y	Wycena instrumentów pochodnych*\	Nieoprocentowane**\	Razem
Zobowiązania								
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	38	-	-	-	-	-	-	38
Zobowiązania wobec innych banków	216 960	73 615	54 319	-	-	-	9 192	354 086
Zobowiązania wobec klientów	3 874 638	7 683 575	1 827 633	372 762	367 883	-	101 549	14 228 040
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	-	-	-	194 090	-	194 090
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	-	-	-	-	41 504	-	41 504
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	100 000	385 000	1 000 000	-	1 065 575	-	44 206	2 594 781
Zobowiązania podporządkowane	150 000	183 000	220 000	-	-	-	13 435	566 435
Pozostałe zobowiązania *****\	-	-	-	-	-	-	145 167	145 167
Zobowiązania razem	4 341 636	8 325 190	3 101 952	372 762	1 433 458	235 594	313 549	18 124 141
Kapitał własny	9 151	17 981	27 133	53 404	969 021	-	471 078	1 547 768
Luka	1 518 727	-1 191 733	-38 129	-73 653	-207 592	1 106	-8 726	-

*\ kolumna prezentuje bilansową wycenę instrumentów pochodnych; profil ryzyka stopy procentowej związany z instrumentami pochodnymi przedstawiony został w tabeli „Pochodne instrumenty finansowe”

**\ kolumna prezentuje m.in. odsetki, kapitałowe papiery wartościowe, kredyty ze środków obcych

***\ w tym: inwestycje w jednostkach zależnych i stowarzyszonych, wartości niematerialne, rzeczowe aktywa trwałe, aktywa z tytułu podatku dochodowego, inne aktywa

*****\ w tym: rezerwy, zobowiązania z tyt. bieżącego podatku dochodowego, pozostałe zobowiązania

Pochodne instrumenty finansowe

Poniższe tabele zawierają dekompozycję instrumentów pochodnych na instrumenty bazowe - w celu przedstawienia ich wrażliwości na zmiany stóp procentowych (wartości nominalne):

31-12-2015	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6-12M	Pow. 1Y	Razem
Aktywa						
FX forward	60 315	180 689	70 282	63 596	77 491	452 373
FX Spot	51 418	-	-	-	-	51 418
FX Swap	398 823	322 564	365 998	437 860	-	1 525 245
IRS	1 191 866	1 474 573	2 212 960	347 442	3 014 628	8 241 469
Kontrakty terminowe	-	1 982	8	32	-	2 022
Kontrakty forward	7 931	8 832	-	-	-	16 763
CFD	-	-	-	214 468	-	214 468
Razem	1 710 353	1 988 640	2 649 248	1 063 398	3 092 119	10 503 758
Pasywa						
FX forward	59 616	182 347	70 118	62 901	75 596	450 578
FX Spot	51 432	-	-	-	-	51 432
FX Swap	391 777	314 410	359 467	432 145	-	1 497 799
IRS	670 030	1 275 778	2 430 526	376 922	3 488 213	8 241 469
Kontrakty terminowe	3 995	8 823	52	4	-	12 874
Kontrakty forward	-	-	-	-	-	-
CFD	-	-	-	202 578	-	202 578
Razem	1 176 850	1 781 358	2 860 163	1 074 550	3 563 809	10 456 730
Saldo	533 503	207 282	-210 915	-11 152	-471 690	

31-12-2014	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6-12M	Pow. 1Y	Razem
Aktywa						
FX forward	223 834	17 407	284 771	215 615	-	741 627
FX Spot	65 011	-	-	-	-	65 011
FX Swap	416 233	375 032	257 299	483 730	-	1 532 294
IRS	370 398	489 262	1 097 645	1 304 686	4 979 078	8 241 069
Kontrakty terminowe	86	3 009	32	-	-	3 127
Kontrakty forward	907	48 232	2 110	2 760	-	54 009
CFD	-	-	-	297 061	-	297 061
Razem	1 076 469	932 942	1 641 857	2 303 852	4 979 078	10 934 198
Pasywa						
FX forward	221 664	17 571	282 840	215 029	-	737 104
FX Spot	64 943	-	-	-	-	64 943
FX Swap	419 024	379 386	258 862	484 250	-	1 541 522
IRS	162 897	391 262	1 187 016	1 326 682	5 173 212	8 241 069
Kontrakty terminowe	888	49 680	2 346	2 952	-	55 866
Kontrakty forward	59 697	-	-	-	-	59 697
CFD	-	-	-	253 315	-	253 315
Razem	929 113	837 899	1 731 064	2 282 228	5 173 212	10 953 516
Saldo	147 356	95 043	-89 207	21 624	-194 134	

Aktywa i zobowiązania finansowe o stałym i zmiennym oprocentowaniu na dzień 31 grudnia 2015 roku.

31-12-2015	O stałym oprocentowaniu	O zmiennym oprocentowaniu	Wycena instru- mentów pochod- nych*\	Nieopro- cento- wane**\	Razem
Aktywa					
Kasa, środki w Banku Centralnym	-	576 178	-	38 719	614 897
Należności od innych banków	19 499	139 145	-	76	158 720
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	30 235	73 024	-	3 923	107 182
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	206 949	-	206 949
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	-	11 557	-	11 557
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	365 389	13 961 816	-	16 353	14 343 558
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, w tym:	3 253 485	1 617 552	-	129 501	5 000 538
- dostępne do sprzedaży	2 625 985	1 317 552	-	128 953	4 072 490
- utrzymywane do terminu zapadalności	627 500	300 000	-	548	928 048
Inne aktywa ***\	-	-	-	478 371	478 371
Aktywa razem	3 668 608	16 367 715	218 506	666 943	20 921 772
Zobowiązania					
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	-	5	-	-	5
Zobowiązania wobec innych banków	108 308	107 792	-	304	216 404
Zobowiązania wobec klientów	9 477 211	6 411 116	-	79 836	15 968 163
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	152 291	-	152 291
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	-	37 621	-	37 621
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	1 135 375	1 136 000	-	46 814	2 318 189
Zobowiązania podporządkowane	-	585 500	-	14 461	599 961
Pozostałe zobowiązania ****\	-	-	-	160 582	160 582
Zobowiązania razem	10 720 894	8 240 413	189 912	301 997	19 453 216
Kapitał własny	-	1 090 264	-	378 292	1 468 556

*\ kolumna prezentuje bilansową wycenę instrumentów pochodnych; profil ryzyka stopy procentowej związany z instrumentami pochodnymi przedstawiony został w tabeli „Pochodne instrumenty finansowe”

**\ kolumna prezentuje m.in. odsetki, kapitałowe papiery wartościowe, wycenę bilansową instrumentów pochodnych, kredyty ze środków obcych; ujemna wartość w wierszu „Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu” wynika z różnicy pomiędzy wartością rynkową a nominalną obligacji w portfelu

***\ w tym: inwestycje w jednostkach zależnych i stowarzyszonych, wartości niematerialne, rzeczowe aktywa trwałe, aktywa z tytułu podatku dochodowego, inne aktywa

****\ w tym: rezerwy, zobowiązania z tyt. bieżącego podatku dochodowego, pozostałe zobowiązania

Aktywa i zobowiązania finansowe o stałym i zmiennym oprocentowaniu na dzień 31 grudnia 2014 roku.

31-12-2014	O stałym oprocentowaniu	O zmiennym oprocentowaniu	Wycena instru- mentów pochod- nych*\	Nieopro- cento- wane**\	Razem
Aktywa					
Kasa, środki w Banku Centralnym	-	353 492	-	40 676	394 168
Należności od innych banków	178 314	163 326	-	5 323	346 963
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	-	254	-	9 842	10 096
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	214 877	-	214 877
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	-	21 823	-	21 823
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	353 340	12 112 503	-	23 578	12 489 421
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, w tym:	3 920 375	1 577 704	-	200 476	5 698 555
- dostępne do sprzedaży	3 077 875	1 437 704	-	192 650	4 708 229
- utrzymywane do terminu zapadalności	842 500	140 000	-	7 826	990 326
Inne aktywa ***\	-	-	-	496 006	496 006
Aktywa razem	4 452 029	14 207 279	236 700	775 901	19 671 909
Zobowiązania					
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	-	38	-	-	38
Zobowiązania wobec innych banków	221 886	123 008	-	9 192	354 086
Zobowiązania wobec klientów	8 749 016	5 377 475	-	101 549	14 228 040
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	194 090	-	194 090
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	-	41 504	-	41 504
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	1 500 575	1 050 000	-	44 206	2 594 781
Zobowiązania podporządkowane	-	553 000	-	13 435	566 435
Pozostałe zobowiązania ****\	-	-	-	145 167	145 167
Zobowiązania razem	10 471 477	7 103 521	235 594	313 549	18 124 141
Kapitał własny	-	1 076 690	-	471 078	1 547 768

*\ kolumna prezentuje bilansową wycenę instrumentów pochodnych; profil ryzyka stopy procentowej związany z instrumentami pochodnymi przedstawiony został w tabeli „Pochodne instrumenty finansowe”

**\ kolumna prezentuje m.in. odsetki, kapitałowe papiery wartościowe, wycenę bilansową instrumentów pochodnych, kredyty ze środków obcych

***\ w tym: inwestycje w jednostkach zależnych i stowarzyszonych, wartości niematerialne, rzeczowe aktywa trwałe, aktywa z tytułu podatku dochodowego, inne aktywa

****\ w tym: rezerwy, zobowiązania z tyt. bieżącego podatku dochodowego, pozostałe zobowiązania

Rachunkowość zabezpieczeń

Przyjęte zasady rachunkowości zabezpieczeń

Bank prowadzi politykę rachunkowości zabezpieczeń, zgodnie z warunkami określonymi w międzynarodowych standardach rachunkowości. Rachunkowość zabezpieczeń jest integralnym elementem procesu zarządzania ryzykiem finansowym w BOŚ S.A. Zarządzanie ryzykiem finansowym odbywa się w ramach obowiązującego w Banku procesu zarządzania ryzykiem.

Zabezpieczanym ryzykiem jest ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej. Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych dla portfela kredytów hipotecznych denominowanych w EUR i rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej obligacji Skarbu Państwa o stałym oprocentowaniu. W momencie ustanowienia zabezpieczenia, Bank formalnie wyznacza i dokumentuje powiązania zabezpieczające oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia. Dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, zabezpieczanej pozycji lub transakcji, charakter zabezpieczanego ryzyka oraz sposób oceny efektywności instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej zabezpieczanej pozycji lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczanym ryzykiem

Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych

Bank, w okresie objętym zabezpieczeniem (tj. w okresie 5 lat), dokonuje zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych dla portfela kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu denominowanych w EUR, udzielonych do dnia rozpoczęcia powiązania zabezpieczającego (z kategorii kredytów normalnych i „pod obserwacją”), wydzielonym portfelem jednoznacznie określonych transakcji zabezpieczających IRS (Interest Rate Swap). Wartość portfela przyjęta do zabezpieczenia jest tożsama z nominałem zawartych transakcji zabezpieczających. Marża na kredytach hipotecznych jest wyłączona z rachunkowości zabezpieczeń. W dokonanych przez Bank transakcjach IRS, Bank płaci odsetki oparte o zmienną stopę (tj. opartą o 6-miesięczny EURIBOR), a otrzymuje odsetki oparte o stałą stopę. Obie płatności kuponów są rozliczane od kwoty nominalnej, na którą został zawarty IRS. Wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego wykazuje więc tendencję odwrotną niż wartość godziwa pozycji zabezpieczanej. Dzięki ustanowieniu powiązania zabezpieczającego, w rachunku zysków i strat uzyskiwany jest efekt wzajemnego kompensowania się zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej z tytułu zabezpieczanego ryzyka. Zabezpieczeniu podlega tylko jeden rodzaj ryzyka (tj. ryzyko zmienności stóp procentowych).

Nieefektywność zabezpieczenia ma miejsce tylko wtedy, gdy ponownie oszacowana wartość przepływów pieniężnych w danym przedziale czasowym jest niższa niż zabezpieczana wartość dotycząca danego przedziału czasowego. Oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce skuteczne w kompensowaniu zmian przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka. Efektywność zabezpieczenia jest na bieżąco oceniana w celu kontrolowania, czy jest wysoce efektywna we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zostało ustanowione. W trakcie okresu zabezpieczenia, Bank systematycznie dokonuje pomiarów efektywności powiązania zabezpieczającego. Efektywność zabezpieczenia jest weryfikowana poprzez zastosowanie prospektywnych i retrospektywnych testów efektywności. Test prospektywny przyjmuje postać testu wysokiego prawdopodobieństwa, który podlega również testowaniu wstecznemu. Test retrospektywny jest wykonywany w oparciu o metodę hipotetycznego derywatu, w ramach którego następuje porównanie zmiany wartości transakcji zabezpieczających oraz hipotetycznego derywatu. Testy są wykonywane z częstotliwością kwartalną.

Zmiana wartości godziwej instrumentów zabezpieczających wykazywana jest w kapitale z aktualizacji wyceny, w wielkości w jakiej zabezpieczenie jest efektywne. Nieefektywna część zabezpieczenia ujmowana jest w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy”. Efektywna część wyceny transakcji zabezpieczających jest klasyfikowana do rachunku zysków i strat do pozycji „Przychody odsetkowe” w okresach naliczania przychodów odsetkowych od zabezpieczanych kredytów.

Na dzień 31 grudnia 2015 r. w kapitale z aktualizacji wyceny zaewidencjonowana była kwota 5 190 tys. zł, dotycząca efektywnej części powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych. Część nieefektywna powiązania zabezpieczającego, wynikająca z niedopasowania w kompensowaniu zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego i pozycji

zabezpieczanej ujęta w rachunku zysków i strat według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. wyniosła -358 tys. zł.

Wartość godziwa instrumentów zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych

Wyszczególnienie	31-12-2015		31-12-2014	
	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość nominalna	wartość godziwa
Instrumenty zabezpieczające				
Intrest Rate Swap (IRS) – wycena dodatnia	426 150	4 832	426 230	15 130
Intrest Rate Swap (IRS) – wycena ujemna	-	-	-	-

Okresy, w których Bank oczekuje wystąpienia przepływów pieniężnych, będących przedmiotem zabezpieczenia w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych, a tym samym – ich wpływu na wynik finansowy zaprezentowano poniżej:

Oczekiwane terminy reklasyfikacji kwot ujętych na kapitale do rachunku wyników

31-12-2015	do 1 roku	1 – 3 lat	3 – 5 lat
Oczekiwane kwoty netto	5 190	-	-

31-12-2014	do 1 roku	1 – 3 lat	3 – 5 lat
Oczekiwane kwoty netto	4 045	11 085	-

Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej

Bank w okresie objętym zabezpieczeniem dokonuje zabezpieczenia zmienności wartości godziwej obligacji o stałym oprocentowaniu wynikające ze zmian rynkowych stóp procentowych. Pozycję zabezpieczaną stanowi część obligacji Skarbu Państwa utrzymywana w portfelu dostępnym do sprzedaży. Instrumentem zabezpieczającym są transakcje Interest Rate Swap (IRS), w których Bank dokonuje płatności w oparciu o stałą stopę procentową, a otrzymuje kupon oparty o zmienną stopę (6-miesięczny WIBOR). Dzięki ustanowieniu powiązania zabezpieczającego, w rachunku zysków i strat uzyskiwany jest efekt wzajemnego kompensowania się zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej z tytułu zabezpieczanego ryzyka. Zabezpieczeniu podlega tylko jeden rodzaj ryzyka (tj. ryzyko zmienności stóp procentowych). Spread pomiędzy kwotowaniami obligacji skarbowych i transakcji IRS zostaje wyłączony z zabezpieczenia.

Oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce skuteczne w kompensowaniu zmian wartości godziwej wynikających z zabezpieczanego ryzyka. Efektywność zabezpieczenia jest weryfikowana poprzez zastosowanie prospektywnych i retrospektywnych testów efektywności. Test prospektywny polega na analizie miary BPV pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego. Test retrospektywny jest wykonywany w oparciu o metodę bezpośredniej kompensaty, w ramach której następuje porównanie zmian wartości transakcji zabezpieczających oraz pozycji zabezpieczanej wynikających ze zmian zabezpieczanego czynnika ryzyka. Testy wykonywane są z częstotliwością kwartalną.

Zmiana wartości godziwej pozycji zabezpieczanej wynikająca ze zmian rynkowych stóp procentowych ujmowana jest w rachunku zysków i strat. Zmiany wartości godziwej obligacji, nie wynikające ze zmian zabezpieczanego czynnika ryzyka odnoszone są na kapitał z aktualizacji wyceny. Zmiany wyceny instrumentu zabezpieczającego ujmowane są w rachunku zysków i strat.

Wg stanu na 31.12.2015 r. Bank posiadał dwa powiązania zabezpieczające wartość godziwą – zabezpieczenie ustanowione w lipcu 2012 r. oraz zabezpieczenie ustanowione 20.10.2015 r. Zabezpieczenie ustanowione 20.10.2015 r. obejmuje 240 mln zł obligacji Skarbu Państwa DS0725 zapadających w lipcu 2025 roku.

Za rok zakończony dnia 31.12.2015 r. na rachunku zysków i strat zaksięgowano kwotę -2 577 tys. zł, wynikającą ze zmian wartości godziwej obligacji z tytułu ryzyka stopy procentowej oraz wartości godziwej transakcji IRS. Za rok zakończony na 31.12.2014 r. było to odpowiednio -3 641 tys. zł. W kapitale z aktualizacji wyceny zaewidencjonowana była kwota -16 241 tys. zł, (wg stanu na 31.12.2014 r. było to odpowiednio 272 tys. zł), stanowiąca sumę wpływu na kapitał obligacji objętych zabezpieczeniem w 2015 r. na moment jego ustanowienia (-11 345 tys. zł) oraz zmiany wartości godziwej obligacji wynikającej z niezabezpieczonej części ryzyka (spreadu pomiędzy kwotowaniami obligacji i transakcji IRS).

Wyszczególnienie	31-12-2015		31-12-2014	
	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość nominalna	wartość godziwa
Instrumenty zabezpieczające				
Interest Rate Swap (IRS) – wycena dodatnia	-	-	-	-
Interest Rate Swap (IRS) – wycena ujemna	536 000	33 455	278 000	38 869
Pozycja zabezpieczana				
Obligacje SP - wycena dodatnia	489 000	30 878	249 000	35 228
Obligacje SP - wycena ujemna	-	-	-	-
Łączny wpływ na wynik	-	-2 577	-	- 3 641

5.2.3. Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe rozumiane jako potencjalny negatywny wpływ zmian kursów walutowych na wynik finansowy Grupy. Ryzyko to jest generowane w Banku (w księdze handlowej) oraz w DM BOŚ S.A. (w księdze handlowej i niehandlowej).

Celem Banku w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym w księdze bankowej jest nieutrzymywanie otwartych indywidualnych pozycji. Ekspozycje walutowe, wynikające z działalności prowadzonej w ramach księgi bankowej, są systematycznie transferowane do Departamentu Skarbu tego samego dnia lub najpóźniej – następnego dnia roboczego.

Głównymi pozycjami walutowymi Banku są pozycje w PLN, USD, EUR i CHF.

Ryzyko walutowe w portfelu niehandlowym w DM BOŚ S.A. wynika z deponowania przez DM BOŚ S.A. środków pieniężnych w walutach obcych na rachunkach zagranicznych brokerów, którzy dokonują na zlecenie klientów DM BOŚ S.A. transakcji kupna i sprzedaży instrumentów finansowych na giełdach zagranicznych. Ryzyko walutowe w księdze niehandlowej implikują również pozycje związane z działalnością DM BOŚ S.A. prowadzoną w Oddziale w Republice Czeskiej, które nie stanowią pozycji zaliczonych do portfela handlowego. DM BOŚ S.A. posiada otwarte pozycje walutowe w USD, EUR i CZK w portfelu niehandlowym, a ryzyko walutowe w tym portfelu jest zarządzane w ramach limitu całkowitej pozycji walutowej dla księgi handlowej i niehandlowej łącznie.

W księdze handlowej ryzyko walutowe jest generowane zarówno w Banku, jak i w DM BOŚ S.A. Ryzyko walutowe w księdze handlowej dotyczyło przede wszystkim DM BOŚ S.A., w mniejszym stopniu Banku. Otwarte pozycje walutowe w księdze handlowej DM BOŚ S.A. wynikają ze świadczenia usług na rzecz klientów w zakresie obrotu instrumentami pochodnymi oraz z wykonywania czynności usługowych na rynku regulowanym.

W Grupie istnieje uspołniony system zarządzania ryzykiem walutowym, liczony odrębnie dla Banku i DM BOŚ S.A. Dla monitorowania ryzyka walutowego na otwartych pozycjach walutowych w księdze handlowej (bilansowych i pozabilansowych), podobnie jak w przypadku ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej, stosuje się: (i) model wartości zagrożonej (VaR) wyznaczony dla poziomu ufności 99% w oparciu o dzienną zmienność kursów walutowych z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy oraz system limitów wewnętrznych, (ii) system limitów oraz (iii) analizy testów warunków skrajnych.

Wartość VaR dla otwartych pozycji walutowych Banku, DM BOŚ S.A. oraz dla całej Grupy w okresach rocznych, w raz z wynikami testów warunków skrajnych dla Grupy kształtowała się następująco (podano wartość maksymalną, minimalną i średnią, na datę):

(w tys. zł)	VaR 10-dniowy						Testy warunków skrajnych Grupy wzrost/spadek kursów walutowych o 30% na datę
	Bank		DM		Grupa		
	średnia	max	min	na datę	na datę	na datę	
31.12.2015	139	703	4	111	4 713	4 789	-21 843
31.12.2014	199	716	6	65	1 514	1 544	-9 470

Bank, w celu weryfikacji modelu wartości zagrożonej, raz w miesiącu przeprowadza analizy back-testing, poprzez porównanie maksymalnych strat, wyznaczonych z modelu VaR z rzeczywistymi zyskami i stratami oraz z teoretycznymi zmianami wyniku wynikającymi z rewaluacji pozycji. Wyniki back-testingu, w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach zarządczych.

System limitów w zakresie ryzyka walutowego w księdze handlowej obejmuje:

- 1) limit na VaR 10-dniowy
- 2) limity kwotowe na pozycję całkowitą oraz na pozycje indywidualne dla głównych walut, obowiązujące zarówno w ciągu dnia jak i na koniec dnia,
- 3) limity straty dziennej i ciągniętej miesięcznej z tytułu transakcji wymiany walut.

Kontrola wykorzystania ww. limitów przeprowadzana jest każdego dnia roboczego, a w odniesieniu do limitów na pozycję całkowitą oraz na pozycje indywidualne dla głównych walut Banku również w ciągu dnia. Informacje o poziomie wykorzystania poszczególnych limitów są systematycznie raportowane kierownictwu BOŚ S.A.

Przeprowadzone analizy wskazują, że w badanym okresie ryzyko walutowe kształtowało się na umiarkowanym poziomie.

Bank, raz w miesiącu, przeprowadza analizę testów warunków skrajnych, badając kształtowanie się poziomu ryzyka walutowego w przypadku materializacji skrajnych zmian czynników ryzyka. Badany jest przede wszystkim wpływ skrajnie niekorzystnych zmian kursów walutowych w stosunku do PLN i kursów krzyżowych par walutowych EUR/USD i EUR/CHF na wynik z pozycji wymiany oraz zmian zmienności kursów walutowych w okresie 250 dni roboczych i korelacji pomiędzy zmiennościami kursów walutowych na poziom VaR, zarówno za pomocą metody historycznej jak i parametrycznej.

W celu przeprowadzenia analizy wpływu warunków skrajnych Bank stosuje następujące scenariusze:

- 1) historyczne:
 - a. historyczny wzrost/spadek kursów walutowych w stosunku do PLN (w tym grube ogony),
 - b. wzrost/spadek kursów krzyżowych EUR/CHF oraz EUR/USD.
- 2) parametryczne:
 - a. wzrost/spadek kursów walutowych w stosunku do PLN o 30%,
 - b. wzrost zmienności kursów walutowych,
 - c. skrajnie niekorzystna zmiana korelacji kursów walutowych.

Scenariusze warunków testów warunków skrajnych są przeprowadzane również przy założeniu zmiany płynności rynku i braku możliwości zamknięcia pozycji.

Wyniki analizy stress-testing pokazują, iż przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji, działalność Banku w zakresie ryzyka walutowego utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

Wyniki analizy ryzyka walutowego w księdze handlowej, wraz z wynikami testów warunków skrajnych w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz w cyklach kwartalnych - dla Rady Nadzorczej Banku.

Zestawienie otwartych pozycji walutowych na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku zaprezentowano w poniższych tabelach:

Ryzyko walutowe (wartości bilansowe netto)

31-12-2015	PLN	EUR	USD	CHF	Inne	Razem
Aktywa						
Kasa, środki w Banku Centralnym	600 648	11 711	1 334	541	663	614 897
Należności od innych banków	30 123	72 050	35 288	1 316	19 943	158 720
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	107 182	-	-	-	-	107 182
Pochodne instrumenty finansowe	206 668	281	-	-	-	206 949
Pochodne instrumenty zabezpieczające	4 832	6 725	-	-	-	11 557
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	10 651 144	2 127 299	188 986	1 376 129	-	14 343 558
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, w tym:	5 000 386	135	17	-	-	5 000 538
- dostępne do sprzedaży	4 072 338	135	17	-	-	4 072 490
- utrzymywane do terminu zapadalności	928 048	-	-	-	-	928 048
Inne aktywa	465 020	3 315	8 706	662	668	478 371
Aktywa razem	17 066 003	2 221 516	234 331	1 378 648	21 274	20 921 772
Pozycje pozabilansowe tworzące pozycję walutową		1 363 731	227 769	18 830	40 821	
Zobowiązania						
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	5	-	-	-	-	5
Zobowiązania wobec innych banków	95 327	72 779	-	48 298	-	216 404
Zobowiązania wobec klientów	13 824 693	2 000 253	103 388	6 027	33 802	15 968 163
Pochodne instrumenty finansowe	152 146	145	-	-	-	152 291
Pochodne instrumenty zabezpieczające	37 621	-	-	-	-	37 621
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	1 211 566	1 106 623	-	-	-	2 318 189
Zobowiązania podporządkowane	599 961	-	-	-	-	599 961
Rezerwy	18 611	604	46	-	-	19 261
Pozostałe zobowiązania	129 382	9 462	1 667	468	342	141 321
Zobowiązania razem	16 069 312	3 189 866	105 101	54 793	34 144	19 453 216
Pozycje pozabilansowe tworzące pozycję walutową		357 361	291 408	1 337 477	68 076	
Bilansowa pozycja netto		-968 350	129 229	1 323 855	-12 870	
Pozabilansowa pozycja netto		1 006 370	-63 639	-1 318 647	-27 255	
Otwarta pozycja walutowa Grupy		38 020	65 590	5 208	-40 125	

Ryzyko walutowe (wartości bilansowe netto)

31-12-2014	PLN	EUR	USD	CHF	Inne	Razem
Aktywa						
Kasa, środki w Banku Centralnym	384 832	6 206	1 418	767	945	394 168
Należności od innych banków	199 948	96 093	41 316	330	9 276	346 963
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	10 096	-	-	-	-	10 096
Pochodne instrumenty finansowe	214 782	95	-	-	-	214 877
Pochodne instrumenty zabezpieczające	15 130	6 693	-	-	-	21 823
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	9 046 191	2 011 399	91 289	1 340 541	1	12 489 421
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, w tym:	5 698 511	3	41	-	-	5 698 555
- dostępne do sprzedaży	4 708 185	3	41	-	-	4 708 229
- utrzymywane do terminu zapadalności	990 326	-	-	-	-	990 326
Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych	-	-	-	-	-	-
Inne aktywa	492 342	1 002	530	344	1 788	496 006
Aktywa razem	16 061 832	2 121 491	134 594	1 341 982	12 010	19 671 909
Pozycje pozabilansowe tworzące pozycję walutową		1 611 105	253 070	108 213	68 888	
Zobowiązania						
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	38	-	-	-	-	38
Zobowiązania wobec innych banków	202 074	97 686	-	54 326	-	354 086
Zobowiązania wobec klientów	12 276 279	1 848 201	63 068	3 971	36 521	14 228 040
Pochodne instrumenty finansowe	194 045	45	-	-	-	194 090
Pochodne instrumenty zabezpieczające	41 504	-	-	-	-	41 504
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	1 487 837	1 106 944	-	-	-	2 594 781
Zobowiązania podporządkowane	566 435	-	-	-	-	566 435
Rezerwy	9 285	598	19	-	-	9 902
Pozostałe zobowiązania	124 645	6 738	3 233	-	649	135 265
Zobowiązania razem	14 902 142	3 060 212	66 320	58 297	37 170	18 124 141
Pozycje pozabilansowe tworzące pozycję walutową		709 646	284 245	1 362 152	39 517	
Bilansowa pozycja netto		-938 721	68 274	1 283 685	-25 160	
Pozabilansowa pozycja netto		901 459	-31 175	-1 253 939	29 371	

Walutowa pozycja pozabilansowa wynika przede wszystkim z zawartych transakcji fx swap, które są używane przez Bank do pokrycia niedopasowania płynnościowego w walutach obcych.

5.2.4. Ryzyko cen instrumentów finansowych i towarów

Ryzyko to występuje głównie w działalności DM BOŚ S.A. i wynika z wpływu zmian cen instrumentów finansowych i towarów na wartość kapitału i na wynik finansowy.

Transakcje na instrumentach finansowych realizowane na rachunek DM BOŚ S.A. dotyczą działalności DM BOŚ S.A. jako animatora rynku i w przeważającej większości przypadków są zamykane na koniec dnia. Istotne zaangażowanie w instrumenty finansowe występuje jedynie w przypadku otwieranych przez DM BOŚ S.A. transakcji arbitrażowych, w ramach krótkiej sprzedaży oraz w funkcji animatora emitenta. Transakcje arbitrażowe polegają na wykorzystaniu tymczasowej nierównowagi cen pomiędzy dwoma rynkami (głównie pomiędzy kontraktami terminowymi na indeks WIG20 oraz cenami akcji spółek wchodzących w skład tego indeksu). Transakcje arbitrażowe na kontrakty walutowe są zawierane na GPW oraz w Saxo Banku. Transakcje krótkiej sprzedaży są realizowane z wykorzystaniem pożyczonych papierów wartościowych od belgijskiego Banku KBC i zabezpieczeniu tej pożyczki przeciwstawną pozycją w instrumencie pochodnym notowanym na GPW (akcyjny kontrakt futures). Ryzyko to jest ograniczane poprzez całkowite limity zaangażowania, zarówno w odniesieniu do transakcji zabezpieczonych, jak i niezabezpieczonych.

W DM BOŚ S.A. na dzień 31 grudnia 2015 r. wykorzystanie limitu zaangażowania w transakcje arbitrażowe wynosiło 10%, natomiast limitu w transakcje niezabezpieczone wynosiło 65% (wg stanu na 31 grudnia 2014 r. wykorzystanie ww. limitów wynosiło odpowiednio: 29,55% i 75,61%).

Ryzyko towarów występuje głównie w ramach działalności na pozagiełdowym rynku OTC, dla transakcji zawieranych z klientami DM BOŚ i transakcji zabezpieczających dokonywanych w SaxoBank, X-Trade Brokers DM i BGŻ BNP Paribas.

Dodatkowo w DM BOŚ S.A. istnieje hierarchiczna struktura limitów ryzyka rynkowego, składająca się z:

- 1) całkowitego limitu ryzyka rynkowego, stanowiącego limit wartości zagrożonej dla całości działalności DM BOŚ S.A. oraz limit wolumenowy wyłącznie w zakresie instrumentów rynku obrotu towarowego,
- 2) poziomu strukturalnego limitu ryzyka rynkowego, w skład którego wchodzi limity straty w ujęciu narastającym, całkowitej pozycji walutowej, limity wartości zagrożonej dla poszczególnych linii biznesowych oraz limit produktowy,
- 3) poziomu operacyjnego, do którego zaliczono limity wartości zagrożonej dla poszczególnych segmentów w ramach linii biznesowych DM BOŚ S.A., odpowiedzialnych za powstanie ryzyka rynkowego oraz limity pozycji w układzie geograficznym.

5.3. Zarządzanie kapitałem

5.3.1. Cele, polityka i procesy zarządzania kapitałem.

W zakresie adekwatności kapitałowej konsolidacja Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. została przeprowadzona z uwzględnieniem zasad dotyczących konsolidacji ostrożnościowej zgodnie z zapisami CRR.

W funduszach własnych Grupy dominuje kapitał podstawowy Tier 1.

Fundusze własne Grupy na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku, zgodnie z obowiązującymi na te daty przepisami, przedstawiają się następująco:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Fundusze własne	1 757 308	1 797 257
Kapitał Tier I (fundusze podstawowe)	1 325 806	1 339 771
Kapitał Tier II (fundusze uzupełniające)	431 502	457 486

Wartość funduszy własnych została wyznaczona zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zwanym dalej CRR, obowiązującym od 1 stycznia 2014 roku.

Celem ograniczania ryzyka spadku współczynników kapitałowych Grupa monitoruje kształtowanie się skali i struktury działalności Grupy oraz czynników mogących mieć wpływ na obniżenie się poziomu funduszy własnych Grupy.

Zgodnie z art. 128 ust. 1 Prawa bankowego, Grupa jest zobowiązana utrzymywać sumę funduszy własnych na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości:

- wartość wynikająca ze spełnienia wymogów w zakresie funduszy własnych o których mowa w art. 92 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku (CRR),
- oszacowana przez Grupę kwota, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Grupy oraz zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka (kapitał wewnętrzny).

Grupa z częstotliwością kwartalną szacuje kapitał wewnętrzny na pokrycie

1) ryzyk I filara:

- dla ryzyka kredytowego w oparciu o model wewnętrzny bazujący na nieoczekiwanej stracie kredytowej i wymogi regulacyjne,
- dla poszczególnych rodzajów ryzyka wchodzących w skład grupy ryzyka rynkowego - w oparciu o wymogi regulacyjne,
- dla ryzyka operacyjnego - w oparciu o model wewnętrzny bazujący na uproszczonej metodzie zaawansowanego pomiaru z wykorzystaniem podejścia Loss Distribution Approach (LDA),

2) ryzyk II filara dla ryzyk, których poziom został oceniony jako istotny.

Poziom kapitału wewnętrznego kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Kapitał wewnętrzny	1 463 193	1 279 746

5.3.2. Kalkulacja wymogu kapitałowego

Grupa Kapitałowa Banku Ochrony Środowiska S.A. wyznacza wymogi w zakresie funduszy własnych zgodnie z obowiązującym od 1 stycznia 2014 roku Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (CRR).

Całkowity wymóg w zakresie funduszy własnych stanowiący sumę wymogów z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Całkowity wymóg w zakresie funduszy własnych, w tym:	1 162 140	1 024 738
- wymóg z tytułu ryzyka kredytowego i ryzyka kredytowego kontrahenta	1 068 588	935 883
- wymóg z tytułu ryzyka rynkowego	21 820	19 044
- wymóg z tytułu ryzyka operacyjnego	66 279	64 425
- wymóg z tytułu ryzyka korekty wyceny kredytowej	5 453	5 386

5.3.3. Deklaracja zgodności z wymogami w zakresie adekwatności kapitałowej.

Zgodnie z art. 92 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku (CRR), Grupa jest zobowiązana utrzymywać łączny współczynnik kapitałowy na poziomie co najmniej 8 %. Współczynnik kapitału Tier I i współczynnik kapitału podstawowego Tier I powinny wynosić odpowiednio co najmniej 6 % i 4,5 %.

Poziom współczynników kapitałowych Grupy kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Łączny współczynnik kapitałowy	12,10%	14,03%
Współczynnik kapitału Tier I	9,13%	10,46%

W 2006 roku, w toku postępowania administracyjnego związanego z uzyskaniem przez NFOŚiGW zezwolenia na wykonywanie prawa głosu z akcji Banku, NFOŚiGW zobowiązał się wobec KNF do utrzymania współczynnika wypłacalności Banku na poziomie co najmniej 12%. Postępowanie administracyjne, na potrzeby którego NFOŚiGW zaciągnął wobec KNF zobowiązanie, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, było prowadzone w związku z odkupieniem przez NFOŚiGW akcji Banku posiadanych przez Skandinaviska Enskilda Banken. Bank uwzględnia potrzeby kapitałowe wynikające ze zobowiązania nałożonego przez KNF w planach finansowych oraz strategii Banku.

Wg stanu na 31.12.2015 r. oraz 31.12.2014 r. Grupa spełniała wymogi nadzorcze w zakresie adekwatności kapitałowej.

W celu spełnienia wymogu bufora zabezpieczającego obowiązującego od dnia 1 stycznia 2016 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Ochrony Środowiska S.A. podjęło w dniu 15 lutego 2016 r. Uchwałę w sprawie zatwierdzenia Harmonogramu podwyższenia kapitału zakładowego Banku Ochrony Środowiska S.A. Jednocześnie, w związku z brakiem spełnienia wymogu bufora zabezpieczającego od dnia 1 stycznia 2016 r. Bank wypełnił obowiązek wynikający z art. 60 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (Dz. U. poz. 1513) i złożył w KNF w dniu 8 stycznia 2016 r. Plan ochrony kapitału, zakładający jego spełnienie przez Bank do końca I półrocza 2016 r.

6. Wynik z tytułu odsetek

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze z tytułu:		
Kredytów i pożyczek, w tym od:	510 525	548 722
- Banków	2 242	1 548
- Klientów	508 283	547 174
- korporacyjnych	263 279	196 774
- detalicznych	167 313	243 820
- finansów publicznych	77 689	109 372
- pozostałych	2	1
Instrumentów finansowych, w tym:	146 636	190 662
- dostępnych do sprzedaży	94 201	128 458
- utrzymywanych do terminu zapadalności	42 482	48 237
- przeznaczonych do obrotu	9 953	13 967
Transakcje zabezpieczające	2 751	4 051
Razem	659 912	746 228

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Koszty odsetek i podobne koszty z tytułu:		
Lokat przyjętych, depozytów i rachunków bankowych, w tym od:	256 454	288 515
- Banków	3 524	3 718
- Klientów	252 930	284 797
- korporacyjnych	84 626	112 799
- detalicznych	149 327	134 704
- finansów publicznych	18 430	24 325
- funduszy ekologicznych	547	12 920
- pozostałych	-	49
Kredytów i pożyczek, w tym od:	6 049	11 375
- Banków	848	1 247
- Klientów	5 201	10 128
Środków funduszy z przeznaczeniem na kredyty	1 791	7 380
Instrumentów finansowych- dłużne papiery własnej emisji	134 207	149 516
Razem	398 501	456 786

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Przychody odsetkowe wyliczone metodą efektywnej stopy procentowej w odniesieniu do aktywów finansowych, które nie są wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	647 208	728 210
Koszty odsetkowe wyliczone metodą efektywnej stopy procentowej w odniesieniu do zobowiązań finansowych, które nie są wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	398 501	456 786
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze dotyczące aktywów finansowych objętych rezerwą z tytułu utraty wartości	43 377	51 309

7. Wynik z tytułu opłat i prowizji

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Przychody z tytułu opłat i prowizji		
Prowizje od kredytów	30 759	27 953
Prowizje od gwarancji i akredytywy	7 613	6 828
Opłaty związane z zarządzaniem portfelem oraz pozostałe opłaty związane z zarządzaniem	498	-
Opłaty z tytułu operacji papierami wartościowymi	56 984	41 949
Opłaty za obsługę rachunków klientów, inne operacje rozliczeniowe w obrocie krajowym i zagranicznym	47 391	55 939
Pozostałe opłaty	3	598
Razem	143 248	133 267
Koszty z tytułu opłat i prowizji		
Opłaty z działalności maklerskiej	18 475	15 722
Opłaty z tytułu kart płatniczych	5 660	6 861
Prowizje płacone innym bankom w obrocie gotówkowym	517	610
Opłaty od rachunków bieżących	2 804	4 637
Opłaty z tytułu świadczonych usług przez Euronet	677	620
Prowizje z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek	1 665	648
Pozostałe opłaty	725	1 157
Razem	30 523	30 255

Łączna wartość przychodów z działalności powierniczej w roku 2015 wyniosła 1 057 tys. zł, a w roku 2014 wyniosła 755 tys. zł.

8. Wynik na działalności handlowej

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	1 489	1 622
- wynik na sprzedaży	2 563	1 317
- wynik z tyt. wyceny do wartości godziwej	-1 074	305
Pochodne instrumenty finansowe	50 830	76 406
- wynik z tyt. realizacji kontraktu	28 800	59 629
- wynik z tyt. wyceny do wartości godziwej	22 030	16 777
Razem	52 319	78 028

9. Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Wynik na sprzedaży aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, w tym:	17 781	34 930
- zyski	20 628	35 222
- straty	-2 847	-292

10. Wynik z pozycji wymiany

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Wynik z tytułu operacji wyceny zrealizowany	61 842	48 361
Wynik z tytułu operacji wyceny niezrealizowany	-26 142	-23 886
Razem	35 700	24 475

11. Pozostałe przychody operacyjne

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Z tytułu sprzedaży lub likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych	6 660	1 460
Rozwiązanie rezerw na przyszłe zobowiązania, w tym:	2 405	3 030
- rezerwy na zobowiązania i roszczenia	1 196	1 917
- pozostałe rezerwy	1 209	1 113
Przychody z tytułu zwrotu kosztów windykacji należności	632	465
Przychody od sprzedaży towarów i usług	7 916	4 253
Korekta odsetek od zerwanych depozytów z lat ubiegłych	271	164
Przychody z tytułu odzyskanych należności przedawnionych, umorzonych i nieściągalnych	329	1 311
Przychody z tytułu odszkodowań, kar i grzywien	93	50
Pozostałe	2 915	3 495
Razem	21 221	14 228

12. Pozostałe koszty operacyjne

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Likwidacja środków trwałych, wartości niematerialnych	814	2 246
Przekazane darowizny	1 450	1 457
Utworzenie rezerw na przyszłe zobowiązania, w tym:	3 409	2 365
- rezerwa na zobowiązania i roszczenia	2 778	1 520
- pozostałe rezerwy	631	845
Koszty windykacji należności	1 978	2 602
Koszty utrzymania i administracji wynajmowanych lokali własnych	912	1 378
Korekta odsetek i prowizji od kredytów z lat ubiegłych	4 577	8 552
Koszty z tytułu odszkodowań, kar i grzywien	4 425	499
Koszty błędnych transakcji maklerskich	87	262
Pozostałe	1 123	947
Razem	18 775	20 308

13. Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży (dotworzenie)	-	-4 019
Kredytów i pożyczek udzielonych innym bankom (dotworzenie/rozwiązanie), w tym:	-4 530	443
- na należności bilansowe	-4 531	445
- na zobowiązania pozabilansowe	1	-2
Kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz zobowiązań pozabilansowych, w tym:	-109 608	-64 626
na należności bilansowe (dotworzenie):	-109 243	-65 265
Kredyty udzielone klientom detalicznym	-53 724	-44 738
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	-55 681	-20 854
Kredyty udzielone finansom publicznym	162	327
na zobowiązania pozabilansowe (dotworzenie/rozwiązanie):	-365	639
Kredyty udzielone klientom detalicznym	-347	-139
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	-19	774
Kredyty udzielone finansom publicznym	1	4
Razem	-114 138	-68 202

Wynik odpisów kredytów i pożyczek klientów na należności bilansowe:

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Wycena indywidualna	-59 896	-40 535
Wycena grupowa	-49 347	-24 730
Razem	-109 243	-65 265

14. Ogólne koszty administracyjne

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Świadczenia pracownicze (Nota 15)	176 183	181 022
Koszty administracyjne, w tym:	202 364	147 055
- koszty rzeczowe	124 880	122 013
- podatki i opłaty	4 975	4 542
- składka i wpłaty na BFG*\	58 022	15 167
- składka i wpłaty na KNF	2 041	1 972
- Fundusz Wsparcia Kredytobiorców**\	9 028	-
- pozostałe	3 418	3 361
Amortyzacja, w tym:	52 534	49 133
- od środków trwałych	22 584	22 365
- od wartości niematerialnych	29 950	26 768
Razem	431 081	377 210

*\Zgodnie z uchwałą Zarządu BFG nr 87/DGD/2015 Bank dokonał w 2015 r. obowiązkowej wpłaty na rzecz BFG przeznaczonej na wypłatę środków gwarantowanych deponentom Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w wysokości 28 177 tys. zł.

**\Bank utworzył rezerwę na składkę ustaloną przez Radę Funduszu Wsparcia Kredytobiorców na podstawie art. 25 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy (Dz. U. z 2015 r. poz. 1925).

15. Świadczenia pracownicze

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Wynagrodzenia	148 022	152 935
Składki na ubezpieczenia społeczne	28 152	28 087
Razem	176 174	181 022

Grupa nie finansuje świadczeń emerytalnych opartych na programach określonych świadczeń za wyjątkiem statutowo obowiązujących odpraw emerytalnych.

W saldzie wynagrodzeń znajdują się koszty:

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
odpraw emerytalnych	861	575
nagród jubileuszowych	-	3

16. Obciążenia podatkowe

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Podatek bieżący	-3 058	-15 589
Podatek odroczony*\	8 791	-386
Razem	5 733	-15 975

Strata/Zysk brutto	-56 851	81 542
Podatek dochodowy według stawki 19 %	10 802	-15 493
Trwale różnice pomiędzy wynikiem brutto a podstawą opodatkowania:	-5 002	-482
a) zmniejszające:	3 293	4 419
- otrzymane dywidendy	1 003	863
- rozwiązane odpisy aktualizujące należności	1 537	1 948
- pozostałe	753	1 608
b) zwiększające:	-8 865	-7 149
z tego :		
- utworzone odpisy aktualizujące należności	-3 574	-3 323
- pozostałe	-5 291	-3 826
Odliczenia od dochodu	570	2 248
- darowizny	44	274
- nowe technologie	526	1 974
Obciążenia podatkowe dotyczące wyniku finansowego roku bieżącego	5 800	-15 975
Zwiększenie obciążeń podatkowych w związku z korektami lat ubiegłych	-67	-
Ogółem obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	5 733	-15 975
Efektywna stawka podatkowa	10%	20%

*\ więcej informacji na temat odroczonego podatku dochodowego przedstawiono w nocie 31

Zmiana stanu podatku odroczonego w okresie

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Stan na początek okresu	28 510	30 637
- zmiana stanu ujemnych różnic przejściowych	4 681	34 279
- zmiana stanu dodatnich różnic przejściowych	12 344	-36 406
- razem zmiana stanu w tym:	17 025	-2 127
- zmiana stanu na kapitale z aktualizacji wyceny	8 234	-1 741
- zmiana stanu odniesiona na rachunek zysków i strat	8 791	-386
Stan na koniec okresu (nota 31)	45 535	28 510

17. Strata/Zysk przypadająca na jedną akcję

Podstawową stratę/zysk przypadającą na jedną akcję wylicza się jako iloraz straty/zysku przypadającej na akcjonariuszy Banku oraz średniej ważonej liczby akcji zwykłych w trakcie roku.

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Strata/Zysk netto	-51 118	65 567
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w tysiącach)	22 843	22 842
Podstawowa strata/zysk na akcję (wyrażony w zł, gr)	-2,24	2,87

Strata/Zysk rozwodniona na akcję jest równy stracie/zyskowi podstawowemu na akcję w prezentowanych okresach.

Niezrealizowane warianty nie wpływają na rozwodnienie straty/zysku na jedną akcję w prezentowanych okresach. W przyszłości, po spełnieniu określonych warunków mogą mieć wpływ na rozwodnienie średniej ważonej liczby akcji (Nota 39).

18. Kasa, środki w Banku Centralnym

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Środki pieniężne w kasie	38 720	40 676
Środki w Banku Centralnym w tym:	576 177	353 492
- środki o ograniczonej możliwości dysponowania	514 209	476 572
Razem	614 897	394 168

19. Należności od innych banków

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Lokaty w innych bankach, ujęte w ekwiwalentach środków pieniężnych (nota 39)	36 834	14 870
Lokaty w innych bankach poniżej 3-mcy (środki pieniężne klientów Domu Maklerskiego BOŚ S.A.)	7 669	78 314
Kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	2 371	4 001
Należności z tytułu zabezpieczeń instrumentów pochodnych	99 141	127 257
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	-	107 516
Minus: odpisy aktualizujące należności od innych banków (bank ukraiński)	-2 370	-74
Razem	143 645	331 884
Papiery dłużne zaklasyfikowane do portfela pożyczek i należności	15 075	15 079
Razem	158 720	346 963

Należności od innych banków wg terminów zapadalności

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- do 1 miesiąca	143 645	327 963
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	473
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	75	552
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	-	947
- powyżej 1 roku do 5 lat	-	2 028
- powyżej 5 lat	15 000	15 000
Razem	158 720	346 963

20. Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Dłużne papiery wartościowe	99 470	254
- obligacje Skarbu Państwa	99 206	-
- obligacje korporacyjne	264	254
Kapitałowe papiery wartościowe	7 712	9 842
- notowane	7 665	7 930
- nienotowane	47	1 912
Razem	107 182	10 096

Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu wg terminów zapadalności

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- do 1 miesiąca	7 712	7 964
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	220
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	164	1 912
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	100	-
- powyżej 1 roku do 5 lat	9 807	-
- powyżej 5 lat	89 399	-
Razem	107 182	10 096

21. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Wyszczególnienie	Kredyty i pożyczki brutto	31-12-2015 Minus: odpisy aktualizujące	Kredyty i pożyczki netto	Kredyty i pożyczki brutto	31-12-2014 Minus: odpisy aktualizujące	Kredyty i pożyczki netto
Kredyty udzielone klientom detalicznym	4 976 753	188 348	4 788 405	4 842 160	158 386	4 683 774
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	7 568 824	191 330	7 377 494	5 376 628	155 856	5 220 772
Kredyty udzielone finansom publicznym	2 177 808	159	2 177 649	2 586 628	1 766	2 584 862
Kredyty udzielone pozostałym klientom	-	-	-	2	-	2
Razem	14 723 385	379 837	14 343 548	12 805 418	316 008	12 489 410
Pozostałe należności	10	-	10	11	-	11
Razem	14 723 395	379 837	14 343 558	12 805 429	316 008	12 489 421

W kredytach i pożyczkach udzielonych klientom znajdują się kredyty preferencyjne z dopłatami do odsetek od NFOŚiGW i WFOŚiGW, które w prezentowanych okresach wynoszą:

	31-12-2015	31-12-2014
	336 795	404 552

Dopłaty do odsetek w 2015 roku wynosiły średnio 1,1 - 1,2 stopy redyskonta weksli natomiast w 2014 roku wynosiły średnio 0,8 – 0,9 stopy redyskonta weksli.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wg terminów zapadalności

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- do 1 miesiąca	282 306	128 196
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	768 593	285 620
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	616 176	487 007
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	991 534	1 079 991
- powyżej 1 roku do 5 lat	5 186 668	4 569 429
- powyżej 5 lat	6 498 281	5 939 178
Razem	14 343 558	12 489 421

Zmiany stanu odpisów aktualizujących na utratę wartości kredytów i pożyczek

Wyszczególnienie	Kredyty udzielone klientom detalicznym	Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	Kredyty udzielone finansom publicznym	Razem
Stan na początek okresu 01-01-2015	158 386	155 856	1 766	316 008
Zwiększenie odpisów aktualizujących na utratę wartości	191 390	154 542	28	345 960
Zmniejszenie odpisów aktualizujących na utratę wartości	-137 666	-98 861	-190	-236 717
Kredyty odpisane w ciągu roku jako nieściągalne w tym:	-23 762	-20 180	-1 445	-45 387
-Zbycie wierzytelności funduszom sekurytyzacyjnym	-22 232	-19 460	-2	-41 694
Inne zmniejszenia	-	-27	-	-27
Stan na koniec okresu 31-12-2015	188 348	191 330	159	379 837
Stan na początek okresu 01-01-2014	128 974	173 524	2 096	304 594
Zwiększenie odpisów aktualizujących na utratę wartości	210 417	144 792	373	355 582
Zmniejszenie odpisów aktualizujących na utratę wartości	-165 679	-123 938	-700	-290 317
Kredyty odpisane w ciągu roku jako nieściągalne w tym:	-15 326	-21 479	-3	-36 808
-Kredyty spisane - przeniesione do pozabilansu	-475	-13 104	-	-13 579
-Zbycie wierzytelności funduszom sekurytyzacyjnym	-2 618	-4 989	-	-7 607
Zmniejszenie z tytułu konwersji wierzytelności kredytowych na akcje	-	-17 035	-	-17 035
Inne zmniejszenia	-	-8	-	-8
Stan na koniec okresu 31-12-2014	158 386	155 856	1 766	316 008

22. Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe

Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe dostępne do sprzedaży

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Dłużne papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej:	3 994 075	4 633 537
Skarbu Państwa	1 587 038	2 009 770
NBP - ujęte w ekwiwalentach środków pieniężnych (Nota 40)	1 799 401	2 049 773
Banków	76 400	79 608
Finansów publicznych	474 026	494 386
Pomocnicze instytucje finansowe	57 210	-
Kapitałowe papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej:	78 415	74 692
- notowane	43 196	39 565
- nienotowane	35 219	35 127*\
Razem	4 072 490	4 708 229

*\ w tym papiery o wartości 50 tys. zł wyceniane po koszcie nabycia

Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Dłużne papiery wartościowe – według zamortyzowanego kosztu:		
Skarbu Państwa	928 048	990 326
Razem	928 048	990 326
Razem inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	5 000 538	5 698 555

Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe dostępne do sprzedaży wg terminów zapadalności

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- do 1 miesiąca	1 818 154	2 071 310
- powyżej 1 miesiący do 3 miesięcy	1 736	4 680
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	23 627	6 824
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	43 123	26 032
- powyżej 1 roku do 5 lat	972 389	1 061 879
- powyżej 5 lat	1 155 479	1 479 654
- z nieokreślonym terminem zapadalności	57 982	57 850
Razem	4 072 490	4 708 229

Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności wg terminów zapadalności

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- do 1 miesiąca	12 430	19 894
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	174 640	215 164
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	79 512	-
- powyżej 1 roku do 5 lat	243 252	355 079
- powyżej 5 lat	418 214	400 189
Razem	928 048	990 326

W dostępnych do sprzedaży papierach wartościowych Skarbu Państwa część stanowiła zabezpieczenie umów pożyczek otrzymanych od banków i międzynarodowych instytucji finansowych z terminem wykupu:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- powyżej roku	1 104 081	746 718
Razem	1 104 081	746 718

W utrzymywanych do terminu zapadalności papierach wartościowych Skarbu Państwa część stanowiła zabezpieczenie funduszu ochrony środków gwarantowanych w ramach BFG z terminem wykupu:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- do roku	24 079	5 193
- powyżej roku	57 180	71 109
Razem	81 259	76 302

W utrzymywanych do terminu zapadalności papierach wartościowych Skarbu Państwa część stanowiła zabezpieczenie umów pożyczek otrzymanych od banków i międzynarodowych instytucji finansowych z terminem wykupu:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- do roku	139 277	211 871
- powyżej roku	610 010	695 922
Razem	749 287	907 793

23. Wartości niematerialne

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Wartość firmy	983	983
Licencje i oprogramowanie w tym:	141 792	159 389
- oprogramowanie wytworzone we własnym zakresie	1 723	1 914
Pozostałe	76	78
Wartości niematerialne w budowie	4 759	4 448
Razem	147 610	164 898

Wartości niematerialne w pełni zamortyzowane w ciągłym użytku:

31-12-2015	51 563
31-12-2014	39 770

Zarówno na dzień 31 grudnia 2015 roku jak i na dzień 31 grudnia 2014 roku nie istnieją zgodnie z poniższym opisem przesłanki do odpisu wartości firmy.

Sposób ustalania wartości firmy:

Po początkowym ujęciu, wartość firmy jest wykazywana według ceny nabycia pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Test na utratę wartości przeprowadza się raz na rok. Ponadto na każdą datę sprawozdawczą ocenia się, czy nie wystąpiły przesłanki utraty wartości firmy.

DM ocenia, czy na datę bilansową nie zaistniały przesłanki powodujące, iż wartość bilansowa wartości firmy nie jest niższa od jej wartości odzyskiwanej. W tym celu sporządzany jest corocznie test na utratę wartości w odniesieniu do wartości firmy - niezależnie od tego, czy istnieją przesłanki, które wskazują, iż nastąpiła utrata wartości. Test sporządzany jest zgodnie z MSR 36.

Wartość odzyskiwalną szacowana jest na podstawie wartości użytkowej ośrodków wypracowujących środki pieniężne (dalej CGU), które zostały przyporządkowane do wartości firmy powstałej na skutek przejęcia przedsiębiorstwa maklerskiego Elimar.

Wartość użytkowa jest bieżącą, szacunkową wartością przyszłych przepływów pieniężnych, których uzyskania Dom Maklerski oczekuje z tytułu dalszego użytkowania CGU. Wartość użytkowa uwzględnia wartość końcową (rezydualną) CGU. Wartość rezydualna CGU obliczana jest poprzez ekstrapolację projekcji przepływów pieniężnych poza okres prognozy, przy zastosowaniu określonej stopy wzrostu.

Prognozy dotyczące przyszłych przepływów opiewają na okres 5 lat oraz opierają się na:

- historycznych danych odzwierciedlających potencjał CGU w zakresie generowania przepływów pieniężnych,
- prognozach bilansu i rachunku zysków i strat na okres objęty prognozą,
- założeniach przyjętych przez Zarząd zawartych w budżecie Domu Maklerskiego określających długoterminową stopę zwrotu na poziomie 5% rocznie,
- analizie przyczyn rozbieżności pomiędzy przeszłymi prognozami przepływów pieniężnych a faktycznie uzyskanymi przepływami środków.

Wartość bieżąca przyszłych przepływów obliczana jest przy zastosowaniu adekwatnej stopy dyskontowej, uwzględniającej stopę wolną od ryzyka, premię za ryzyko, premię za niską kapitalizację oraz premię za ryzyko specyficzne. Łączna stopa dyskontowa na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosi 11,25% i odpowiednio na dzień 31 grudnia 2014 roku 11,75%.

Wartość bieżąca przyszłych przepływów przyrównywana jest do bilansowej wartości (na dzień sporządzania testu) dla sumy: wartości firmy oraz wartości aktywów netto CGU.

Na podstawie przeglądu poniesionych nakładów na wartości niematerialne w budowie na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku nie stwierdzono utraty ich wartości.

Wyszczególnienie	Wartość firmy	Licencje i oprogramowanie	Pozostałe	Wartości niematerialne w budowie	Razem
Stan na 01-01-2015					
Wartość bilansowa brutto	983	276 311	81	4 448	281 823
Umorzenie	-	-116 922	-3	-	-116 925
Wartość bilansowa netto	983	159 389	78	4 448	164 898
Okres kończący się 31-12-2015					
Wartość bilansowa netto na początek roku	983	159 389	78	4 448	164 898
Zwiększenia	-	12 350	1	8 957	21 308
- zakup	-	3 704	-	8 956	12 660
- przejęcie z inwestycji	-	8 646	-	-	8 646
- przejęcia	-	-	1	1	2
Zmniejszenia	-	-	-	-8 646	-8 646
- likwidacje/sprzedaż	-	-	-	-107	-107
- przejęcia z inwestycji	-	-	-	-8 539	-8 539
Naliczenie amortyzacji	-	-29 947	-3	-	-29 950
Wartość bilansowa netto na 31-12-2015	983	141 792	76	4 759	147 610
Stan na 31-12-2015					
Wartość bilansowa brutto	983	288 661	82	4 759	294 484
Umorzenie	-	-146 869	-6	-	-146 874
Wartość bilansowa netto na 31-12-2015	983	141 792	76	4 759	147 610

Wyszczególnienie	Wartość firmy	Licencje i oprogramowanie	Pozostałe	Wartości niematerialne w budowie	Razem
Stan na 01-01-2014					
Wartość bilansowa brutto	973	246 506	40	15 080	262 599
Umorzenie	-	-91 347	-1	-	-91 348
Wartość bilansowa netto	973	155 159	39	15 080	171 251
Okres kończący się 31-12-2014					
Wartość bilansowa netto na początek roku	973	155 159	39	15 080	171 251
Zwiększenia	10	30 997	41	16 796	47 844
- zakup	-	6 634	41	16 782	23 457
- przejęcie z inwestycji	-	24 363	-	-	24 363
- przejęcie jednostek zależnych	10	-	-	-	10
- przejęcia	-	-	-	14	14
Zmniejszenia	-	-1 192	-	-27 428	-28 620
- likwidacje	-	-1 192	-	-2 860	-4 052
- przejęcia z inwestycji	-	-	-	-24 568	-24 568
Naliczenie amortyzacji	-	-26 766	-2	-	-26 768
Wyksięgowanie umorzeń	-	1 191	-	-	1 191
Wartość bilansowa netto na 31-12-2014	983	159 389	78	4 448	164 898
Stan na 31-12-2014					
Wartość bilansowa brutto	983	276 311	81	4 448	281 823
Umorzenie	-	-116 922	-3	-	-116 925
Wartość bilansowa netto na 31-12-2014	983	159 389	78	4 448	164 898

Kwota zobowiązań umownych do nabycia w przyszłości wartości niematerialnych wynosi:

31-12-2015	2 350
31-12-2014	713

24. Rzeczowe aktywa trwałe

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Środki trwałe, w tym:	87 863	130 319
- grunty	203	204
- budynki i lokale	24 216	51 131
- ulepszenia w obcych środkach trwałych	38 037	45 484
- sprzęt komputerowy i urządzenia techniczne	21 396	28 528
- środki transportu	191	235
- inne środki trwałe	3 820	4 737
Środki trwałe w budowie	1 548	1 704
Rzeczowe aktywa trwałe, razem	89 411	132 023

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku składniki majątku wycofane z aktywnego użytkowania i przeznaczone do zbycia wynosiły 236 tys. zł. Nie występowały aktywa trwałe czasowo nieużywane o istotnej wartości bilansowej.

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku składniki majątku wycofane z aktywnego użytkowania i przeznaczone do zbycia wynosiły 323 tys. zł. Nie występowały aktywa trwałe czasowo nieużywane o istotnej wartości bilansowej.

Wyszczególnienie	Grunty i budynki	Ulepszenia w obcych środkach trwałych	Urządzenia techniczne, środki transportu i inne	Środki trwałe w budowie	RAZEM
Stan na 1 stycznia 2015					
Wartość bilansowa brutto	71 908	84 909	118 152	1 704	276 673
Umorzenie	-20 573	-39 425	-84 652	-	-144 650
Wartość bilansowa netto	51 335	45 484	33 500	1 704	132 023
Okres kończący się 31 grudnia 2015					
Wartość bilansowa netto na początek roku	51 335	45 484	33 500	1 704	132 023
Zwiększenia:	517	707	7 152	1 234	9 610
- zakupy	30	252	5 614	1 234	7 130
- przeniesienie z inwestycji	487	455	1 538	-	2 480
Zmniejszenia:	-41 031	-3 086	-6 821	-1 390	-52 328
- likwidacje/ sprzedaż	-40 577*\	-1 536	-6 821	-6	-48 940
- przeniesienie z inwestycji	-	-487	-	-1 384	-1 871
- inne	-454	-1 063	-	-	-1 517
Naliczenie amortyzacji	-1 374	-6 526	-14 684	-	-22 584
Wyksięgowanie umorzenia z tyt. likwidacji /sprzedaży	14 972	1 458	6 260	-	22 690
Wartość bilansowa netto	24 419	38 037	25 407	1 548	89 411
Stan na 31 grudnia 2015					
Wartość bilansowa brutto	31 394	82 530	118 483	1 548	233 955
Umorzenie	-6 975	-44 493	-93 076	-	-144 544
Wartość bilansowa netto	24 419	38 037	25 407	1 548	89 411

*\ w tym: sprzedaż budynku Kaskada przez spółkę zależną

Wyszczególnienie	Grunty i budynki	Ulepszenia w obcych środkach trwałych	Urządzenia techniczne, środki transportu i inne	Środki trwałe w budowie	RAZEM
Stan na 1 stycznia 2014					
Wartość bilansowa brutto	59 655	59 621	131 277	12 050	262 603
Umorzenie	-19 085	-35 040	-91 737	-	-145 862
Wartość bilansowa netto	40 570	24 581	39 540	12 050	116 741
Okres kończący się 31 grudnia 2014					
Wartość bilansowa netto na początek roku	40 570	24 581	39 540	12 050	116 741
Zwiększenia:	12 253	28 378	9 368	3 050	53 049
- zakupy	9 507	22 393	4 713	3 023	39 636
- przeniesienie z inwestycji	3 231	7 175	2 829	-	13 235
- przeksięgowania	2	-	1 826	27	1 855
- korekty konsolidacyjne	-487	-1 190	-	-	-1 677
Zmniejszenia:	-	-3 090	-22 493	-13 396	-38 979
- likwidacje/ sprzedaż	-	-1 264	-22 493	-	-23 757
- przeniesienie z inwestycji	-	-	-	-5 103	-5 103
- przeksięgowania	-	-1 826	-	-8 293	-10 119
Naliczenie amortyzacji	-1 486	-5 806	-15 072	-	-22 364
Wyksięgowanie umorzenia z tyt. likwidacji /sprzedaży	-	1 421	22 157	-	23 578
Zwiększenie umorzeń	-2	-	-	-	-2
Wartość bilansowa netto	51 335	45 484	33 500	1 704	132 023
Stan na 31 grudnia 2014					
Wartość bilansowa brutto	71 908	84 909	118 152	1 704	276 673
Umorzenie	-20 573	-39 425	-84 652	-	-144 650
Wartość bilansowa netto	51 335	45 484	33 500	1 704	132 023

25. Inne aktywa

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Koszty do zapłacenia z góry	7 414	4 893
Odprowadzenie nadmiaru gotówki	16 891	21 827
Rozliczenia z tytułu kart płatniczych	164	209
Dłużnicy różni	154 985	132 911
Prawo wieczystego użytkowania gruntu	652	1 614
Rozrachunki publiczno prawne	7 117	3 836
Przychody do otrzymania	2 135	2 368
Aktywa trwałe do zbycia	236	323
Pozostałe	2 073	1 222
Razem	191 667	169 203

26. Zobowiązania wobec innych banków

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Depozyty innych banków	133 438	249 097
Kredyty i pożyczki otrzymane	34 668	50 663
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	48 298	54 326
Razem	216 404	354 086

Zobowiązania wobec innych banków wg terminów wymagalności

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- do 1 miesiąca	55 079	217 249
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	85 195	45 216
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	18 602	10 870
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	2 663	2 664
- powyżej 1 roku do 5 lat	54 865	78 087
Razem	216 404	354 086

27. Zobowiązania wobec klientów

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Klienci korporacyjni	5 209 149	4 501 154
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	1 934 741	1 313 478
– lokaty terminowe	3 274 408	3 187 676
Klienci detaliczni	8 396 643	7 022 124
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	2 707 552	2 112 759
– lokaty terminowe	5 689 091	4 909 365
Finanse publiczne	838 005	793 135
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	260 517	319 535
– lokaty terminowe	577 488	473 600
Fundusze ekologiczne	1 067	319 827
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	1 067	44 614
– lokaty terminowe	-	275 213
Pozostali klienci	66 685	35 407
Kredyty i pożyczki otrzymane od międzynarodowych instytucji finansowych	1 410 914	1 292 024
Środki funduszy z przeznaczeniem na kredyty	45 700	264 369
Razem	15 968 163	14 228 040

W roku 2015 oraz 2014 Grupa nie odnotowała żadnych opóźnień w płatnościach rat kapitałowych lub odsetkowych, ani nie naruszyła żadnych innych postanowień umownych wynikających ze swoich zobowiązań.

Zobowiązania wobec klientów wg terminów wymagalności

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
- do 1 miesiąca	7 065 519	6 224 448
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	3 461 324	4 078 115
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	3 270 710	1 942 843
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	755 400	501 763
- powyżej 1 roku do 5 lat	1 066 448	1 087 647
- powyżej 5 lat	348 762	393 224
Razem	15 968 163	14 228 040

28. Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych

	Waluta	Warunki oprocentowania	Termin wymagalności / wykupu	31-12-2015		31-12-2014	
				Wartość nominalna	Stan zobowiązań	Wartość nominalna	Stan zobowiązań
Dłużne papiery wartościowe:				2 318 189		2 594 781	
Obligacje serii J	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	3 lata	100 000	101 071	100 000	101 396
Obligacje serii K	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	2 lata	-	-	50 000	50 638
Obligacje serii L	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	2 lata	-	-	100 000	101 721
Obligacje serii M1	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	3 lata	200 000	201 590	200 000	201 786
Obligacje serii N1	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	5 lat	200 000	201 137	200 000	201 173
Obligacje serii N2	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	4,5 roku	200 000	200 319	200 000	200 260
Obligacje serii O1	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	4,5 roku	200 000	200 560	200 000	200 602
Obligacje serii S	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	3 lata	100 000	100 991	-	-
Obligacje serii T	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	3 lata	80 000	79 972	-	-
Obligacje serii U	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	4 lata	56 000	56 641	-	-
Euroobligacje	EUR	Oprocentowanie stałe (kupon roczny)	5 lat	250 000	1 106 156	250 000	1 105 371
Obligacje krótkoterminowe	PLN	Obligacje dyskontowe	6 miesięcy	70 000	69 752	435 000	431 834
Razem				2 318 189		2 594 781	

W 2015 roku Bank w ramach Programu Emisji Obligacji wyemitował obligacje długoterminowe na łączną kwotę 236 mln zł oraz obligacje krótkoterminowe na łączną kwotę 279 mln zł.

29. Zobowiązania podporządkowane

	Waluta	Warunki oprocentowania	Termin wymagalności / wykupu	Wartość nominalna	Stan zobowiązań	Wartość nominalna	Stan zobowiązań
				31-12-2015	31-12-2015	31-12-2014	31-12-2014
Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A.	PLN	WIBOR 6M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	25 000	25 187	25 000	25 193
Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie S.A.	PLN	WIBOR 6M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	25 000	25 187	25 000	25 193
Bank Pocztowy S.A.	PLN	WIBOR 6M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	20 000	20 150	20 000	20 154
Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.	PLN	WIBOR 6M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	50 000	50 374	50 000	50 386
Bank Gospodarstwa Krajowego *\\	PLN	WIBOR 6M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	200 000	209 794	200 000	207 971
Skarbiec TFI S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	9 100	9 228	8 000	8 154
TFI PZU S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	35 000	35 673	35 000	35 821
PKO TFI S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	42 000	42 808	42 000	42 986
ALTUS TFI S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	13 000	13 225	13 000	13 271
AVIVA Investors Poland S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	17 000	17 327	17 000	17 399
Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych Allianz Polska S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	6 000	6 115	6 000	6 141
IPOPEMA Asset Management S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	35 000	35 673	35 000	35 821
AVIVA Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	4 000	4 043	4 000	4 049
ING Investment Management (Polska) S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	10 000	10 108	10 000	10 123
MetLife TFI S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	15 000	15 162	15 000	15 184

Open Finance Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6- miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	2 000	2 021	2 000	2 025
Quercus TFI S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6- miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	10 000	10 108	10 000	10 123
BPH TFI S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6- miesięczne)	7 i 10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	22 800	23 013	19 800	20 043
Opera TFI S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6- miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	16 200	16 375	16 200	16 398
Investors TFI S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6- miesięczne)	7 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	8 400	8 397	-	-
KBC TFI S.A.	PLN	WIBOR M+marża (kupony 6- miesięczne)	7 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	20 000	19 993		
Razem				585 500	599 961	553 000	566 435

*\ Bank Gospodarstwa Krajowego był organizatorem emisji i nabył obligacje na rynku pierwotnym.

30. Rezerwy

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Rezerwy na udzielone zobowiązania warunkowe w tym:	4 663	4 298
- otwarte linie kredytowe	2 284	1 792
- gwarancje	2 379	2 506
Rezerwa na świadczenia pracownicze - odprawy emerytalne i rentowe	3 998	4 001
Rezerwa na zobowiązania i roszczenia w tym:	10 600	1 603
- Fundusz Wsparcia Kredytobiorców	9 028	-
Razem	19 261	9 902

Zmiana stanu rezerw

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Rezerwa na zobowiązania warunkowe		
Stan na początek okresu	4 298	4 951
- utworzenie rezerw na utratę wartości zobowiązań pozabilansowych	26 442	22 182
- rozwiązanie rezerw na utratę wartości zobowiązań pozabilansowych	-26 077	-22 819
- inne	-	-16
Stan na koniec okresu	4 663	4 298
Rezerwa na świadczenia pracownicze - rezerwa odprawy emerytalne i rentowe		
Stan na początek okresu	4 001	3 455
- utworzenie rezerw	862	667
- wykorzystanie rezerw	-274	-121
- rozwiązanie rezerw	-591	-
Stan na koniec okresu	3 998	4 001
Rezerwa na zobowiązania i roszczenia		
Stan na początek okresu	1 603	2 790
- utworzenie rezerw	11 811	1 520
- rozwiązanie rezerw	-1 618	-1 826
- wykorzystanie	-1 196	-881
Stan na koniec okresu	10 600	1 603
Stan rezerw na koniec okresu, razem	19 261	9 902

Wartość przyszłych zobowiązań z tytułu, odpraw emerytalnych i rentowych wobec pracowników zatrudnionych przedstawiono poniżej:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014 (przekształcone)
Stopa przyrostu płac	2.1% (0% w 2016)	2.5% (0% w 2015)
Stopa procentowa dla przyszłych zobowiązań z tytułu:		
odpraw emerytalnych i rentowych	3,00%	2,75%
Kwoty ujmowane w całkowitych dochodach w odniesieniu do omawianych programów zdefiniowanych świadczeń:		
Koszt świadczeń:		
Koszt bieżącego zatrudnienia	751	439
Koszt przeszłego zatrudnienia i (zysk)/strata z rozliczenia)	-	-
Koszt odsetkowy netto	110	136
Aktuarialne zyski i straty		
Aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń demograficznych	-	-
Aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń finansowych	-	-
Aktuarialne zyski i straty wynikające z korekt doświadczalnych	-	-
Składniki kosztów programu zdefiniowanych świadczeń ujęte w wyniku finansowym	861	575
Przeszacowanie zobowiązania netto z tytułu zdefiniowanych świadczeń:		
Aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń demograficznych	-	91
Aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń finansowych	-358	533
Aktuarialne zyski i straty wynikające z korekt doświadczalnych	-233	-532
Składniki kosztów programu zdefiniowanych świadczeń tj. odpraw emerytalnych i rentowych ujęte w pozostałych całkowitych dochodach	-591	92
Razem	270	667

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014 (przekształcone)
Kwoty ujmowane w całkowitych dochodach w odniesieniu do omawianych programów zdefiniowanych świadczeń:		
Zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń, BO	4 001	3 420
Koszt bieżących świadczeń	751	439
Koszt odsetkowy	110	136
(Zyski)/straty z przeszacowania:		
Aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń demograficznych	-	91
Aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń finansowych	-358	533
Aktuarialne zyski i straty wynikające z korekt doświadczalnych	-233	-532
Koszt przeszłego zatrudnienia, w tym (straty)/zyski z tytułu cięć	-	-
Świadczenia wypłacone	-273	-86
Zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń tj. odpraw emerytalnych i rentowych, BZ	3 998	4 001

Obliczenia wartości obecnej przyszłych zobowiązań z tytułu odpraw emerytalnych i rentowych dotyczą obecnej populacji pracowników Banku Ochrony Środowiska S.A. i nie uwzględniają pracowników, którzy będą przyjęci do pracy w przyszłości. Polegają na wyznaczeniu nabytego w roku następującym po dacie obliczeń prawa pracownika do określonej części odprawy zgodnie z metodą „*Projected Unit Credit*” obliczania aktuarialnej obecnej wartości przyszłych zobowiązań. Wartość nabytego przez pracownika prawa do określonej części odprawy, która ma być wypłacona w przyszłości obliczona została przy założeniu, że pracownik będzie utrzymywał ciągłość pracy w Banku do momentu wypłaty danego świadczenia i zdyskontowaniu na moment obliczeń.

Nabyte prawo do części świadczenia jest ilorzem obecnego stażu pracy pracownika i stażu pracy wymaganego do uzyskania odprawy emerytalnej i rentowej.

Odprawy rentowe obliczane są jako suma iloczynów prawdopodobieństw nabycia inwalidztwa w latach przyszłych dla osoby będącej w określonym wieku oraz nabytych praw do części świadczenia w każdym roku, w całym prognozowanym okresie i są zdyskontowane na moment waluacji. Nabyte prawo do części świadczenia z tytułu odprawy rentowej w każdym roku jest obliczane jako ilorzem obecnego stażu pracy do stażu pracy w danym przyszłym roku.

Obecna wartość nabytych praw wyliczana jest przy założeniu wzrostu podstawy wymiaru odpraw do momentu wypłaty zgodnie ze stopą przyrostu płac.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku do oszacowania zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych przyjęto stopę dyskontową w wysokości 3,0%. Przy zastosowaniu stopy dyskontowej 2,8% zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych wynosiłyby na dzień 31 grudnia 2015 roku 4 100 tys. zł, natomiast przy stopie dyskontowej 3,3% zobowiązania te wynosiłyby 3 900 tys. zł.

Na dzień 31 grudnia 2014 roku do oszacowania zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych przyjęto stopę dyskontową w wysokości 2,75%. Przy zastosowaniu stopy dyskontowej 2,5% zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych wynosiłyby na dzień 31 grudnia 2014 roku 4 121 tys. zł, natomiast przy stopie dyskontowej 3,0% zobowiązania te wynosiłyby 3 887 tys. zł.

Bank szacuje, że wpływ korzyści ekonomicznych wynikający z realizacji tych rezerw nastąpi w prezentowanych okresach:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
do 1 roku	756	476
powyżej 1 roku do 5 lat	820	655
powyżej 5 lat do 10 lat	630	817
powyżej 10 lat do 20 lat	1 116	1 162
powyżej 20 lat	676	891
Razem	3 998	4 001

Rezerwy na zobowiązania i roszczenia utworzone zostały w wysokości przewidywanych wpływów korzyści ekonomicznych w prezentowanych poniżej okresach:

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015		01-01-2014 31-12-2014	
	Kwota	Przewidywany wpływ korzyści	Kwota	Przewidywany wpływ korzyści
Rezerwa na karę pieniężną nałożoną na banki przez Prezesa UOKiK*\	-	-	64	powyżej roku
Rezerwa na karę GIIF	170	do roku	-	-
Rezerwa na przyszłe zobowiązania dotyczące wpłat do obowiązkowego systemu rekompensat	900	do roku	870	do roku
Rezerwa na ujemne salda na rachunkach klientów powstałe na skutek rozliczenia rynkowego transakcji	340	do roku	-	-
pozostałe rezerwy na roszczenia**\	9 190		669	
	9 096	do roku	333	do roku
	94	powyżej roku	336	powyżej roku
Razem	10 600		1 603	

*\ W dniu 6 października 2015 r. Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Sąd I Instancji) oddalając odwołania banków od Decyzji Prezesa UOKiK z dnia 29 grudnia 2006 r. Jednocześnie Sąd Apelacyjny uwzględnił apelacje UOKiK i POHiD. W ten sposób został przywrócony stan prawny jaki istniał po wydaniu Decyzji. Oznacza to, że na Bank została nałożona kara w wysokości 2 895 tys. zł. W związku z tym została rozwiązana rezerwa w wysokości 64 tys. zł.

Zakończenie postępowania sądowego w II instancji oznacza, że wyrok Sądu Apelacyjnego jest prawomocny i podlega wykonaniu. Bank zapłacił karę zgodnie z wyrokiem.

**\ Na dzień 31 grudnia 2015 roku w kwocie rezerw na roszczenia znajdują się rezerwy na Funduszu Wsparcia Kredytobiorców (Nota 16) w wysokości 9 028 tys. zł, rezerwy na roszczenia z powództwa byłych pracowników Banku w wysokości 41 tys. zł, oraz pozostałe roszczenia dotyczące klientów Banku w wysokości 121 tys. zł. Na dzień 31 grudnia 2014 roku w kwocie rezerw na roszczenia znajdują się rezerwy w wysokości 353 tys. zł dotyczące klientów Banku oraz rezerwy na roszczenia z powództwa byłych pracowników Banku w wysokości 316 tys. zł.

Łączna wartość postępowań będących w toku w prezentowanych okresach:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Bank jest pozwanym	39 022	38 008
Bank jest powodem	39 102	22 197

Zdaniem Zarządu Banku ryzyko związane z powyższymi postępowaniami, za wyjątkiem tych, które zostały objęte rezerwami na roszczenia, oceniane jest na poziomie możliwym, ale nie prawdopodobnym. Wszelkie ryzyka wiążące się z postępowaniami toczącymi się przed sądem lub organami administracji publicznej są odpowiednio zabezpieczone poziomem rezerw.

31. Odroczonego podatek dochodowy

Odroczony podatek dochodowy obliczany jest w stosunku do wszystkich różnic przejściowych przy zastosowaniu stawki podatku dochodowego w wysokości 19%.

W zakresie odroczonego podatku dochodowego zanotowano następujące zmiany:

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Stan na początek okresu	28 510	30 637
Zmiana stanu :	17 025	-2 127
w tym z tytułu:		
- odpisów aktualizujących należności	7 796	-2 523
- wyceny aktywów	3 580	-445
- kosztów do zapłacenia	-6 177	9 832
- otrzymanych odsetek od papierów wartościowych uprzednio zakupione przez Bank	-929	-2 066
- pozostałych różnic	2 253	550
- straty podatkowej	6 554*\	600
- prowizji rozliczanych wg ESP	2 062	28
- niezamortyzowanych środków trwałych objętych ulgą inwestycyjną	-3 502	-3 987
- rezerw na koszty rzeczowe i osobowe	-390	-52
- przychodów do otrzymania	5 778	-4 064
Stan na koniec okresu	45 535	28 510

*\ w oparciu o planowany wynik finansowy na 2016 rok ujęty w Planie Finansowym na 2016 r. oraz aktualne projekcje wyniku finansowego na 2017 rok ujęte w Strategii działania BOŚ S.A. na lata 2015-2020 oszacowany został dochód w tych latach. Zgodnie z kalkulacją/oszacowaniem Bank powinien zrealizować w ciągu dwóch lat na tyle wysoki dochód aby możliwe było odliczenie całej straty podatkowej z 2015 r., tj. w roku 2016 oraz 2017 r.

W tym podatek odroczonego odniesiony na kapitał z aktualizacji wyceny:

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Stan na początek okresu	-6 686	-4 945
Zmiana stanu z tytułu wyceny aktywów	8 346	-1 759
Zmiana stanu z tytułu przeszacowania świadczeń pracowniczych	-112	18
Stan na koniec okresu	1 548	-6 686

Zobowiązania i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego są przypisywane następującym pozycjom:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Zobowiązania z tytułu odroczonego podatku dochodowego z tytułu:		
- przychodów do otrzymania	36 928	42 603
- zwyżek z tytułu wyceny aktywów	46 436	56 468
- niezamortyzowanych środków trwałych objętych ulgą inwestycyjną	15 117	11 615
- zapłaconych prowizji do rozliczenia wg ESP	5 644	5 676
- pozostałych różnic przejściowych	332	439
Razem:	104 457	116 801

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z tytułu:		
- odpisy aktualizujące należności	31 803	23 870
- otrzymanych prowizji do rozliczenia wg ESP	18 287	16 257
- rezerw na koszty rzeczowe i osobowe	6 429	6 666
- kosztów do zapłacenia	33 584	39 922
- otrzymanych odsetek od papierów wartościowych uprzednio zakupionych przez Bank	5 974	6 903
- zniżek z tytułu wyceny aktywów	40 888	47 477
- straty podatkowej	7 154	600
- pozostałych różnic przejściowych	5 873	3 616
Razem:	149 992	145 311

32. Pozostałe zobowiązania

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Rozliczenia międzybankowe	12 066	10 819
Zobowiązania wobec kontrahentów DM BOŚ	75 090	56 082
Rozliczenia międzyokresowe bierne	30 381	32 888
Rozliczenia publiczno - prawne	9 054	6 594
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	9 515	10 715
Prowizje do rozliczenia w czasie	3 655	5 536
Rozliczenia z tytułu kart płatniczych	661	789
Pozostałe	502	4 190
Razem	140 924	127 613

33. Aktywa i zobowiązania warunkowe

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Zobowiązania warunkowe:	2 839 384	2 823 463
Finansowe, w tym:	2 569 605	2 552 680
otwarte linie kredytowe w tym:	2 124 410	2 293 236
- odwołalne	1 794 721	1 885 517
- nieodwołalne	329 689	407 719
otwarte akredytywy importowe	159 779	215 761
promesy udzielenia kredytu w tym:	285 416	43 683
- nieodwołalne	285 416	43 683
Gwarancyjne, w tym:	256 744	245 948
poręczenia i gwarancje spłaty kredytu	34 617	44 392
gwarancje właściwego wykonania kontraktu	222 127	201 556
Gwarantowanie emisji	13 035	24 835
Aktywa warunkowe:	991 558	282 330
Finansowe, w tym:	-	20 457
pozostałe	-	20 457
Gwarancyjne	983 409	254 688
Inne	8 149	7 185
Aktywa i zobowiązania warunkowe razem	3 830 942	3 105 793

34. Leasing operacyjny

Przedmiotem umów leasingu operacyjnego są pojazdy i nieruchomości, których Grupa jest leasingobiorcą. Łączna kwota przyszłych minimalnych opłat leasingowych w odniesieniu do poniższych okresów wynosi:

(a) Leasing operacyjny pojazdów

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
poniżej 1 roku	1 119	1 268
od 1 do 5 lat	929	1 466

Opłaty ujęte w rachunku zysków i strat w pozycji koszty rzeczowe ogólnych kosztów administracyjnych wyniosły:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
minimalne opłaty leasingowe	1 510	1 253

Poziom miesięcznej raty wynagrodzenia w kwocie netto, stanowi iloczyn ceny netto pojazdu oraz faktora procentowego określonego w załączniku do umowy leasingu, wraz z należnym podatkiem VAT.

W razie przekroczenia limitu przebiegu, Bank zobowiązany jest zapłacić opłatę dodatkową w wysokości stanowiącej iloczyn liczby kilometrów ponad ustalony limit i kwoty określonej oddzielnie dla każdego z pojazdów, w załączniku do umowy leasingu.

Jeśli, począwszy od daty zawarcia umowy leasingu, nastąpi zmiana ustawowych stawek podatków i opłat, które wywierają wpływ na kalkulację miesięcznej raty wynagrodzenia netto, a w szczególności wpływają na cenę zakupu pojazdu od sprzedawcy, wówczas Finansujący przedstawi Korzystającemu do akceptacji nową kalkulację kwoty wynagrodzenia z tytułu leasingu pojazdu w odpowiednim stosunku. Nie dotyczy to samochodów odebranych przez Korzystającego.

Zgodnie z umową nie występuje możliwość wykorzystania opcji kupna.

Poniżej przedstawiono opis leasingu operacyjnego pojazdów jaki występuje w spółce zależnej.

Podstawą ustalania kwoty opłat leasingowych jest równowartość kwoty za dany pojazd podanej w walutach obcych w przeliczeniu wg kursu kupna NBP dla danej waluty z dnia dokonania zapłaty ceny za pojazd.

Po zakończeniu umowy leasingobiorcy przysługuje prawo do nabycia pojazdu za cenę określoną w umowie szczegółowej powiększoną ewentualnie o dodatkowe opłaty manipulacyjne, leasingobiorca obowiązany jest powiadomić leasingodawcę o nabyciu przedmiotu leasingu najpóźniej 7 dni przed zakończeniem umowy.

W przypadku zerwania, odstąpienia lub innego niezgodnego z umową jej rozwiązania przed okresem na jaki umowa została zawarta, leasingobiorca jest zobowiązany do zapłaty opłaty manipulacyjnej w wysokości 40% pozostałych do spłaty opłat.

(b) Leasing operacyjny nieruchomości

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
poniżej 1 roku	5 610	6 758
od 1 do 5 lat	43 810	30 128
powyżej 5 lat	100 790	120 858

Opłaty ujęte w rachunku zysków i strat w pozycji koszty rzeczowe ogólnych kosztów administracyjnych wyniosły:

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Koszty czynszów	33 419	32 951

Opłaty dotyczą długoterminowych umów najmu nieruchomości użytkowanych przez Bank w ramach normalnej działalności operacyjnej.

Dla umów zawartych w Euro poziom miesięcznej raty wynagrodzenia w kwocie netto, stanowi równowartość w złotych (liczonej według średniego kursu NBP) sumy opłat za wynajmowany rodzaj powierzchni określonych jako iloczyn ceny netto wyrażonej w Euro za metr kwadratowy danego rodzaju powierzchni oraz faktycznie wynajmowanej powierzchni danego rodzaju, wraz z należnym podatkiem VAT.

Dla umów zwartych w PLN poziom miesięcznej raty wynagrodzenia w kwocie netto, stanowi równowartość sumy opłat za wynajmowany rodzaj powierzchni określonych jako iloczyn ceny netto za metr kwadratowy danego rodzaju powierzchni oraz faktycznie wynajmowanej powierzchni danego rodzaju, wraz z należnym podatkiem VAT.

Stawki miesięczne rat wynagrodzenia podlegają waloryzacji o wskaźnik i w terminach określonych w umowie. Umowy zawarte w Euro waloryzowane są o indeksy stosowane na terenie Unii Europejskiej. Umowy zawarte w PLN waloryzowane są o wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych za okres poprzedni ogłaszany przez Prezesa GUS

Umowy nie przewiduje prawa do nabycia nieruchomości.

Umowy zawierane są na czas określony, w części umów nie ma możliwości ich wypowiedzenia, w niektórych z nich zawarte jest zastrzeżenie wcześniejszego rozwiązania lub wygaśnięcia pod warunkiem likwidacji placówki, w takim przypadku obowiązuje termin wypowiedzenia 6 lub 12 miesięcy. W części umów wprowadzony jest zapis o możliwości jej przedłużenia na dotychczasowych warunkach na podstawie oświadczenia woli leasingodawcy złożonego na piśmie na 6 lub 18 miesięcy przed upływem terminu zakończenia umowy.

W przypadku rozwiązania umowy przed okresem na jaki została zawarta, leasingobiorca jest zobowiązany do zapłaty kary umownej w wysokości równowartości rat leasingowych za czas pozostały do zakończenia umowy, tj. w wysokości 100% pozostałych do spłat opłat.

35. Działalność maklerska

Działalność maklerska odnosi się do Domu Maklerskiego BOŚ S.A. Dane dotyczące instrumentów klientów podawane są w wartości godziwej

Instrumenty finansowe klientów	31-12-2015	31-12-2014
Zdematerializowane papiery wartościowe dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym		
Akcje notowane i prawa do akcji notowanych zapisane na rachunkach papierów wartościowych	4 960 319	5 237 777
Pozostałe papiery wartościowe zapisane na rachunkach papierów wartościowych klientów	281 930	104 500
Pozostałe instrumenty finansowe klientów	166 472	183 594
Prawa majątkowe notowane na TGE	417 801	383 521
Papiery wartościowe przechowywane w formie materialnej		
Akcje	324 152	283 742
Obligacje	973 160	510 860
Razem papiery wartościowe klientów	7 123 834	6 703 994

36. Kapitał podstawowy

(a) Zarejestrowany kapitał zakładowy

Seria / emisja	Rodzaj akcji	Rodzaj Uprzywilejowania akcji	Liczba akcji	Wartość serii / emisji wg wartości nominalnej	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od daty)
A	O	zwykłe	236 700	2 367	opłacone	09-01-91	01-01-92
B	O	zwykłe	1 263 300	12 633	opłacone	11-03-92	01-01-93
C	O	zwykłe	477 600	4 776	opłacone	30-12-92	01-01-93
C	O	zwykłe	22 400	224	wkład niepieniężny	30-12-92	01-01-93
D	O	zwykłe	1 300 000	13 000	opłacone	30-12-93	01-01-94
E	O	zwykłe	647 300	6 473	opłacone	30-06-94	01-01-95
E	O	zwykłe	15 500	155	wkład niepieniężny	30-06-94	01-01-95
E	O	zwykłe	37 200	372	wkład niepieniężny	30-06-94	01-01-95
F	O	zwykłe	1 500 000	15 000	opłacone	30-12-94	01-01-95
G	O	zwykłe	1 260 000	12 600	opłacone	30-06-95	01-01-96
H	O	zwykłe	670 000	6 700	opłacone	30-06-95	01-01-96
I	O	zwykłe	70 000	700	opłacone	30-06-95	01-01-96
J	O	zwykłe	1 055 000	10 550	opłacone	21-06-96	01-01-96
K	O	zwykłe	945 000	9 450	opłacone	21-06-96	01-01-96
L	O	zwykłe	1 200 000	12 000	opłacone	29-11-96	01-01-96
M	O	zwykłe	2 500 000	25 000	opłacone	07-05-98	01-01-97
N	O	zwykłe	1 853 000	18 530	opłacone	13-06-07	01-01-07
O	O	zwykłe	1 320 245	13 202	wkład niepieniężny	25-06-10	01-01-10
P	O	zwykłe	6 500 000	65 000	opłacone	15-06-12	01-01-11
Liczba akcji, razem			22 873 245				
Kapitał zakładowy wg wartości nominalnej razem				228 732			
Kapitał zakładowy razem				228 732			

Wartość nominalna jednej akcji wynosi 10,00 zł.

Na dzień 31 grudnia 2015 r. oraz na dzień 31 grudnia 2014 r. kapitał zakładowy wynosił 228 732 450 zł.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku struktura akcjonariuszy posiadających bezpośrednio i pośrednio przez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Banku:

Akcjonariusz	31-12-2015	
	Liczba głosów na WZ (akcji)	% udział w ogólnej liczbie głosów na WZ (w kapitale zakładowym)
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	12 951 960	56,62
Nationale-Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny oraz Nationale-Nederlanden Dobrowolny Fundusz Emerytalny	1 202 127	5,26

Jedna akcja daje prawo do jednego głosu na walnym zgromadzeniu.

Na pozostałych akcjonariuszy przypada łącznie 38,12% udziałów w kapitale zakładowym Banku.

Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego nie są znane zmiany w strukturze własności znacznych pakietów akcji.

Na dzień 31 grudnia 2014 roku tylko jeden Akcjonariusz posiadał powyżej 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Banku:

Akcjonariusz	31-12-2014	
	Liczba głosów na WZ (akcji)	% udział w ogólnej liczbie głosów na WZ (w kapitale zakładowym)
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	12 951 960	56,62
ING Otwarty Fundusz Emerytalny oraz ING Dobrowolny Fundusz Emerytalny	1 181 198	5,16

Na pozostałych akcjonariuszy przypada łącznie 38,22% udziałów w kapitale zakładowym Banku.

Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego nie są znane zmiany w strukturze własności znacznych pakietów akcji.

(b) Akcje własne

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank posiadał 37 775 akcji własnych, które reprezentują 0,17 % kapitału zakładowego i 0,17 % ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, w tym:

- 33 095 akcji, które Bank nabył w 2012 roku w ramach działań stabilizacyjnych związanych z emisją akcji serii P. Wyżej wymienione akcje reprezentują 0,14% kapitału zakładowego Banku i ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, przy czym Bank zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych nie jest uprawniony do wykonywania prawa głosu z tych akcji,
- 4 680 akcji, które reprezentują 0,02% kapitału zakładowego i ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, które Bank nabył w okresie od 22 czerwca do 6 lipca 2015 roku podczas sesji giełdowych na rynku podstawowym GPW w Warszawie S.A. Akcje zostały nabyte na podstawie Uchwały 34/2015 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia BOS S.A. z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie Programu odkupu akcji BOŚ S.A. w celu zaoferowania osobom zajmującym stanowiska kierownicze mające istotny wpływ na profil ryzyka Banku. W związku z zaistnieniem okoliczności przewidzianych w Uchwale Nr 258/2011 KNF oraz Polityce zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w BOŚ S.A., Rada Nadzorcza Banku zdecydowała o nieprzyznaniu członkom Zarządu Banku wynagrodzenia zmiennego za 2014r., zaś wynagrodzenia zmienne pozostałych osób zajmujących stanowiska kierownicze nie osiągnęły progu, powyżej którego część wynagrodzenia zmiennego wymaga wypłaty w akcjach. W związku z powyższym nabyte w tym celu akcje nie zostały przekazane.

Bank, zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych, nie jest uprawniony do wykonywania prawa głosu z akcji własnych.

Na dzień 31 grudnia 2014 roku Bank posiadał 33 095 akcji własnych, które nabył w 2012 roku w ramach działań stabilizacyjnych związanych z emisją akcji serii P i reprezentują 0,14% kapitału zakładowego Banku oraz 0,14% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, przy czym Bank zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych nie jest uprawniony do wykonywania prawa głosu z tych akcji.

W okresie od 22 maja do 12 czerwca 2014 roku Bank nabył 23 723 akcje własne, reprezentujące 0,10% kapitału zakładowego Banku i ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu BOŚ S.A., podczas sesji giełdowych na rynku podstawowym GPW w Warszawie S.A. Akcje zostały nabyte na podstawie Uchwały nr 42/2014 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia BOŚ S.A. z dnia 30 kwietnia 2014 roku w sprawie Programu odkupu akcji BOŚ S.A. w celu zaoferowania osobom zajmującym stanowiska kierownicze mające istotny wpływ na profil ryzyka Banku.

W dniu 2 lipca 2014 roku Bank nieodpłatnie zbył 23 723 akcje osobom określonym w wyżej wymienionej Uchwale ZWZ BOŚ S.A.

(c) Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej

Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej tworzony jest z nadwyżki osiągniętej przy emisji akcji powyżej wartości nominalnej pozostałej po pokryciu kosztów emisji.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku kapitał zapasowy wynosił 532 851 tys. zł.

37. Kapitał z aktualizacji wyceny

Kapitał z aktualizacji wyceny obejmuje zmianę wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy wynikającą z ich wyceny oraz przeszacowanie zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych.

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Wycena aktywów dostępnych do sprzedaży	-7 625	18 344
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przyszłe przepływy pieniężne	5 190	15 130
Przeszacowanie zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych	2 308	1 717
Odroczony podatek dochodowy	1 548	-6 686
Kapitał z aktualizacji wyceny, razem	1 421	28 505

Zmiana stanu kapitału z aktualizacji wyceny

Stan na 01-01-2015	28 505
Zwiększenie z tytułu:	525 767
- wyceny papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	422 449
- wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających przyszłe przepływy pieniężne	102 727
- przeszacowanie zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych	591
Zmniejszenie z tytułu:	-561 085
- wyceny papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	-448 418
- wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających przyszłe przepływy pieniężne	-112 667
- przeszacowanie zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych	
Odroczony podatek dochodowy	8 234
Stan na 31-12-2015	1 421
Stan na 01-01-2014	21 082
Zwiększenie z tytułu:	564 582
- wyceny papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	322 752
- wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających przyszłe przepływy pieniężne	241 830
Zmniejszenie z tytułu:	-555 418
- wyceny papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	-307 891
- wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających przyszłe przepływy pieniężne	-247 435
- przeszacowanie zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych	-92
Odroczony podatek dochodowy	-1 741
Stan na 31-12-2014	28 505

38. Zyski zatrzymane

Na zyski zatrzymane składają się: pozostały kapitał zapasowy, pozostałe kapitały rezerwowe, fundusz ogólnego ryzyka, niepodzielony wynik finansowy.

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Pozostały kapitał zapasowy:	690 901	630 808
utworzony ustawowo	44 000	44 000
utworzony zgodnie ze statutem ponad wymaganą ustawowo (minimalną) wartość	642 576	582 483
inny	4 325	4 325
Pozostałe kapitały rezerwowe:	23 646	23 646
fundusz na działalność maklerską	22 249	22 249
inne	1 397	1 397
Fundusz ogólnego ryzyka	48 302	48 302
Niepodzielony wynik finansowy	-56 005	56 084
niepodzielony wynik z lat ubiegłych	-4 887	-9 483
wynik netto bieżącego okresu	-51 118	65 567
Razem	706 844	758 840

Kapitał zapasowy tworzony jest z odpisów z rocznego zysku netto w wysokości co najmniej 8% zysku netto, dopóki kapitał ten nie osiągnie przynajmniej jednej trzeciej kapitału zakładowego. Część kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego może być przeznaczona jedynie na pokrycie straty wykazanej w sprawozdaniu finansowym.

Kapitał rezerwowy tworzony jest z odpisów z rocznego zysku netto niezależnie od kapitału zapasowego z przeznaczeniem na pokrycie szczególnych strat i wydatków.

O użyciu kapitału zapasowego i rezerwowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy.

Fundusz ogólnego ryzyka przeznaczony na niezidentyfikowane ryzyka w działalności Banku tworzony jest z odpisów z rocznego zysku netto, zgodnie z zasadami określonymi w przepisach prawa bankowego.

Zarząd Banku zwróci się do Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku Ochrony Środowiska S.A. z wnioskiem o pokrycie straty za 2015 r. z kapitału zapasowego.

39. Płatności na bazie akcji

(a) Program opcji menedżerskich

W 2012 r. w Grupie Kapitałowej BOŚ został uruchomiony trzyletni program motywacyjny dla kluczowych członków kadry menedżerskiej, tzw. program opcji menedżerskich („Program”), obejmujący lata: 2012, 2013 i 2014. W 2015 r. nastąpiło rozliczenie ostatniej transzy Programu – za 2014 r. W roku sprawozdawczym Program nie był kontynuowany.

W ramach Programu kadra menedżerska Grupy BOŚ S.A. mogła nabyć prawa do otrzymania warrantów uprawniających do nabycia akcji Banku Ochrony Środowiska S.A. po cenie nominalnej wynoszącej 35 PLN. Jeden warrant uprawnia do nabycia jednej akcji Banku Ochrony Środowiska S.A. Rozliczenie płatności następuje w instrumentach kapitałowych.

Program był skierowany do maksymalnie 200 osób.

Program składał się z trzech serii warrantów (odpowiednio na lata 2012, 2013 i 2014), przy czym maksymalna liczba warrantów oferowanych za dany rok nie mogła przekroczyć 200 tysięcy. Warranty były proponowane do nabycia osobom uprawnionym w odrębnych transzach w ramach każdej serii warrantów.

Warunkiem przyznania praw do warrantów było osiągnięcie określonych warunków rynkowych związanych z kursem akcji Banku, warunków świadczenia usług oraz spełnienia nierynkowych warunków związanych z dokonaniem (zysk na akcję oraz cele indywidualne).

W związku z niespełnieniem w 2012 r. warunku kursu akcji i warunku zysku netto na akcje, Program za 2012 r. nie został zrealizowany.

W 2013 r. dokonano modyfikacji Programu polegającej na:

- dostosowaniu wielkości wskaźnika zysku netto na akcję do zaktualizowanej strategii Domu Maklerskiego BOŚ,
- dostosowaniu wskaźnika wzrostu kursu akcji w 2013 r. do poziomu uwzględniającego wpływ sytuacji na GPW,
- wprowadzono wskaźnik indywidualnego wkładu w zysk Grupy poprzez połączenie wskaźnika zysku na akcję z kryterium zadań indywidualnych.

Celem dokonanych zmian było utrzymanie wysokiej motywacji do realizacji zadań indywidualnych, a przez to do długoterminowego budowania wartości Banku oraz złagodzenie negatywnego wpływu na powodzenie Programu elementów niezależnych od menedżerów w okresie dekonunktury na rynku.

Modyfikacja zwiększyła wartość godziwą ustalonych praw do warrantów. Krańcowy przyrost wartości godziwej (3,03 zł; data modyfikacji: 13 grudnia 2013 r.) został włączony w wycenę kwoty ujemnej za świadczone usługi.

Program za 2013 r. zakończył się sukcesem. W 2014 r. po sprawdzeniu spełnienia warunków określonych w regulaminie, ustalono prawa 105 osób uprawnionych w ramach Grupy BOŚ do 200 000 warrantów serii B, w tym 90 osób w Banku do 164 400 warrantów, z czego 15 720 warrantów - z przeznaczeniem do objęcia przez członków Zarządu (*) BOŚ S.A. W Dniu Oferty Bank zaproponował objęcie ustalonej liczby warrantów osobom uprawnionym. Termin wykonania praw do objęcia akcji serii S przez posiadaczy warrantów serii B upływa z dniem 31 grudnia 2017 r.

Koszty rezerw utworzonych w 2014 r. dla Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. na poczet realizacji transzy III Programu wynosiły 1 581 tys. zł.

Program był kontynuowany w 2014 r. Ustalono potencjalne prawa 168 osób w ramach Grupy BOŚ S.A. do 192 320 warrantów serii C, z czego 11 320 warrantów – z przeznaczeniem do objęcia przez członków Zarządu BOŚ S.A., w dwóch datach przyznania: 31 marca 2014 r. (wartość godziwa 14,08 zł) i 28 sierpnia 2014 r. (wartość godziwa 4,28 zł).

Koszty rezerw utworzonych w 2015 r. dla Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. na poczet realizacji transzy III Programu wynoszą 276 tys. zł.

Koszty rezerw utworzonych w 2014 r. dla Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. z tytułu realizacji transzy II Programu (za 2013r.) wynosiły 784 tys. zł.

W 2015 r. dokonano weryfikacji spełnienia warunków (rynkowych i nierynkowych) określonych w Regulaminie, w szczególności warunku zysku netto na akcję Banku i realizacji zadań indywidualnych. Z uwagi na niespełnienie warunku kursu akcji, Program za 2014 r. nie został zrealizowany a tym samym warrandy serii C nie zostały przyznane.

Stan rezerw po rozliczeniu transzy III Programu, tj. po weryfikacji spełnienia warunków nierynkowych określonych w Regulaminie wynosi 704 tys. zł.

Wartość godziwą przyznanych warrantów Bank szacuje na dzień przyznania praw dla każdej transzy, na podstawie modelu symulacji Monte Carlo. W przyjętym modelu wyceny istotny wpływ na wyznaczoną cenę mają m.in. zmienność cen akcji, bieżąca cena czy okres realizacji warrantów przez uczestnika po nabyciu uprawnień. Zmienność akcji BOŚ S.A. wyznacza się za pomocą odchylenia standardowego na podstawie historycznych cen za okres ostatnich pięciu lat poprzedzających datę przyznania praw. Otrzymana wartość opcji dyskontowana jest na datę wyceny. Czynniki dyskontowe przyjmowane do kalkulacji wyceny są tworzone przy użyciu standardowego modelu konstrukcji krzywych IRS – krzywa zerokuponowa budowana ze stawek rynku międzybankowego, kwotowań kontraktów FRA oraz z kwotowań transakcji IRS. Krzywa ta jest używana w Banku m.in. do wyceny instrumentów pochodnych.

(*) w tym 4 osoby nie wchodzące w skład obecnej kadencji Zarządu BOŚ S.A.

Poniżej przedstawiono zmiany w liczbie warrantów w trakcie roku sprawozdawczego:

31-12-2015	Warranty serii B	Warranty serii C
Niezrealizowane na 1 stycznia 2015 r.	200 000	192 320
Przyznane w ciągu roku	-	-
Umorzone w ciągu roku	-	-
Zrealizowane w ciągu roku	-	-
Wygaste w ciągu roku	-	192 320
Niezrealizowane na dzień 31 grudnia 2015 r.	200 000	-
Możliwe do realizacji na 31 grudnia 2015 r.	200 000	-

31-12-2014	Warranty serii B	Warranty serii C
Niezrealizowane na 1 stycznia 2014 r.	-	-
Przyznane w ciągu roku	200 000	192 320
Umorzone w ciągu roku	-	-
Zrealizowane w ciągu roku	-	-
Wygaste w ciągu roku	-	-
Niezrealizowane na dzień 31 grudnia 2014 r.	200 000	192 320
Możliwe do realizacji na 31 grudnia 2014 r.	-	-

Polityka zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w BOŚ S.A. („polityka zmiennych wynagrodzeń”).

W celu wypełnienia wymogów uchwały Komisji Nadzoru Finansowego NR 258/2011 z dn. 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku a także w zgodzie z postanowieniami Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE, Bank wdrożył Politykę zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze, zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą BOŚ S.A. a także szczegółowe

rozwiązania w tym zakresie w odpowiednim regulaminie oraz umowach o pracę zawartych z członkami Zarządu.

Komitet ds. Wynagrodzeń powołany przez Radę Nadzorczą Banku opiniuje politykę zmiennych wynagrodzeń, opiniuje i projektuje zasady wynagradzania członków Zarządu oraz opiniuje i monitoruje wynagrodzenia zmienne osób zajmujących zidentyfikowane stanowiska kierownicze.

Polityka zmiennych wynagrodzeń, obowiązująca w zmienionej formie od początku okresu sprawozdawczego, zakłada m.in.

- wypłatę co najmniej 50% ustalonego za dany rok wynagrodzenia zmiennego w akcjach Banku Ochrony Środowiska, których wartość ustala się jako średnią cenę ważoną akcji Banku w obrotach sesyjnych na GPW w okresie od 1 grudnia roku poprzedzającego rok przyznania premii do 31 stycznia roku, w którym następuje przyznanie premii. Przez akcje rozumie się:
 - (i) akcje Banku Ochrony Środowiska S.A. notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie,
 - (ii) akcje wirtualne tzw. akcje fantomowe, o wartości odpowiadającej cenie akcji notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie,
- odroczenie wypłaty 40% wynagrodzenia zmiennego w trzech równych rocznych ratach, przy czym co najmniej 50% każdej transzy jest wypłacane w akcjach Banku, a pozostała część w gotówce. Część odroczonej może zostać zmniejszona lub nie wypłacona w ogóle m.in. w sytuacji, gdy wyniki Banku znacząco odbiegają od zatwierdzonego planu finansowego na dany rok lub gdy spełnione zostały warunki, o których mowa w art. 142 ust. 1 ustawy – Prawo Bankowe.
- ocenę wyników obejmującą okres 3 lat, tak aby wysokość wynagrodzenia zależnego od wyników uwzględniała cykl koniunkturalny Banku i ryzyko związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą. Przez wyniki rozumie się założone w strategii lub planie finansowym Banku na dany rok zadania efektywnościowe, finansowe, sprzedażowe i cele indywidualne.

Maksymalny poziom wynagrodzenia zmiennego każdej z osób zajmujących zidentyfikowane stanowiska kierownicze nie przekracza 100% wynagrodzenia stałego. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Banku Ochrony Środowiska S.A. może wyrazić zgodę na zwiększenie maksymalnego poziomu wynagrodzenia zmiennego w stosunku do wynagrodzenia stałego do 200%, zgodnie z procedurą przewidzianą w polskiej implementacji CRD IV w zakresie zapisów art. 94. ust.1 pkt g lit (ii) tej Dyrektywy.

W 2015 r. oceniono wyniki i ustalono wynagrodzenia zmienne za 2014 r. zidentyfikowanym osobom mającym istotny wpływ na profil ryzyka Banku. Całkowity koszt wynagrodzeń zmiennych osób zajmujących stanowiska kierownicze w BOŚ S.A. przysługujących za wyniki 2014 r. wyniósł 211,4 tys. zł. Członkom Zarządu (*) BOŚ S.A. nie przyznano wynagrodzenia zmiennego za wyniki 2014 r.

Zgodnie z zawartą w Polityce zmiennych składników wynagrodzeń zasadą proporcjonalności - przyznane wynagrodzenia zmienne nie podlegały odroczeniu i zostały wypłacone w całości w gotówce.

W 2015 r. przyznano i wypłacono także drugą (z trzech) transzę odroczonego wynagrodzenia zmiennego za wyniki 2012 r. oraz pierwszą (z trzech) transzę odroczonego wynagrodzenia zmiennego za wyniki 2013 r. w łącznej kwocie 401,8 tys. zł stanowiącej świadczenie długoterminowe, w tym Członkom Zarządu(*) wypłacono łącznie 370,6 tys. zł.

Powyższe koszty zostały ujęte w ciężar 2014 r.

W okresie sprawozdawczym Bank utworzył rezerwę na wynagrodzenia zmienne za 2015 r. dla osób zajmujących stanowiska kierownicze w rozumieniu Uchwały 258/2011 KNF, w kwocie 379 tys. zł.

Z uwagi na wyniki roku 2014, w okresie sprawozdawczym nie ustalono części odroczonej w związku z czym nie utworzono rezerwy na wypłatę części odroczonej za 2014 r.

W 2014 r. przyznano i wypłacono pierwszą (z trzech) transzę odroczonego wynagrodzenia zmiennego za wyniki 2012 roku w łącznej kwocie 230 tys. zł stanowiącej świadczenie długoterminowe, w tym członkowie Zarządu(*) 220 tys. zł.

(*) w tym 4 osoby obecnie nie wchodzące w skład Zarządu BOŚ S.A.

40. Informacje dodatkowe do sprawozdania z przepływów pieniężnych

Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Dla potrzeb sprawozdania z przepływów pieniężnych saldo środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych zawiera następujące salda o wysokiej płynności i terminie zapadalności krótszym niż trzy miesiące.

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Kasa, środki w Banku Centralnym (Nota 18)	614 897	394 168
Lokaty w innych bankach, ujęte w ekwiwalentach środków pieniężnych (Nota 19)	36 834	13 970
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe (Nota 22)	1 799 401	2 049 773
Razem	2 451 132	2 457 911

Saldo środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych zawiera rezerwę obowiązkową utrzymywaną na rachunku w NBP i są to środki o ograniczonej możliwości dysponowania. Rezerwa deklarowana do utrzymania w miesiącu grudniu 2015 r. wynosiła 514 209 tys. zł (grudzień 2014 r. - 476 572 tys. zł). Bank musi utrzymywać średnie saldo środków pieniężnych w miesiącu powyżej zadeklarowanej rezerwy obowiązkowej.

Zgodnie z paragrafem 12 Uchwały NBP nr 40/2015 Bank może wykorzystywać środki utrzymywane na rachunku rezerwy obowiązkowej do bieżących rozliczeń pieniężnych.

Objaśnienie różnic pomiędzy bilansowymi zmianami stanu, a zmianami stanu tych pozycji wykazywanymi w działalności operacyjnej sprawozdania z przepływów pieniężnych

Wyszczególnienie	Za rok zakończony	
	31-12-2015	31-12-2014
Zysk/Strata z działalności inwestycyjnej	-6 509	483
Zysk ze sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych	-6 509	-39
Strata ze sprzedaży wartości niematerialnych	-	522

Wyszczególnienie	Za rok zakończony	
	31-12-2015	31-12-2014
Zmiana stanu należności od innych banków	188 243	-194 538
Zmiana stanu lokat w innych bankach, ujęte w ekwiwalentach środków pieniężnych	22 864	-68 264
Zmiana stanu należności od innych banków razem	211 107	-262 802

Wyszczególnienie	Za rok zakończony	
	31-12-2015	31-12-2014
Zmiana stanu aktywów i zobowiązań z tytułu wyceny pochodnych instrumentów finansowych i zabezpieczających	-27 488	55 357
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przyszłe przepływy na kapitał z aktualizacji wyceny	-9 940	-5 605
Zmiana stanu aktywów i zobowiązań z tytułu wyceny pochodnych instrumentów finansowych i zabezpieczających razem	-37 428	49 752

Wyszczególnienie	Za rok zakończony	
	31-12-2015	31-12-2014
Zmiana stanu inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych	698 017	-1 005 693
Zmiana stanu inwestycyjnych papierów wartościowych przyjęta do środków pieniężnych	-250 372	50 189
Konwersja wierzytelności na akcje	-	-18 037
Wykup papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności	-217 529	-
Zakup papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności	157 763	-
Odsetki otrzymane od papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności	-44 994	-46 426
Przesunięcie odsetek od papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności do odsetek z działalności inwestycyjnej	42 482	48 237
Wycena papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży na kapitał z aktualizacji wyceny	-25 969	14 861
Zmiana stanu inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych razem	359 398	-956 869

Wyszczególnienie	Za rok zakończony	
	31-12-2015	31-12-2014
Zmiana stanu pozostałych aktywów i podatku dochodowego	-42 265	-24 780
Odroczony podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat	8 791	-386
Odroczony podatek dochodowy z tytułu wyceny papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży i przeszacowania zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych	8 234	-1 741
Niepieniężne zmiany z tytułu wartości niematerialnych oraz rzeczowych środków trwałych	1 237	2 133
Zmiana stanu pozostałych aktywów i podatku dochodowego razem	-24 003	-24 774

Wyszczególnienie	Za rok zakończony	
	31-12-2015	31-12-2014
Zmiana stanu rezerw	9 359	-1 294
Wycena aktuariusza wpływ na kapitał z aktualizacji wyceny	591	-92
Zmiana stanu rezerw razem	9 950	-1 386

Wyszczególnienie	Za rok zakończony	
	31-12-2015	31-12-2014
Zmiana stanu innych zobowiązań i podatku dochodowego	6 056	6 826
Bieżące obciążenia z tytułu podatku dochodowego	-3 058	-15 589
Zapłacony podatek dochodowy	13 243	5 901
Realizacja wypłat wynagrodzenia zmiennego w akcjach	-	1 107
Opcje menadżerskie	-878	2 174
Pozostałe zmiany	-651	-4
Zmiana stanu innych zobowiązań i podatku dochodowego razem	14 712	415

41. Charakterystyka instrumentów pochodnych oraz transakcji wymiany walutowej

Transakcje wymiany walut i walutowych instrumentów pochodnych

INSTRUMENT	31-12-2015		31-12-2014		31-12-2015		31-12-2014	
	FX Swap		FX Forward		FX Spot * \			
Opis instrumentu	Transakcja, która zobowiązuje strony kontraktu do dokonania początkowej wymiany walut w wyznaczonym dniu i po określonym kursie oraz zwrotnej (końcowej) wymiany tych walut, w określonym w przyszłości dniu (innym niż rozliczenie tzw. Pierwszej „nogi”) i po kursie uzgodnionym w momencie zawarcia transakcji (przeważnie różnym od kursu wymiany początkowej). Waluta, którą jeden z kontrahentów jest zobowiązany zapłacić drugiemu w wyniku wymiany końcowej jest tą samą walutą, którą kontrahent otrzymał w wymianie początkowej.		Terminowa transakcja wymiany określonej kwoty waluty na inną walutę w określonym terminie, wg ustalonego kursu terminowego. Jest to tzw. Kontrakt z dostawą waluty (forward outright). Wszystkie warunki transakcji ustalone są w dniu jej zawarcia.		Transakcja wymiany określonej kwoty waluty na inną walutę, po kursie terminowym uzgodnionym w momencie zawierania transakcji. Rozliczenie tej transakcji następuje w terminie zazwyczaj do dwóch dni roboczych od daty zawarcia.			
Cel nabycia lub wystawienia	do obrotu		do obrotu		do obrotu			
Ilość transakcji	69	65	122	126	42	63		
Wartość nominalna instrumentów (w tys. zł)	1 514 343	1 521 530	451 971	739 919	51 473	65 011		
Wartość godziwa (w tys. zł)	23 411	-11 999	2 713	5 836	-17	67		
- dodatnia	31 269	1 515	5 760	7 460	64	183		
- ujemna	-7 858	-13 514	-3 047	-1 624	-81	-116		
Przyszłe przychody/ płatności	Zmienne		Zmienne		Zmienne			
Zapadalność	2016-01-04 2016-12-19	2015-01-02 2015-12-22	2016-01-04 2017-02-15	2015-01-02 2015-10-30	2016-01-04 2016-01-05	2015-01-02 2015-01-05		
Możliwość wcześniejszego rozliczenia	Brak		Na wniosek klienta		Brak			
Możliwość wymiany lub zamiany na inny składnik aktywów/ pasywów	Brak		Brak		Brak			
Inne warunki	Brak		Brak		Brak			
Rodzaj ryzyka związanego z danym instrumentem pochodnym	Ryzyko operacyjne, ryzyko rynkowe, ryzyko kontrahenta		Ryzyko operacyjne, ryzyko rynkowe, ryzyko kontrahenta		Ryzyko operacyjne, ryzyko rynkowe, ryzyko kontrahenta			

*\ instrument wymiany walutowej

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Wartość instrumentów według wartości nominalnej	2 017 787	2 326 460
Razem transakcje wymiany walut i walutowych instrumentów pochodnych:		
- aktywa	37 093	9 158
- zobowiązania	-10 986	-15 254

Transakcje instrumentami pochodnymi stopy procentowej

INSTRUMENT	31-12-2015		31-12-2014		31-12-2015		31-12-2014		31-12-2015		31-12-2014	
	Transakcje wymiany stopy procentowej (IRS)		Transakcje wymiany stopy procentowej (IRS zabezpieczający PLN)		Transakcje wymiany stopy procentowej (IRS zabezpieczający EUR)		Transakcje Forward na obligacje					
Opis instrumentu	Transakcja zobowiązująca obie strony do wymiany okresowych płatności odsetkowych od określonej kwoty nominalnej przez uzgodniony okres. Dokonywane płatności odsetkowe są wyrażone w tej samej walucie i obliczane według ustalonej dla każdej ze stron stopy procentowej (jedna stopa może być stała a druga zmienna lub obie mogą być zmienne, ale uzależnione od różnych indeksów). Ta kategoria obejmuje także transakcje IRS, których kwota nominalna zmienia się w czasie – swapy amortyzowane.		Transakcja zobowiązująca obie strony do wymiany okresowych płatności odsetkowych od określonej kwoty nominalnej przez uzgodniony okres. Dokonywane płatności odsetkowe są wyrażone w tej samej walucie i obliczane według ustalonej dla każdej ze stron stopy procentowej (jedna stopa może być stała a druga zmienna lub obie mogą być zmienne, ale uzależnione od różnych indeksów).		Transakcja zobowiązująca obie strony do wymiany okresowych płatności odsetkowych od określonej kwoty nominalnej przez uzgodniony okres. Dokonywane płatności odsetkowe są wyrażone w tej samej walucie i obliczane według ustalonej dla każdej ze stron stopy procentowej (jedna stopa może być stała a druga zmienna lub obie mogą być zmienne, ale uzależnione od różnych indeksów).		Terminowa transakcja kupna/sprzedaży określonej kwoty papieru wartościowego w określonym terminie, wg ustalonej ceny terminowej. Wszystkie warunki transakcji ustalone są w dniu jej zawarcia.					
Cel nabycia lub wystawienia	do obrotu		jako zabezpieczenie (rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej)		jako zabezpieczenie (rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych)		do obrotu					
Ilość transakcji	261	256	8	6	4	4	1	-				
Wartość nominalna instrumentów (w tys. zł)	7 279 318	7 513 693	536 000	278 000	426 150	426 230	10 000	-				
Wartość godziwa (w tys. zł)	18 636	11 676	-37 621	-41 504	11 557	21 823	23	-				
- dodatnia	159 085	187 976	-	-	11 557	21 823	23	-				
- ujemna	-140 449	-176 300	-37 621	-41 504	-	-	-	-				
Przyszłe przychody/ płatności	Zmienne		Zmienne		Zmienne		Zmienne					
Zapadalność	2016-01-08 2025-09-29	2015-01-07 2024-09-30	2019-07-11 2025-07-25	2019-07-11 2021-07-12	2016-05-11 2016-06-20	2016-05-11 2016-06-20	2021-04-25	- -				
Możliwość wcześniejszego rozliczenia	Generalnie brak, ale istnieje taka możliwość w przypadku transakcji z klientami niebankowymi w przypadkach określonych w umowach		Brak		Brak		Brak					
Możliwość wymiany lub zamiany na inny składnik aktywów/ pasywów	Brak		Brak		Brak		Brak					
Inne warunki	Brak		Brak		Brak		Brak					
Rodzaj ryzyka	Ryzyko operacyjne, ryzyko rynkowe, ryzyko kontrahenta		Ryzyko operacyjne, ryzyko rynkowe, ryzyko kontrahenta		Ryzyko operacyjne, ryzyko rynkowe, ryzyko kontrahenta		Ryzyko operacyjne, ryzyko rynkowe, ryzyko kontrahenta					

Transakcje instrumentami pochodnymi stopy procentowej

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Wartość instrumentów według wartości nominalnej	8 251 468	8 217 923
Razem transakcje instrumentami pochodnymi stopy procentowej:		
- aktywa	170 665	209 799
- zobowiązania	-178 070	-217 804

Kontrakty terminowe i opcje

INSTRUMENT	31-12-2015 31-12-2014		31-12-2015 31-12-2014		31-12-2015 31-12-2014	
	Kontrakty terminowe na akcje i indeksy giełdowe, kursy walut		Kontrakty forward na indeksy giełdowe, kursy walut, towary		Kontrakty różnic kursowych CFD	
Opis instrumentu	Kontrakt terminowy na akcje/indeks giełdowy jest standaryzowaną transakcją wymagającą gotówkowego rozliczenia w przyszłości lub dostarczenia instrumentu bazowego w zależności od cen akcji/wartości indeksu kursu waluty i zajętej pozycji.		Kontrakty typu forward na sprzedaż i kupno różnych walut z wyznaczoną przyszłą datą uregulowania. Instrumenty tego typu umożliwiają zarabianie na różnicach stóp procentowych pomiędzy walutami torzącymi parę. Standardowe kontrakty forward dotyczą transakcji, w których wyznaczony termin uregulowania jest dłuższy niż dwa dni typowe dla transakcji spot.		Kontrakty różnic kursowych (ang. Contracts For Difference – kontrakty na różnicę, CFD) to grupa tzw. instrumentów pochodnych. Oznacza to, iż ich wartość zależy bezpośrednio od wartości instrumentu bazowego na który opiewają. Instrumentami bazowymi mogą być zarówno instrumenty rynku kasowego, takie jak pary walutowe, złoto czy srebro, jak i terminowe np. kontrakty terminowe na indeksy oferowane na giełdach światowych, instrumenty pochodne giełd towarowych itp. Kontrakty CFD umożliwiają zajmowanie długiej lub krótkiej pozycji, zaś wynik jest obliczany tylko na podstawie różnic kursowych. Handel instrumentami CFD nie wiąże się więc z fizycznym zajęciem pozycji.	
Cel nabycia lub wystawienia	do obrotu		do obrotu		do obrotu	
Ilość transakcji	3 527	15 611	4 200	28 652	18 966	17 258
Wartość nominalna instrumentów (w tys. zł)	14 897	58 992	16 763	113 706	417 046	550 377
Wartość godziwa (w tys. zł)	-228	1 607	87	-2 091	10 033	15 693
- dodatnia	23	1 948	179	39	10 546	15 757
- ujemna	-251	-341	-92	-2 130	-513	-64
Przyszłe przychody/ płatności	Zmienne		Zmienne		Zmienne	
Zapadalność	Zmienna		Zmienna		Zmienna	
Możliwość wcześniejszego rozliczenia	Tak		Tak		Tak	
Cena/ Przedział cen realizacji	Brak		Brak		Brak	
Możliwość wymiany lub zamiany na inny składnik aktywów/ pasywów	Brak		Brak		Brak	
Inne warunki	Brak		Brak		Brak	
Rodzaj ryzyka związanego z danym instrumentem pochodnym	Ryzyko operacyjne, ryzyko cen instrumentów kapitałowych, ryzyko walutowe		Ryzyko operacyjne, ryzyko walutowe, ryzyko cen instrumentów kapitałowych, ryzyko cen towarów,		Ryzyko operacyjne, ryzyko walutowe, ryzyko stóp procentowych, ryzyko cen towarów, ryzyko cen instrumentów kapitałowych	

Kontrakty terminowe i opcje

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Wartość instrumentów według wartości nominalnej	448 706	723 075
Razem kontrakty terminowe i opcje:		
- aktywa	10 748	17 744
- zobowiązania	-856	-2 535

Razem pochodne instrumenty finansowe

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Wartość instrumentów według wartości nominalnej	10 717 961	11 267 458
Razem pochodne instrumenty finansowe:		
- aktywa	218 506	236 701
- zobowiązania	-189 912	-235 593

Kompensowanie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych

Grupa w aktywach finansowych i zobowiązaniach finansowych ujętych w sprawozdaniu finansowym nie stosuje kompensaty wartości posiadanych instrumentów finansowych. Niniejsza prezentacja stanowi informację o potencjalnym ujęciu instrumentów finansowych, dla których istnieje możliwość przeprowadzenia kompensat zgodnie z właściwymi umowami.

Aktywa finansowe i zobowiązania finansowe z uwzględnieniem zmian do MSSF 7 według stanu na 31grudnia 2015 roku oraz 31grudnia 2014 roku:

Pozycje	Aktywa finansowe brutto ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Zobow. finansowe brutto ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Pozycje które są kompensowane zgodnie z MSR 32		Aktywa finansowe netto ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Zobow. finansowe netto ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Pozycje które mogłyby podlegać kompensowaniu		Depozyty zabezp. przyjętych w ramach umów ramowych	Depozyty zabezp. złożone w ramach umów ramowych	Aktywa finansowe	Zobow. finansowe
			Aktywa finansowe - netto	Zobow. finansowe - netto			Aktywa finansowe - netto	Zobow. finansowe - netto				
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f) = (b) - (d)	(g) = (c) - (e)	(h)	(i)	(j)	(k)	(l) = (f) - (h) - (j)	(m) = (g) - (i) - (k)
Pochodne instrumenty finansowe (w tym pochodne instrumenty zabezpieczające)	218 506	-189 912	-	-	218 506	-189 912	34 156	-75 110	23 386	-78 176	160 964	-36 626

Pozycje	Aktywa finansowe brutto ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Zobow. finansowe brutto ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Pozycje które są kompensowane zgodnie z MSR 32		Aktywa finansowe netto ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Zobow. finansowe netto ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Pozycje które mogłyby podlegać kompensowaniu		Depozyty zabezp. przyjętych w ramach umów ramowych	Depozyty zabezp. złożone w ramach umów ramowych	Aktywa finansowe	Zobow. finansowe
			Aktywa finansowe - netto	Zobow. finansowe - netto			Aktywa finansowe - netto	Zobow. finansowe - netto				
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f) = (b) - (d)	(g) = (c) - (e)	(h)	(i)	(j)	(k)	(l) = (f) - (h) - (j)	(m) = (g) - (i) - (k)
Pochodne instrumenty finansowe (w tym pochodne instrumenty zabezpieczające)	236 700	- 235 594	-	-	236 700	- 235 594	36 947	- 101 114	17 090	- 108 403	182 663	- 26 077

Zgodnie ze zmianami do MSSF 7 Bank w powyższej tabeli wskazuje wartości instrumentów pochodnych które :

- 1) kwoty brutto aktywów finansowych i zobowiązań finansowych ujętych w sprawozdaniu finansowym (kolumny b i c),
- 2) kwoty, które są kompensowane zgodnie z kryteriami określonymi w paragrafie 42 MSR 32 przy określaniu kwot netto wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej (kolumny d i e),
- 3) kwoty netto wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej (kolumny f i g),
- 4) kwoty objęte egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania, które nie są w inny sposób uwzględnione w paragrafie 13C pkt b), w tym:
 - (i) kwoty związane z ujętymi instrumentami finansowymi, które nie spełniają niektórych lub wszystkich kryteriów kompensowania określonych w paragrafie 42 MSR 32 (kolumny h i j); oraz (ii) kwoty związane z zabezpieczeniami finansowymi (w tym zabezpieczeniami gotówkowymi) (kolumny j i k),
- 5) kwotę netto po odliczeniu kwot określonych w pkt 4) powyżej od kwot określonych w pkt 3) powyżej (kolumny l i m).

42. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Poniżej przedstawiono wartość bilansową i godziwą aktywów i zobowiązań finansowych innych niż wycenianych do wartości godziwej w sprawozdaniu finansowym:

Wyszczególnienie	Wartość bilansowa na 31-12-2015	Wartość godziwa na 31-12-2015	Wartość bilansowa na 31-12-2014	Wartość godziwa na 31-12-2014
AKTYWA FINANSOWE				
Należności od innych banków	158 720	156 764	346 963	345 121
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	14 343 558	14 152 865	12 489 421	12 343 144
- Kredyty w złotych polskich	10 651 144	10 520 958	9 030 853	8 935 707
- Kredyty w walutach obcych	3 692 414	3 631 907	3 458 568	3 407 437
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - utrzymywane do terminu zapadalności	928 048	977 675	990 326	1 068 667
Dłużne papiery wartościowe, w tym:	928 048	977 675	990 326	1 068 667
- Skarb Państwa	928 048	977 675	990 326	1 068 667
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE				
Zobowiązania wobec innych banków	216 404	216 786	354 086	354 735
Zobowiązania wobec klientów, w tym:	15 968 163	15 976 910	14 228 040	14 232 443
- Klientów korporacyjnych	5 209 149	5 208 611	4 501 154	4 501 831
- Klientów detalicznych	8 396 643	8 395 166	7 022 124	7 023 505
- Finansów publicznych	838 005	837 834	793 135	793 158
- Funduszy ekologicznych i pozostałych funduszy	46 767	46 767	584 196	584 197
- Międzynarodowych instytucji finansowych	1 410 914	1 421 847	1 292 024	1 294 345
- Pozostałych Klientów	66 685	66 685	35 407	35 407
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	2 318 189	2 294 155	2 594 781	2 625 010
Zobowiązania podporządkowane	599 961	553 862	566 435	563 053

Lokaty w innych bankach

Należności od innych banków obejmują lokaty międzybankowe, rachunkiostro oraz kredyty i pożyczki. Wartość godziwa lokat międzybankowych z uwagi na krótki termin realizacji (do 6 m-cy lokaty międzybankowe na stopę stałą) jest równa wartości bilansowej. Obligacje wyemitowane przez banki wyceniono według wartości godziwej z uwzględnieniem spreadu kredytowego wyznaczonego w oparciu o ostatnie porównywalne emisje przeprowadzone przez podobne banki.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom

Kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom przedstawiono po pomniejszeniu o odpisy z tytułu utraty wartości. W bilansie wycenia się je według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej. Jako wartość godziwa kredytów jest przyjmowana ich wartość wynikająca z bieżąco oszacowanych przyszłych przepływów kapitałowo-odsetkowych (oddzielnie dla walut i oddzielnie dla PLN) wyliczonych w oparciu o efektywną stopę procentową dla każdego kredytu (z wyjątkiem kredytów o nieustalonym harmonogramie lub kredytów zagrożonych dla których jako wartość godziwa przyjmowana jest wartość bilansowa) dyskontowanych średnią efektywną stopą procentową kredytów udzielonych w ostatnich dwunastu miesiącach. Dla kredytów hipotecznych

uwzględniono przedpłaty. W przypadku kredytów w walutach obcych, których Bank zaprzestał udzielania została zastosowana średnia efektywna stopa procentowa odpowiadających im kredytów udzielanych w PLN, skorygowana o różnicę pomiędzy poziomami stóp w poszczególnych walutach i PLN.

Zobowiązania wobec podmiotów niebankowych

Zobowiązania w bilansie wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej. Jako wartość godziwa zobowiązań jest przyjmowana ich wartość wynikająca ze zdyskontowania kapitału oraz odsetek dla wszystkich depozytów średnią ważoną stopą procentową, która obowiązywała dla depozytów przyjętych w grudniu 2014 r. Z uwagi na brak harmonogramów dla rachunków bieżących zostały one ujęte wg wartości bilansowej.

Zobowiązania (kapitał i odsetki) wobec międzynarodowych instytucji finansowych zostały zdyskontowane średnią efektywną stopą procentową zobowiązań zaciąganych w ciągu ostatnich 12 miesięcy (dla EUR) bądź ostatnią transakcją zawartą w danej walucie (dla PLN).

Zobowiązania podporządkowane

Zobowiązania podporządkowane wycenione według wartości godziwej z uwzględnieniem zmiany spreadu kredytowego wyznaczonego w oparciu o emisję przeprowadzoną przez Bank w 2015 r.

Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych

Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych wycenione według wartości godziwej z uwzględnieniem zmiany spreadu kredytowego dla obligacji w PLN wyznaczonego w oparciu o emisje przeprowadzone przez Bank w 2013, 2014 i 2015 r. dla emisji w PLN oraz w oparciu o notowanie rynkowe w przypadku euroobligacji.

Zobowiązania wobec innych banków

Zobowiązania z tytułu transakcji repo zostały wykazane w wartości bilansowej. Zobowiązania z tytułu transakcji repo zostały wykazane w wartości bilansowej ze względu na brak dostępnych danych rynkowych do kalkulacji wartości godziwej podstawowej transakcji repo Banku z kontrahentem.

Depozyty międzybankowe, z uwagi na krótki termin zostały ujęte w wartości bilansowej, a zaciągnięte pożyczki (kapitał i odsetki) zostały zdyskontowane średnią efektywną stopą procentową zobowiązań zaciąganych w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

43. Podział instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej w zależności od sposobu pomiaru wartości godziwej

Wartość godziwa zgodnie z MSSF 13 definiowana jest jako cena, którą otrzymano by za zbycie składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach na głównym (lub najkorzystniejszym) rynku na dzień wyceny w aktualnych warunkach rynkowych (tj. ceną wyjścia) bez względu na to, czy cena ta jest bezpośrednio obserwowalna lub oszacowana przy użyciu innej techniki wyceny. Grupa szacując wartość godziwą uwzględnia korektę z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na 31 grudnia 2014 roku Grupa dokonywała klasyfikacji aktywów oraz zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej na trzy kategorie (poziomy) według ich metody wyceny:

- Poziom 1: metoda wyceny - mark-to-market bezpośrednio z dostępnych kwotowań instrumentów na rynku. Dotyczy to kwotowanych kapitałowych i dłużnych papierów wartościowych oraz bonów NBP (kwotowania oparte o stopę referencyjną),
- Poziom 2: metoda wyceny – mark-to-model z parametryzacją modeli w oparciu o kwotowania z aktywnego rynku dla danego typu instrumentów lub ceny uzyskane w ramach transakcji, które zostały dokonane w terminie bliskim dacie bilansowej na normalnych zasadach rynkowych. Wartość godziwą ustala się również poprzez odwołanie się do innych, podobnych instrumentów, poprzez analizę zdyskontowanych przepływów pieniężnych i inne metody wyceny powszechnie stosowane przez uczestników rynku, a w przypadku instrumentów finansowych dla których brak jest możliwości wyceny po koszcie nabycia. Dotyczy to nienotowanych bankowych papierów, kapitałowych papierów wartościowych oraz instrumentów pochodnych (w tym transakcji terminowych na papiery wartościowe) za wyjątkiem przypadków które spełniają kryteria

przynależności do Poziomu 3. Dodatkowo w portfelu aktywów dostępnych do sprzedaży DM BOS posiada akcje jednostki gospodarczej, dla której brak jest aktywnego rynku. Z uwagi na powyższe wartość godziwa tych papierów jest oparta na modelu wyceny wypracowanym przez Spółkę, uwzględniającym porównywalne wartości dla podmiotów gospodarczych notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie,

- Poziom 3: metoda wyceny mark-to-model z parametryzacją modeli w oparciu o kwotowania z aktywnego rynku dla danego typu instrumentów oraz parametryzacją modelu na podstawie estymowanych czynników ryzyka. Dotyczy to komunalnych papierów wartościowych (wycena dokonywana na podstawie zdyskontowanych przepływów, przy czym spready kredytowe używane do wyceny wyznaczone są w oparciu o wewnętrzne ratingi), papierów innych banków (cena ustalana jest w oparciu o marże papierów, kwotowanych na rynku na moment ustalenia ceny, emitowanych przez odpowiednio wyselekcjonowanych emitentów), nienotowanych papierów kapitałowych oraz papierów kapitałowych charakteryzujących się niską płynnością (wyceniane są metodą zdyskontowanych przepływów). W przypadku DM BOS są to instrumenty finansowe nabyte z zamiarem wprowadzenia ich do obrotu regulowanego. Wartość godziwa ustalana jest w oparciu o analizę sytuacji finansowej spółki z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości.

31-12-2015	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	Razem
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	107 035	147	-	107 182
Dłużne papiery wartościowe	99 370	100	-	99 470
Kapitałowe papiery wartościowe	7 665	47	-	7 712
Pochodne instrumenty finansowe i zabezpieczające	23	218 483	-	218 506
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży*	3 429 635	-	642 855	4 072 490
Dłużne papiery wartościowe	3 386 439	-	607 636	3 994 075
Kapitałowe papiery wartościowe*	43 196	-	35 219	78 415
Należności od innych banków			156 764	156 764
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			14 175 457	14 175 457
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - utrzymywane do terminu zapadalności	977 675			977 675
Razem	4 514 368	218 630	14 975 076	19 708 074

* z wyłączeniem kapitałowych papierów wartościowych wycenianych według ceny nabycia

31-12-2015	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	Razem
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	251	189 661	-	189 912
Pochodne instrumenty finansowe i zabezpieczające	251	189 661	-	189 912
Zobowiązania wobec innych banków	-	-	216 786	216 786
Zobowiązania wobec klientów	-	-	15 976 910	15 976 910
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	1 080 216	-	1 213 939	2 294 155
Zobowiązania podporządkowane	-	-	553 862	553 862
Razem	1 080 467	189 661	17 961 497	19 231 625

Wyszczególnienie	Poziom 3
Stan na początek okresu 01-01-2015	611 033
Zakup	87 952
Sprzedaż i wykup	-47 988
Suma zysków lub strat	-
- w wynik finansowy	476
- w pozostałych całkowitych dochodach	-6 706
Przeniesienia z poziomu 3	-1 912
Stan na koniec okresu 31-12-2015	642 855

31-12-2014	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	Razem
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	7 964	2 132	-	10 096
Dłużne papiery wartościowe	34	220	-	254
Kapitałowe papiery wartościowe	7 930	1 912	-	9 842
Pochodne instrumenty finansowe i zabezpieczające	1 948	234 752	-	236 700
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży*	4 096 402	2 706	609 056	4 708 163
Dłużne papiery wartościowe	4 059 543	-	573 995	4 633 537
Kapitałowe papiery wartościowe*\	36 859	2 706	35 061	74 626
Należności od innych banków	-	-	345 121	345 121
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	-	-	12 343 144	12 343 144
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - utrzymywane do terminu zapadalności	1 068 667	-	-	1 068 667
Razem	5 174 981	239 590	13 297 321	18 711 891

*\z wyłączeniem kapitałowych papierów wartościowych wycenianych według ceny nabycia

31-12-2014	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	Razem
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu				
Pochodne instrumenty finansowe i zabezpieczające	341	235 253	-	235 594
Zobowiązania wobec innych banków	-	-	354 735	354 735
Zobowiązania wobec klientów	-	-	14 232 443	14 232 443
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	1 135 061	-	1 489 949	2 625 010
Zobowiązania podporządkowane	-	-	563 053	563 053
Razem	1 135 402	235 253	16 640 180	18 010 835

Wyszczególnienie	Poziom 3
Stan na początek okresu 01-01-2014	648 360
Zakup	140 940
Sprzedaż i wykup	-197 870
Suma zysków lub strat	-
- w wynik finansowy	11 785
- w pozostałych całkowitych dochodach	5 841
Przeniesienia z poziomu 3	-
Stan na koniec okresu 31-12-2014	609 056

Przeniesienie instrumentów pomiędzy Poziomem 1 a Poziomem 2 występuje na podstawie dostępności kwotowań z aktywnego rynku według stanu na zakończenie danego okresu sprawozdawczego.

Przeniesienie z Poziomu 2 do Poziomu 3 następuje w sytuacji zamiany w wycenie czynnika obserwowalnego na nieobserwowalny lub zastosowanie do wyceny nowego nieobserwowalnego czynnika ryzyka, która jednocześnie skutkuje istotnym wpływem na wycenę instrumentu.

Przeniesienie z Poziomu 3 do Poziomu 2 następuje w sytuacji zamiany w wycenie czynnika nieobserwowalnego na obserwowalny lub gdy wpływ czynnika nieobserwowalnego na wycenę instrumentu przestaje być istotny.

Przeniesienie między metodami wyceny następują w dacie i według stanu na koniec okresu sprawozdawczego.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku miało miejsce w DM BOŚ S.A. przeniesienie instrumentów (akcji firmy Sunex) z poziomu 3 do poziomu 1 w kwocie 1 902 tys. zł. W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2014 roku nie odnotowano żadnych przeniesień instrumentów z poziomu 3.

W przypadku instrumentów zaklasyfikowanych do Poziomu 3 ich wycena nie ma wpływu na rachunek zysków i strat. Wycena do wartości godziwej instrumentów zakwalifikowanych do Poziomu 3 została uwzględniona w pozostałych całkowitych dochodach. W wyniku finansowym zostały uwzględnione odsetki naliczone, odsetki zapłacone, dyskonto lub premia, różnice kursowe oraz rozwiązane rezerwy (dotyczy to kapitałowych papierów wartościowych).

Na 31 grudnia 2015 roku analiza wrażliwości wyceny, instrumentów komunalnych zaklasyfikowanych do Poziomu 3, przy zmianie spreadu kredytowego o +/- 1 p.b. (nieobserwowalny parametr modelu) wynosiła 207 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiła 246 tys. zł)

44. Sprawozdawczość dotycząca segmentów

Zgodnie z wymogami MSSF 8, segmenty operacyjne zostały określone na podstawie sprawozdań wewnętrznych dotyczących komponentów jednostki gospodarczej podlegających okresowym przeglądom dokonywanym przez członka kierownictwa odpowiedzialnego za podejmowanie decyzji operacyjnych. MSSF 8 definiuje segment operacyjny jako część działalności jednostki spełniający trzy kryteria:

- segment prowadzi działalność gospodarczą, w ramach której może osiągać przychody i ponosić koszty,
- wyniki działalności operacyjnej segmentu są przeglądane regularnie przez osobę podejmującą w jednostce główne decyzje operacyjne,
- odrębne informacje finansowe dla segmentu są dostępne.

Poniżej przedstawiono zasady sprawozdawczości według segmentów operacyjnych za okresy zakończone dnia 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku w podziale na następujące obszary działalności:

- a) pion korporacji i finansów publicznych,
- b) pion detaliczny,
- c) działalność skarbową i inwestycyjną,
- d) działalność maklerską,
- e) pozostałe (nieulokowane w segmentach).

W ramach pionu korporacji i finansów publicznych prowadzona jest działalność obejmująca transakcje zawierane poprzez Centra Korporacyjne oraz Centralę Banku z klientami korporacyjnymi i klientami należącymi do sektora finansów publicznych. Natomiast aktywność Banku w pionie detalicznym dotyczy transakcji z klientami z grupy osób prywatnych, mikroprzedsiębiorstw oraz wspólnot mieszkaniowych.

W skład obszaru działalności skarbowej i inwestycyjnej wchodzi działalność na rynku międzybankowym i dłużnych papierów wartościowych, instrumentów pochodnych, a także w obszarze inwestycji kapitałowych. Działalność skarbową i inwestycyjną obejmuje zarządzanie płynnością, ryzykiem walutowym i stóp procentowych Banku oraz rozliczenia z tytułu cen transferowych funduszy z innymi pionami (segmentami) biznesowymi.

W obszarze pozostałe (nieulokowane w segmentach) znajdują się pozycje rachunku zysków i strat, które nie zostały przypisane do żadnego z wymienionych w ppkt a-d obszarów działalności, w szczególności przychody i koszty związane z klientami niesklasyfikowanymi. Ponadto w obszarze tym wykazywane są składniki rachunku zysków i strat dotyczące działalności spółek zależnych: BOŚ Invest Management Sp. z o.o., MS Wind Sp. z o.o., BOŚ Nieruchomości Sp. z o.o., BOŚ Capital Sp. z o.o.

Dane finansowe spółki BOŚ Eko Profit S.A. są klasyfikowane do pionu korporacji i finansów publicznych, spółki BOŚ Ekosystem sp. z o.o. do pionu detalicznego, natomiast BOS Finance AB do obszaru działalności skarbowej i inwestycyjnej.

Produkty pionów i obszarów działalności wymienionych w ppkt a-d powyżej zostały opisane w „Sprawozdaniu Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. w 2015 roku” w pkt. II ppkt. 6.

Produktami obszaru działalności skarbowej i inwestycyjnej są instrumenty finansowe, bieżące i terminowe lokaty i depozyty międzybankowe oraz klientów ALM, kredyty od innych banków oraz kredyty udzielone bankom, dłużne i kapitałowe papiery wartościowe oraz instrumenty pochodne.

Natomiast obszar działalności maklerskiej obejmuje głównie nabywanie i zbywanie papierów wartościowych na cudzy lub własny rachunek, prowadzenie rachunków papierów wartościowych, zarządzanie cudzym pakietem papierów wartościowych na zlecenie oraz oferowanie papierów wartościowych w obrocie pierwotnym lub w pierwszej ofercie publicznej.

Aktywa i pasywa obszarów określonych w ppkt a-b powyżej zostały wyodrębnione w oparciu o bazę kredytową i depozytową Banku.

Wynik odsetkowy uwzględnia rozliczenia transferowe pomiędzy pionem korporacji i finansów publicznych oraz detalicznym a obszarem działalności skarbowej i inwestycyjnej. Wycena transferowa funduszy jest oparta na stawkach referencyjnych, dodatkowych stawkach finansowania oraz zmiennych stawkach transferowych, z uwzględnieniem m.in. waluty, stabilności środków i terminu, które są odnoszone do krzywej rentowności. Wycenie stawkami transferowymi podlegają wszystkie istotne pozycje aktywów i pasywów odsetkowych, jak również pozycje pozabilansowe, generujące zapotrzebowanie na płynność. Wycena przeprowadzana jest w cyklu miesięcznym i bazuje na średniej (ze stanów dziennych) poszczególnych transakcji odsetkowych przypisanych do danego pionu odrębnie dla każdej waluty.

I. Wynik na działalności operacyjnej pionu korporacji i finansów publicznych oraz pionu detalicznego jest wynikiem z działalności bankowej tych pionów, pomniejszonym o wartość kosztów administracyjnych przypisanych bezpośrednio do transakcji lub jednostek danego pionu, jak również kosztów alokowanych oraz odpisów z tytułu utraty wartości. Wynik finansowy uwzględnia także rozliczenia wzajemne z tytułu obsługi klientów pionu korporacji i finansów publicznych przez oddziały Banku (przypisane do pionu detalicznego).

Na wynik z działalności finansowej ww. pionów składają się m.in.

- 1. Wynik z tytułu odsetek**, tj. suma różnicy pomiędzy przychodami odsetkowymi od kredytów i obligacji komunalnych klientów, a kosztami za otrzymane fundusze od ALM (działalność skarbową i inwestycyjną) oraz przychodów z transferu funduszy do ALM pomniejszonych o koszty odsetkowe zapłacone klientom Banku.
- 2. Wynik z tytułu prowizji**, tj. różnica przychodów z opłat i prowizji oraz kosztów przypisanych do danej transakcji oraz alokowanych do obszaru działalności. Wynik uwzględnia przychody i koszty rozliczane jednorazowo oraz rozliczane w czasie metodą liniową, natomiast przychody i koszty rozliczane przy transakcji wg. efektywnej stopy procentowej odnoszone są do wyniku z tytułu odsetek.
- 3. Wynik z pozycji wymiany**, tj. dochody z negocjowanych transakcji wymiany walut (terminowych i SPOT) oraz dochody z wymiany walut według tabeli kursowej Banku. Pozycja uwzględnia wynik z transakcji instrumentami pochodnymi.
- 4. Wynik odpisów z tytułu utraty wartości**, tj. wynik z tytułu zmiany wartości odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i obligacji komunalnych przypisanych do danego obszaru działalności. Wynik uwzględnia zmiany z tytułu wahań kursowych portfela kredytów walutowych objętych utratą wartości.

II. Wynik finansowy obszaru działalności skarbowej i inwestycyjnej stanowi sumę wyników z obszaru działalności skarbowej oraz obszaru inwestycji kapitałowych Banku, na które składają się m.in.:

- 1. Wynik odsetkowy** – wyliczany jako suma wyniku odsetkowego z tytułu transakcji z klientami zewnętrznymi oraz wyniku rozliczeń z tytułu cen transferowych funduszy z innymi segmentami. Przychody i koszty odsetkowe zewnętrzne dotyczą transakcji na rynku międzybankowym (lokaty i kredyty), jak również nabywanych oraz emitowanych dłużnych papierów wartościowych. Wynik rozliczeń z tytułu cen transferowych funduszy jest różnicą pomiędzy przychodami z tytułu finansowania aktywów innych segmentów, a kosztami transferowymi za środki depozytowe otrzymane od innych segmentów.
- 2. Wynik z pozycji wymiany**, uwzględnia wynik ze spekulacyjnych transakcji wymiany walut, rewaluację pozycji zabezpieczających rezerwy na kredyty walutowe oraz zmiany wyceny pozycji zabezpieczających aktywne walutowe transakcji terminowe. Pozycja uwzględnia wynik z pozycji wymiany nie przypisany innym segmentom.
- 3. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń**, uwzględnia wynik z transakcji zabezpieczających przepływy pieniężne oraz wartość godziwą.
- 4. Wynik na działalności handlowej**, wynik z działalności ewidencjonowanej w Księdze Handlowej oraz z operacji instrumentami finansowymi, w tym typu FX SWAP.
- 5. Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych** - wynik dotyczy akcji, udziałów i dłużnych papierów wartościowych oraz wyceny instrumentów finansowych.
- 6. Przychody z tytułu dywidend.**
- 7. Różnica wartości odpisów z tytułu utraty wartości**, wynik dotyczy akcji i udziałów oraz zaangażowań wobec instytucji finansowych przypisanych do obszaru działalności skarbowej i inwestycyjnej.

Wyniki Domu Maklerskiego BOŚ S.A. są zależne od koniunktury na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

Poniżej przedstawiono skonsolidowane wyniki finansowe Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku, przypadające na przyjęte segmenty.

Lp.	Sprawozdanie przedstawiające składniki skonsolidowanego rachunku zysków i strat za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015	PION KORPORACJI I FINANSÓW PUBLICZNYCH	PION DETALICZNY	DZIAŁALNOŚĆ SKARBOWA I INWESTYCYJNA	DZIAŁALNOŚĆ MAKLERSKA	POZOSTAŁE (NIEULOKOWANE W SEGMENTACH)	GRUPA
I.	Wynik z tytułu odsetek	158 286	77 324	21 264	4 501	36	261 411
1.	Przychody z tytułu odsetek	462 575	328 288	-68 579	6 527	1 462	730 273
	- sprzedaż klientom zewnętrznym	358 693	166 352	132 969	1 655	243	659 912
	- sprzedaż innym segmentom	103 882	161 936	-201 548	4 872	1 219	70 361
2.	Koszty z tytułu odsetek	-304 289	-250 964	89 843	-2 026	-1 426	-468 862
	- sprzedaż klientom zewnętrznym	-77 324	-148 684	-171 571	-922	-	-398 501
	- sprzedaż innym segmentom	-226 965	-102 280	261 414	-1 104	-1 426	-70 361
II.	Wynik z tytułu opłat i prowizji	49 650	24 972	-147	39 007	-757	112 725
III.	Przychody z tytułu dywidend	-	-	5 122	157	-	5 279
IV.	Wynik na działalności handlowej (ze SWAP)	-	-	25 010	27 309	-	52 319
V.	Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	-	-	707	-	-	707
VI.	Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych	40	-	17 015	297	429	17 781
VII.	Wynik z pozycji wymiany	30 515	4 321	108	756	-	35 700
VIII.	Wynik na działalności bankowej	238 491	106 617	69 079	72 027	-292	485 922
IX.	Wynik pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych	320	-1 660	-	-946	4 732	2 446
X.	Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	-56 047	-54 072	-4 020	-	1	-114 138
XI.	Wynik na działalności finansowej	182 764	50 885	65 059	71 081	4 441	374 230
1.	Koszty bezpośrednie	-37 466	-50 731	-5 978	-55 679	-1 407	-151 261
	Wynik po kosztach bezpośrednich	145 298	154	59 081	15 402	3 034	222 969
2.	Koszty pośrednie i usługi wzajemne	-60 315	-77 884	-11 600	0	-3	-149 802
	Wynik po kosztach bezpośrednich i pośrednich	84 983	-77 730	47 481	15 402	3 031	73 167
3.	Amortyzacja	-18 931	-22 415	-2 657	-6 309	-2 222	-52 534
4.	Pozostałe koszty (podatki, BFG, KNF)	-38 452	-31 872	-223	-6 048	-889	-77 484
XII.	Wynik finansowy brutto	27 600	-132 017	44 601	3 045	-80	-56 851
XIII.	Obciążenia podatkowe	-5 677	24 042	-12 220	-296	-116	5 733
XIV.	Wynik finansowy netto	21 923	-107 975	32 381	2 749	-196	-51 118
	Aktywa segmentu	10 007 934	4 786 540	5 736 086	231 153	160 059	20 921 772
	w tym kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz należności od innych banków	9 551 091	4 784 290	139 749	23 129	4 019	14 502 278
	Zobowiązania segmentu	5 909 598	8 007 628	6 214 661	670 238	119 647	20 921 772
	w tym zobowiązania wobec klientów oraz banków	5 905 464	8 008 320	1 672 926	531 080	66 777	16 184 567
	Nakłady na aktywa trwałe i wartości niematerialne	7 043	8 314	925	3 497	51	19 830

Lp.	Sprawozdanie przedstawiające składniki skonsolidowanego rachunku zysków i strat za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2014	PION KORPORACJI I FINANSÓW PUBLICZNYCH	PION DETALICZNY	DZIAŁALNOŚĆ SKARBOWA I INWESTYCYJNA	DZIAŁALNOŚĆ MAKLERSKA	POZOSTAŁE (NIEULOKOWANE W SEGMENTACH)	GRUPA
I.	Wynik z tytułu odsetek	141 082	97 243	43 403	6 229	1 485	289 442
1.	Przychody z tytułu odsetek	508 625	362 971	-62 588	9 125	1 485	819 618
	- sprzedaż klientom zewnętrznym	370 724	200 181	173 933	1 389	1	746 228
	- sprzedaż innym segmentom	137 901	162 790	-236 521	7 736	1 484	73 390
2.	Koszty z tytułu odsetek	-367 543	-265 728	105 991	-2 896	-	-530 176
	- sprzedaż klientom zewnętrznym	-103 576	-133 297	-218 509	-1 404	-	-456 786
	- sprzedaż innym segmentom	-263 967	-132 431	324 500	-1 492	-	-73 390
II.	Wynik z tytułu opłat i prowizji	50 881	26 386	-174	26 800	-881	103 012
III.	Przychody z tytułu dywidend	-	-	4 474	67	-	4 541
IV.	Wynik na działalności handlowej (ze SWAP)	-	-	25 365	52 663	-	78 028
V.	Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	-	-	-1 394	-	-	-1 394
VI.	Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych	3 897	-	31 033	-	-	34 930
VII.	Wynik z pozycji wymiany	26 535	7 506	-9 955	367	22	24 475
VIII.	Wynik na działalności bankowej	222 395	131 135	92 752	86 126	626	533 034
IX.	Wynik pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych	-1 620	-2 052	0	632	-3 040	-6 080
X.	Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	-23 861	-44 853	512	-	-	-68 202
XI.	Wynik na działalności finansowej	196 914	84 230	93 264	86 758	-2 414	458 752
1.	Koszty bezpośrednie	-40 770	-56 688	-7 460	-49 028	-1 081	-155 027
	Wynik po kosztach bezpośrednich	156 144	27 542	85 804	37 730	-3 495	303 725
2.	Koszty pośrednie i usługi wzajemne	-60 403	-76 036	-11 566	-	-3	-148 008
	Wynik po kosztach bezpośrednich i pośrednich	95 741	-48 494	74 238	37 730	-3 498	155 717
3.	Amortyzacja	-18 550	-21 472	-1 503	-6 908	-700	-49 133
4.	Pozostałe koszty (podatki, BFG, KNF)	-10 306	-8 114	-313	-6 026	-283	-25 042
XII.	Wynik finansowy brutto	66 885	-78 080	72 422	24 796	-4 481	81 542
XIII.	Obciążenia podatkowe	-13 278	14 545	-13 977	-3 552	287	-15 975
XIV.	Wynik finansowy netto	53 607	-63 535	58 445	21 244	-4 194	65 567
	Aktywa segmentu	8 261 193	4 691 075	6 284 070	279 081	156 490	19 671 909
	w tym kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz należności od innych banków	7 796 197	4 690 863	265 393	83 918	13	12 836 384
	Zobowiązania segmentu	5 551 985	6 666 312	6 820 197	549 231	84 184	19 671 909
	w tym zobowiązania wobec klientów oraz banków	5 546 909	6 666 261	1 910 273	423 070	35 613	14 582 126
	Nakłady na aktywa trwałe i wartości niematerialne	10 596	13 279	1 703	5 794	31 791	63 163

45. Transakcje z podmiotami powiązаныmi

Na dzień 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r. Bank Ochrony Środowiska S.A. pełnił rolę dominującą wobec Domu Maklerskiego BOŚ S.A., BOŚ Eko Profit S.A., BOS Finance AB, BOŚ Invest Management sp. z o.o., BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. oraz BOŚ Capital sp. z o.o. (dawniej BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. Spółka Komandytowo Akcyjna), BOŚ Ekosystem sp. z o.o., a także MS Wind sp. z o.o.

Jednostką dominującą wobec BOŚ S.A. jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Za podmioty powiązane uznaje się również kluczowy personel kierowniczy.

(a) Opis transakcji z głównym akcjonariuszem Banku, tj.: NFOŚiGW

Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość środków powierzonych na kredyty przez NFOŚiGW wynosiła 247 tys. zł natomiast na dzień 31 grudnia 2014 roku 251 tys. zł.

NFOŚiGW udzielał dopłat do odsetek dla klientów, które w roku 2015 wynosiły 1 980 tys. zł, w 2014 roku wynosiły 2 914 tys. zł.

Transakcje z NFOŚiGW zostały przeprowadzone na warunkach ogólnych oferty publicznej Banku.

NFOŚiGW jest podmiotem powiązany ze Skarbem Państwa. Bank zawiera transakcje z jednostkami powiązanyymi ze Skarbem Państwa – głównie z jednostkami sektora finansów publicznych.

(b) Informacje dotyczące kredytów i depozytów Członków Zarządu i Rady Nadzorczej Grupy Kapitałowej BOŚ S.A

W ramach działalności operacyjnej przeprowadzone transakcje z członkami organu zarządzającego i kluczowym personelem kierowniczym obejmują przede wszystkim kredyty i depozyty. Salda poszczególnych pozycji bilansu na dzień 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku oraz koszty i przychody za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku zaprezentowano poniżej:

Kluczowy personel kierowniczy

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Stan kredytów	10	-
Udzielone zobowiązania z tytułu linii kredytowych	25	28
Stan depozytów	1 133	1 204

Wyszczególnienie	01-01-2015 31-12-2015	01-01-2014 31-12-2014
Koszty odsetek od depozytów	36	35

Kluczowy personel kierowniczy korzysta z kredytów i depozytów na warunkach ogólnych oferty publicznej Banku.

Wyszczególnienie	31-12-2015	31-12-2014
Wartość instrumentów finansowych na rachunkach inwestycyjnych	151	761

(c) Wynagrodzenie kluczowego personelu kierowniczego Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.

Rada Nadzorcza Banku:

	Wyplacone za 2015 rok	Wyplacone za 2014 rok
Ciepluch Jacek	173	95
Kaczyński Piotr	172	130
Januszewski Bartosz *\ Wasiak Adam	82	-
Wojtaś Adam	147	142
Kozioł Józef	147	142
Mielczarek Marek	91	-
Ochwat Ryszard	147	142
Karpiński Mariusz **\ Kraszewski Andrzej **\ Likierski Marcin **\ Bajorek Jacek ***\ Machlejd Michał ***\ Rogala Krzysztof ****\ Razem	70 66 94 - - - 1 336	100 142 232 59 48 29 1 403
w tym:		
- krótkoterminowe świadczenia pracownicze	1 336	1 403

*\
**\
***\
****\
w składzie Rady Nadzorczej od 10.06.2015 r.

w składzie Rady Nadzorczej do 10.06.2015 r.

w składzie Rady Nadzorczej do 30.04.2014 r.

w składzie Rady Nadzorczej do 13.03.2014 r.

Wynagrodzenia z tyt. pełnienia funkcji we władzach jednostek podporządkowanych:

Wyszczególnienie	Wyplacone za 2015 rok	Wyplacone za 2014 rok
Marcin Likierski		23
		38

Łączna kwota wynagrodzeń Rady Nadzorczej Banku zawiera: wynagrodzenie Członków Rady Nadzorczej, zwrot kosztów biletów komunikacyjnych, benzyny, noclegów.

Zarząd Banku:

	Wyplacone za 2015 rok	Wyplacone za 2014 rok
Dariusz Daniluk	859	515
Stanisław Kolasiński	934	954
Piotr Lisiecki *\ Mariusz Klimczak **\ Adam Zbigniew Grzebieluch **\ Paweł Lemańczyk ***\ Krzysztof Telega ****\ Przemysław Figarski ****\ Razem	284 1 181 840 876 94 61 5 129	- 1 142 883 519 743 757 5 513
w tym:		
- krótkoterminowe świadczenia pracownicze	3 493	4 476
- długoterminowe świadczenia pracownicze	371	220
- świadczenia po okresie zatrudnienia	542	333
- świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	723	484

*\ w składzie Zarządu Banku od 15.09.2015 r.

**\ w składzie Zarządu do 29.05.2015 r.

***\ w składzie Zarządu do 15.09.2015 r.

****\ w składzie Zarządu do 30.04.2014 r.

Wynagrodzenia z tyt. pełnienia funkcji we władzach jednostek podporządkowanych:

Wyszczególnienie	Wyplacone za 2015 rok	Wyplacone za 2014 rok
Stanisław Kolasiński	25	84
Adam Zbigniew Grzebieluch	-	60
Przemysław Lech Figarski	-	60
Krzysztof Wojciech Telega	-	60
Razem	25	264
w tym:		
- krótkoterminowe świadczenia pracownicze	25	264

Łączna kwota wynagrodzeń Członków Zarządu Banku wypłaconych w 2015 r. zawiera: wynagrodzenia zasadnicze, II transzę premii odroczonej za 2012 r., I transzę premii odroczonej za 2013 r., wynagrodzenie za czas choroby, koszty polis ubezpieczeniowych, koszty opieki medycznej, koszty korzystania z samochodów służbowych dla celów prywatnych, ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, zwrot składek ZUS, świadczenia po okresie zatrudnienia, świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy.

Łączna kwota wynagrodzeń Członków Zarządu Banku wypłaconych w 2014 roku zawiera: wynagrodzenia zasadnicze, I transzę premii odroczonej za 2012 rok, część nieodroczonej premii za 2013 rok, wynagrodzenie za czas choroby, koszty polis ubezpieczeniowych, koszty opieki medycznej, koszty korzystania z samochodów służbowych dla celów prywatnych, świadczenia po okresie zatrudnienia, świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy.

W 2015 r. nie były wypłacone premie za 2014 r.

Akcje - premia za 2013 rok przyznana i wypłacona w 2014 roku.

Wyszczególnienie	Liczba akcji fantomowych	Wartość akcji fantomowych
Mariusz Klimczak	5 491	256
Stanisław Kolasiński	4 671	218
Adam Grzebieluch	4 314	201
Przemysław Figarski*\	3 681	172
Krzysztof Telega*\	3 862	180
Razem	22 019	1 027

*\ w składzie Zarządu do 30 kwietnia 2014 roku

W 2015 r. nie było wypłaty za akcje fantomowe.

Akcje fantomowe za 2012 rok - ekwiwalent wypłacony w 2014 roku.

Wyszczególnienie	Liczba akcji fantomowych	Wartość akcji fantomowych
Mariusz Klimczak	2 252	102
Stanisław Kolasiński	1 767	80
Adam Grzebieluch	1 703	77
Przemysław Figarski*\	1 408	64
Krzysztof Telega*\	1 456	66
Razem	8 586	389

*\ w składzie Zarządu do 30 kwietnia 2014 roku

ŚWIADCZENIA DŁUGOTERMINOWE ODROCZONE

Wynagrodzenia zmienne należne za wyniki 2013 roku odroczone do wypłaty w latach 2015-2017:

Zarząd Banku	
Mariusz Klimczak	205
Stanisław Kolasiński	175
Adam Zbigniew Grzebieluch	161
Przemysław Lech Figarski*\	137
Krzysztof Wojciech Telega*\	144
Razem	822

*\ w składzie Zarządu do 30 kwietnia 2014 roku

Program opcji menadżerskich:

Wyszczególnienie	Liczba przyznanych warrantów	Wartość na datę przyznania
Mariusz Klimczak	4 120	40
Stanisław Kolasiński	3 600	35
Adam Grzebieluch	3 600	35
Razem	11 320	110

46. Przejęcie i zbycie spółek

W 2015 r. Bank Ochrony Środowiska S.A. nabył 1 udział w spółce BOŚ Invest Management sp. z o.o. Udział Banku w kapitale zakładowym jak również udział w głosach na zgromadzeniu wspólników tej spółki na dzień 31 grudnia 2015 r. wynosił 100%.

W 2015 r. Bank dokonał przekształcenia formy prawnej BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. S.K.A. ze spółki komandytowo akcyjnej w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością to jest BOŚ Capital sp. z o.o.

47. Wypłacone i zaproponowane dywidendy

W 2015 roku nie była wypłacona ani zadeklarowana dywidenda. Zwołane na 10 czerwca 2015 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie BOŚ S.A. przeznaczyło zysk netto za 2014 rok w wysokości 60 828 112,11 zł na kapitał zapasowy. Jednocześnie Walne Zgromadzenie przeznaczyło kwotę 2 434 796,97 zł z kapitału zapasowego na pokrycie strat z lat ubiegłych.

48. Zdarzenia po dniu bilansowym

Zarząd Banku poinformował iż:

- W dniu 7 stycznia 2016 r. Rada Nadzorcza Banku (raport bieżący nr 1/2016) uzupełniła skład Zarządu Banku powołując:
 - Pawła Adama Piterę na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku,
 - Sławomira Wojciecha Zawadzkiego na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku.Wyżej wymienieni Członkowie Zarządu objęli swoje funkcje z dniem 11 stycznia 2016 r.
- W dniu 7 stycznia 2016 r. Rada Nadzorcza powołała Komitet ds. Ryzyka.
- W dniu 29 stycznia 2016 r. (raport bieżący nr 7/2016) otrzymał decyzję Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 25 stycznia 2016 r., na mocy której Komisja wyraziła zgodę na zaliczenie środków pieniężnych w kwocie 32,5 mln zł pochodzących z emisji obligacji podporządkowanych serii W do funduszy uzupełniających Banku. Bank poinformował o emisji obligacji serii W w raporcie bieżącym nr 50/2015 z dnia 30 grudnia 2015 r.
- W związku z dodatkowymi, niezależnymi od Banku obciążeniami poniesionymi (raport bieżący nr 8/2016 z dnia 10 lutego 2016 r.) w IV kwartale 2015 r. w tym: kwoty 28,2 mln zł przekazanej do Bankowego Funduszu Gwarancyjnego na wypłaty środków gwarantowanych w wyniku ogłoszenia upadłości Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie oraz kwoty 9,0 mln zł przekazanej na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców, Bank wykaże za 2015 rok stratę bilansową w szacunkowej wysokości (12,6) mln zł. Wysokość straty zostanie określona ostatecznie po zbadaniu sprawozdań finansowych przez audytora. W związku z art. 142 Prawa bankowego zobowiązującym banki, w razie powstania straty bilansowej, do zawiadomienia o tym Komisji Nadzoru Finansowego oraz przedstawienia jej programu postępowania naprawczego, Zarząd Banku rozpoczął prace nad przygotowaniem ww. programu.
- W dniu 15 lutego 2016 r. (raporty bieżące nr 9 - 12/2016) na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu BOŚ S.A. zwołanym na wniosek Głównego Akcjonariusza - NFOŚiGW miały miejsce zmiany w składzie Rady Nadzorczej Banku. W wyniku dokonanych zmian skład Rady Nadzorczej Banku jest następujący:
 - 1) Wojciech Piotr Wardacki – Przewodniczący
 - 2) Andrzej Grzegorz Matysiak – Wiceprzewodniczący
 - 3) Andrzej Kurnicki – SekretarzCzłonkowie:
 - 4) Oskar Marek Kowalewski
 - 5) Anna Stanisława Milewska
 - 6) Paweł Wojciech Mzyk
 - 7) Piotr Sadownik
 - 8) Marian Szołucha
 - 9) Emil Stanisław Ślęzak
- W związku ze zmianą składu Rady Nadzorczej w dniu 15 lutego 2016 r. zmianie uległ skład Komitetu Audytu Wewnętrznego, Komitetu ds. Wynagrodzeń, Komitetu ds. Ryzyka oraz Komitetu ds. Ekologii.
- W dniu 15 lutego 2016 r. (raport bieżący nr 13/2016) Rada Nadzorcza Banku odwołała:
 - Dariusza Daniluka ze stanowiska Prezesa Zarządu Banku,
 - Piotra Lisieckiego ze stanowiska Wiceprezesa Zarządu Banku;jednocześnie Rada:
 - powierzyła pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu BOŚ S.A. Sławomirowi Zawadzkiemu, Wiceprezesowi Zarządu BOŚ S.A.,
 - delegowała Członka Rady Nadzorczej BOŚ S.A., Oskara Kowalewskiego do czasowego pełnienia obowiązków Wiceprezesa Zarządu Banku na okres trzech miesięcy.

W związku z powyższym skład Zarządu Banku od dnia 15 lutego 2016 r. przedstawia się następująco:

- 1) Sławomir Zawadzki – Wiceprezes Zarządu pełniący obowiązki Prezesa Zarządu,

- 2) Stanisław Kolasiński – Wiceprezes – pierwszy zastępca Prezesa Zarządu,
 - 3) Paweł Pitera – Wiceprezes Zarządu,
 - 4) Oskar Kowalewski - Członek Rady Nadzorczej Banku delegowany do czasowego pełnienia obowiązków Wiceprezesa Zarządu.
- W celu spełnienia wymogu bufora zabezpieczającego obowiązującego od dnia 1 stycznia 2016 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Ochrony Środowiska S.A. podjęło w dniu 15 lutego 2016 r. Uchwałę w sprawie zatwierdzenia Harmonogramu podwyższenia kapitału zakładowego Banku Ochrony Środowiska S.A. Jednocześnie w związku z brakiem spełnienia wymogu bufora zabezpieczającego począwszy od dnia 1 stycznia 2016 r. Bank wypełnił obowiązek wynikający z art. 60 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (Dz. U. poz. 1513) i złożył w KNF w dniu 8 stycznia 2016 r. Plan ochrony kapitału, zakładający jego spełnienie przez Bank do końca I półrocza 2016 roku.
 - Zarząd BOŚ S.A. (raport bieżący nr 15/2016) podjął decyzję o rozpoczęciu prac nad aktualizacją dokumentów strategicznych i przygotowaniem Ramowej Strategii BOŚ S.A. na lata 2016 - 2020, której akceptacja przez Radę Nadzorczą powinna nastąpić w kwietniu 2016. Główne założenia Ramowej Strategii BOŚ S.A. na lata 2016 – 2020 zostaną, po decyzji Rady Nadzorczej Banku, podane do publicznej wiadomości w formie raportu bieżącego, poprzedzając podjęcie przez Akcjonariuszy decyzji o podwyższeniu kapitału Banku. Zarząd BOŚ S.A. zaprosił Akcjonariuszy do dialogu w celu uwzględnienia ich oczekiwań odnośnie kierunków rozwoju i celów strategicznych Banku.
 - W dniu 26 lutego 2016 r. Rada Nadzorcza BOŚ S.A., (raport bieżący nr 16/2016) realizując przyjęty przez NWZ BOŚ S.A. harmonogram podwyższenia kapitału zakładowego BOŚ S.A., pozytywnie zaopiniowała przedstawione przez Zarząd Banku warunki podwyższenia kapitału zakładowego Banku, poprzez emisję akcji serii U. Wartość planowanej przez Bank emisji nowych akcji wynosi od 300 mln zł do 600 mln zł. Zamiarem Zarządu Banku jest pozyskanie kapitału na poziomie nie niższym niż 400 mln zł, co umożliwi Bankowi organiczny rozwój, generowanie środków na realizację misji w zakresie finansowania inwestycji ekologicznych i zrównoważonego rozwoju. Wpłynie także na spełnienie przez Bank nadzorczych norm kapitałowych.
 - W dniu 26 lutego 2016 r. Rada Nadzorcza BOŚ S.A. (raport bieżący nr 16/2016) pozytywnie odniosła się do inicjatywy Zarządu w sprawie obniżenia o 25 proc. wysokości wynagrodzenia zasadniczego Członków Zarządu.
 - W dniu 29 lutego 2016 r. (raport bieżący 17/2016) Agencja ratingowa Fitch Ratings Ltd obniżyła długoterminowy rating (IDR) z 'BB' do 'B+', z perspektywą stabilną. W wyniku tej zmiany obniżeniu uległy pozostałe ratingi Banku. Agencja w swym raporcie jako główny powód swej decyzji wymieniła znacznie osłabioną zdolność Banku do absorpcji strat w wyniku nowego podatku bankowego oraz słabej jakości aktywów. Obecny poziom ratingu wynika z poglądu Agencji odnośnie ograniczonej możliwości nadzwyczajnego wsparcia dla Banku ze strony Państwa głównie w świetle BRRD (Dyrektywa w sprawie restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków). Agencja wyraziła przekonanie, że instytucje państwowe mogłyby podjąć wyprzedzające działania, aby uniknąć przekroczenia przez Bank regulacyjnych wymogów kapitałowych z uwagi na pośredni udział kapitałowy Państwa w Banku oraz jego rolę w finansowaniu projektów proekologicznych w kraju.
 - Zgodnie z Ustawą o podatku od niektórych instytucji finansowych począwszy od 1 lutego 2016 roku banki zostały obciążone tzw. podatkiem bankowym, naliczanym od wielkości aktywów (pomniejszych o wybrane pozycje).
 - Rada Nadzorcza BOŚ S.A. (raport bieżący 19/2016) na posiedzeniu w dniu 17 marca 2016 r.:
 - powołała z dniem 23 marca 2016 r. Stanisława Mateusza Kluzę na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku, jednocześnie powierzając Stanisławowi Kluzie, Wiceprezesowi Zarządu BOŚ S.A. pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu BOŚ S.A.,
 - postanowiła wystąpić do Komisji Nadzoru Finansowego z wnioskiem o wyrażenie zgody na powołanie Stanisława Mateusza Kluzy na stanowisko Prezesa Zarządu BOŚ S.A.

Anna Milewska złożyła w dniu 17 marca 2016 r. rezygnację z członkostwa w Radzie Nadzorczej BOŚ S.A. Rada Nadzorcza BOŚ S.A.:

- powołała Annę Stanisławę Milewską na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku,
- podjęła uchwałę w sprawie zmiany okresu delegowania Członka Rady Nadzorczej BOŚ S.A., Oskara Kowalewskiego do czasowego pełnienia obowiązków Wiceprezesa Zarządu Banku. Okres ten ulega zakończeniu z dniem 23 marca 2016 r.

W związku z powyższym skład Zarządu (na dzień 23 marca 2016 r.) przedstawia się następująco:

- 1) Stanisław Kluza – Wiceprezes Zarządu pełniący obowiązki Prezesa Zarządu,
- 2) Stanisław Kolasiński – Wiceprezes – pierwszy zastępca Prezesa Zarządu,
- 3) Anna Milewska – Wiceprezes Zarządu,
- 4) Paweł Pitera – Wiceprezes Zarządu,
- 5) Sławomir Zawadzki – Wiceprezes Zarządu.

49. Wynagrodzenie dla podmiotu uprawnionego do badań sprawozdań finansowych

Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych firmy Ernst & Young Audyt Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k. oraz Deloitte Polska Sp. z o. o Sp. k., wypłacone lub należne za rok obrotowy:

2015 rok

• Przegląd sprawozdania za I półrocze 2015 roku	130
• Pozostałe usługi	437
• Badanie rocznego sprawozdania finansowego za 2015 rok	300

Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych firmy Deloitte Polska Sp. z o. o Sp. k., wypłacone lub należne za rok obrotowy:

2014 rok

• Badanie rocznego sprawozdania finansowego za 2013 rok	35
• Przegląd sprawozdania za I półrocze 2014 roku	123
• Pozostałe usługi	122
• Badanie rocznego sprawozdania finansowego za 2014 rok	279

Podpisy członków Zarządu BOŚ S.A.

Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
18.03.2016 r.	Sławomir Wojciech Zawadzki	Wiceprezes Zarządu pełniący obowiązki Prezesa Zarządu
18.03.2016 r.	Stanisław Kolasiński	Wiceprezes – pierwszy zastępca Prezesa Zarządu
18.03.2016 r.	Paweł Adam Pitera	Wiceprezes Zarządu
18.03.2016 r.	Oskar Marek Kowalewski	Członek Rady Nadzorczej Banku delegowany do pełnienia obowiązków Wiceprezesa Zarządu